
22500618668

Digitized by the Internet Archive
in 2021 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/s4692id1397480

42600

HANDELINGEN

DER

NEDERLANDSCHE VEREENIGING

TOT HET

verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden, in tijd van oorlog.

III.

DEN HAAG,
BIJ GEBR. J. & H. VAN LANGENHUYSEN.
1874.

WELLCOME INSTITUTE
LIBRARY
Coll. welMOmec
Call
No.

VERSLAG

DER

VERRIGTINGEN VAN HET HOOFD-COMITÉ

EN

VAN DEN ALGEMEENEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN DER COMITÉS IN DE JAREN 1871 EN 1872.

De Algemeene Vergadering, in December van het jaar 1871 gehouden, was niet slechts een gewone tweejaarlijksche, in art. 6 der Statuten bevolen, maar tevens bestemd een verslag aan te bieden van de verrigtingen van het Hoofd-comité en der Afdeelingen gedurende den Fransch-Pruissischen oorlog in 1870—1871.

De door ons allen hooggewaardeerde Voorzitter, de heer Dr. J. Bosscha, leidde toen de werkzaamheden dier in vele opzigten belangrijke en merkwaardige bijeenkomst.

Eene ernstige ongesteldheid, die hem de taak van Voorzitter op die Vergadering reeds hoogst moeijelijk maakte, dwong hem kort daarop zijn ontslag als Voorzitter van het Hoofd-comité aan Z. M. den Koning te verzoeken.

Zijne Majesteit verleende dat ontslag, bij besluit van den 24n Januarij 1872 N°. 10, op de meest eervolle wijze, onder dankbetuiging voor de vele door hem in die betrekking bewezen diensten, en benoemde den heer Bosscha te gelijkertijd tot Eerelid der vereeniging.

Bij missive van den 27n Januarij 1872 n°. 37 S werd aan het Hoofd-comité van dit besluit kennis gegeven door den Minister van Marine, ad interim, belast met het Departement van Oorlog.

Het Hoofd-comité was zeer getroffen door dit besluit van zijnen eersten Voorzitter, aan wien de vereeniging in Nederland, en de instelling van het Roode Kruis in het algemeen, zooveel te danken heeft, en die met eenen buitengewonen en voor zijnen leeftijd bewonderenswaardigen ijver, in den jongsten oorlog werkzaam was.

Het is op grond hiervan, dat het Hoofd-comité de Commissie van dagelijksch bestuur uitnoodigde om zich gezamenlijk bij den heer Bosscha te vervoegen en hem de volgende verklaring, in schoonschrift, namens het Hoofd-comité ter hand te stellen:

'sGravenhage, den 22n Februarij 1872.

HoogEdelGestrenge Heer!

Het Hoofd-comité der Nederlandsche vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, heeft met onverdeeld leedwezen kennis genomen van het ontslag door U als zijn Voorzitter gevraagd, en dat door Z. M. den Koning op de meest eervolle wijze werd verleend.

Heeft het den Koning behaagd U HoogstDeszelfs dank te betuigen voor de vele en gewigtige diensten in die betrekking bewezen, het Hoofd-comité voelt zich ge-

drongen zijn welgemeenden dank daarbij te voegen, en U hulde te brengen voor de uitnemende zorgen en niet genoeg te waarderen ijver, bijzonder in den jongsten oorlog, door U aan den dag gelegd.

Bekroonde de Koning Uwen arbeid met het Eerelidmaatschap der vereeniging, het Hoofd-comité wenscht daaraan te verbinden de betuiging van de hooge achting en opregte genegenheid, die het den eersten Voorzitter der Nederlandsche vereeniging van het Roode Kruis toedraagt voor zooveel toewijding aan de taak dezer edele instelling.

Het Hoofd-comité heeft in zijne zitting op den 12n dezer, aan de Commissie van dagelijksch bestuur opgedragen, U dit schrijven plegtig te overhandigen.

In naam van het Hoofd-comité,

De Commissie van dagelijksch bestuur:

(get.) van Meurs.
" Hardenberg.
" van Hogendorp.
" Polak Daniels.
" Mutsaers.
" van der Heim.
" Sas.
" Verwey. Secr.

De heer Bosscha, blijkbaar getroffen door dit bewijs van hulde en waardering, antwoordde daarop met betuigingen van dankbaarheid, en gaf zijn leedwezen te kennen over het verlaten van eene betrekking, waarvoor hij door 's Konings vertrouwen was geroepen, en waarin hij het voorregt had te helpen bijdragen tot bevordering van het doel der vereeniging: de verzachting

van het lot van den gekwetsten en zieken krijgsman.

Hij erkende gaarne de algemeene ondersteuning door de geheele natie, inzonderheid door de comités, in den jongsten oorlog aan de vereeniging bewezen.

Hij waardeerde ten hoogste de medewerking van het Hoofd-comité, en niet het minst die van de Commissie van dagelijksch bestuur, die hem met onafgebroken ijver en degelijken raad had ter zijde gestaan.

Ten gevolge van het aftreden van den heer BOSSCHA werd het Voorzitterschap waargenomen door den Ondervoorzitter, den heer Luitenant-Generaal C. T. VAN MEURS, tot dat, bij besluit van den 4 Mei 1872, n°. 10, door den Koning tot Voorzitter van het Hoofd-comité werd benoemd: de heer Jhr. F. V. A. RIDDER DE STUERS, gepensioneerd Luitenant-Generaal en Adjudant-Generaal des Konings, die op den 16 Mei d. a. v. in eene daartoe opzettelijk bijeengeroepen vergadering van het Hoofdcomité deze betrekking aanvaardde.

Daarvan werd, bij circulaire dd. 16 Mei 1872, n°. 1234, aan de comités en de correspondenten kennis gegeven.

De heer Jhr. C. M. STORM VAN 'S GRAVESANDE en de heer Dr. G. F. POP, beiden leden van het Hoofd-comité, gaven kennis, de eerste bij missive van den 2den Januarij 1872, de laatste onder dagteekening van den 9den Februarij 1872, dat zij zich, hoofdzakelijk wegens den afstand hunner woonplaats, tot Z. M. den Koning hadden gewend om ontslag als lid van het Hoofd-comité,

Z. M. de Koning heeft dat ontslag op eervolle wijze en onder dankbetuiging voor de door hen bewezen diensten verleend, wat eerstgemelde betreft bij besluit van den 20n Januarij 1872 n° 7 en voor laatstgenoemde bij besluit van den 26n Februarij 1872 n°. 13.

Twee andere leden ontvielen aan het Hoofd-comité

door den dood, n. l. de heeren: Mr. B. C. J. Metelerkamp en Mr. H. F. Baron van Zuijlen van Nijevelt, de eerste op den 30n Januarij 1872, en de laatste korten tijd daarna.

Het Hoofd-comité, het ontslag der eerstgenoemde en het verlies der laatstgenoemde heeren betreurende, heeft echter geen aanleiding gevonden tot het doen van een voorstel voor de benoeming van nieuwe leden, daar het overgebleven getal toereikend is voor de taak, die aan het Hoofd-comité is opgedragen.

De heer C. F. G. Baron van Hardenbroek van Bergambacht, Penningmeester van het Hoofd-comité, gaf, bij missive van den 5n Januarij 1872, te kennen, dat hij verpligt was zijn ontslag als zoodanig te nemen, hoofdzakelijk wegens zijne benoeming tot Kommandant der Stedelijke Schutterij.

Het Hoofd-comité benoemde in zijne plaats den heer D. Polak Daniels, die gedurende den Fransch-Pruissischen oorlog [daar de heer van Hardenbroek als gedelegeerde van het Hoofd-comité met de eerste Nederlandsche Ambulance naar *Saarbrücken* was vertrokken] het Penningmeesterschap had waargenomen op eene wijze, die de vereeniging aan hem verpligt, en het Hoofd-comité zooveel redenen tot erkentelijkheid gegeven had.

In het eerste half jaar van 1871 was het bureau van het Hoofd-comité, in den volsten zin des woord, overladen met werkzaamheden.

Het tweede deel der Handelingen van de vereeniging werd voltooid.

Die Handelingen zullen in de geschiedenis van het Roode Kruis voorzeker een eervolle plaats bekleeden, en het Hoofd-comité mogt dan ook van vele zijden blijken van goedkeuring en tevredenheid ontvangen.

Een exemplaar van het IIe deel der Handelingen werd het eerst aan Z. M. den Koning, en vervolgens aan de leden van het Vorstelijk Huis aangeboden.

Van die Handelingen werden 700, van het eerste gedeelte 650 en van de vertaling hiervan in het fransch 500 exemplaren, op de meest onbekrompene wijze, in Nederland en zijne Koloniën en buitenlandsche bezittingen, alsmede in het buitenland, ten geschenke gegeven, en door den handel verspreid.

In de Algemeene Vergadering van 1871 werden de namen medegedeeld van de personen, aan wie het Herinnerings Kruis der Fransche vereeniging en de medaille door den Koning geschonken, beide met diploma's, werden toegekend.

Later zijn deze nog aan eenige andere personen aangeboden.

In het IIIe deel der Handelingen zal daarvan een naauwkeurige opgaaf worden gedaan.

Van het Fransche Herinnerings Kruis werd, ten einde te voldoen aan den wensch der deputatie van de Fransche Vereeniging, aan elk der comités, aan de leden van het Hoofd-comité en aan de commissie voor het Centraal magazijn, een exemplaar met een begeleidend schrijven gezonden.

Zooals reeds aan de comités werd medegedeeld, bestond deze deputatie uit de heeren: GRAAF SERURIER Onder-Voorzitter en GRAAF DE BEAUFORT, Secretaris van het Centraal-comité der Fransche vereeniging, die in last hadden den dank van die vereeniging aan de Nederlandsche over te brengen voor de hulp en den bijstand in den oorlog van 1870 en 1871 verleend.

Deze toekenningen in het IIe deel der Handelingen opgenoemd en in het IIIe deel nog te vermelden, be-

droegen gezamenlijk het aanzienlijk cijfer van 362.

De speciale vergadering, ingevolge de 2e conclusie, door de Algemeene Vergadering in 1871 aangenomen, [zie Handelingen II bladz. 328] en bestaande uit afgevaardigden der comités met de Commissie van dagelijksch bestuur van het Hoofd-comité, werd op 10 Julij 1872 bijeen geroepen.

Een verslag van die bijeenkomst werd aan de comités en de correspondenten toegezonden, en zal in het IIIe deel der Handelingen worden opgenomen, even als de besluiten daarop door het Hoofd-comité genomen.

Het Hoofd-comité vereenigde zich, op gunstig praeadvies van de Commissie van dagelijksch bestuur, bijna zonder uitzondering, met de voorstellen in die vergadering gedaan, en door haar aangenomen.

Uit die besluiten volgde, dat eene commissie van heelkundigen voor eene modellen-verzameling werd ingesteld, waaraan het Hoofd-comité vier leden toevoegde, ten einde de werkzaamheden dier commissie gemakkelijker te maken en de voorlichting daarbij te erlangen van de chefs van de militaire geneeskundige dienst en der militaire intendance, die tevens voorzitters zijn van de 2e en 3e sectie van het Hoofd-comité.

Op die wijze wenschte men een doelmatige voorbereiding te verkrijgen, en eene volledige voorlichting bij de latere overwegingen van het Hoofd-comité nopens de voorstellen, die het zou ontvangen van deze commissie.

Het Hoofd-comité toch, overeenstemmende met de wenschen in de speciale vergadering geuit, hoopte, dat aan de voorstellen der commissie gevolg mogt kunnen gegeven worden.

De commissie is op den 9e Januarij 1873 voor het eerst bijeengekomen.

Verschillende oorzaken, die van het jaargetijde, de maatschappelijke betrekking der leden, en sommige onvoorziene omstandigheden afhingen, verhinderden eene vroegere zamenkomst.

De commissie besloot maandelijks eene vergadering te houden, en de notulen kunnen aanwijzen met hoeveel naauwgezetheid zij zich van hare taak heeft gekweten.

Het kon niet anders of menigmaal moesten die bijeenkomsten worden uitgesteld tengevolge van de ambtelijke bezigheden der leden, die buiten *'s Gravenhage* hunne woonplaats hebben.

Intusschen is toch de arbeid dier commissie volbragt, zoodat hare voorstellen, die, met de adviesen van de commissie van dagelijksch bestuur en de daarop genomen besluiten van het Hoofd-comité, eerlang aan de comités zullen worden medegedeeld, reeds voor een goed gedeelte bij het Hoofd-comité zijn ingekomen.

Onder de wenschen in de speciale vergadering uitgesproken, behoort ook het zenden van materieel naar *Weenen*, maar het Hoofd-comité was van meening, dat het materieel in het bezit der vereeniging niet van dien aard was, dat het op eene Wereldtentoonstelling eene geschikte plaats kon innemen.

Onder de blijken van belangstelling in onze vereeniging mag het Hoofd-comité zich verheugen over de ontvangst van een Nota van Z. M. den Koning, betreffende de zamenstelling en inrigting van *Ambulances te Velde.*

De daarin medegedeelde wenken zullen voorzeker hare waarde hebben in 't geval de Nederlandsche vereeniging mogt geroepen worden hare diensten te verleenen in eenen oorlog, waarin Nederland is betrokken.

Ook de overleden Minister van Binnenlandsche Zaken, Thorbecke, gaf blijken van belangstelling in onze vereeniging door het aanbieden van localen in zijn Departement voor de berging der goederen van het Centraal magazijn.

Voor dit aanbod moest echter worden bedankt, daar de ruimte op verre na niet toereikend was, en de toegang tot deze localen het in- en afbrengen van groote voorwerpen niet toeliet.

Bij het verzoek van het Hoofd-comité om eenig Rijk's locaal of een stuk grond, betoonde de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken, Geertsema, gelijke welwillendheid, maar het mogt niet gelukken eene geschikte gelegenheid te vinden.

Aanbiedingen van particulieren van localen of een stuk grond konden door het Hoofd-comité niet worden aangenomen, hetzij omdat de ligging ongunstig of de gevraagde som te hoog was.

Het Hoofd-comité merkte, nà het eindigen van den oorlog, tot zijn leedwezen, op, dat de belangstelling in het Roode Kruis bij de comités niet allerwege levendig bleef.

Vele comités hadden zich gevormd, méér als tijdelijke commissiën tot het verzamelen van geld en goederen, dan wel als duurzame afdeelingen onzer vereeniging, en het herstel van den vrede had eene, niet geheel onverklaarbare, verslapping in de werkzaamheid van bijna alle comités ten gevolge; vandaar, dat vele der Jaarverslagen niet dan met de grootste moeite en nà herhaalde aanvragen, en dan nog meerendeels zeer onvolledig, ingezonden werden, en zelfs voor een gedeelte geheel achterwege bleven.

Daarbij werd door de inzenders niet zelden verklaard,

dat het comité zich in tijdelijke rust, of slaap, bevond, en men genoodzaakt was, wegens wanbetaling der contributie, de afdeeling slechts op het papier te behouden.

Aan vele comités werd de vrijheid gegeven hunne contributiën te verminderen, of de betaling daarvan tijdelijk te staken, ten einde eene algeheele opheffing te voorkomen.

Nogtans moeten de volgende comités als opgeheven worden beschouwd:

Dinxperlo, *Hoogeveen* vr. c., *Heerjansdam*, *Haamstede*, *Hillegom*, *Meeuwen*, *Oosterhout*, *Purmerende*, *de Rijp*, *Renesse*, *Reeuwijk*, *Schoonhoven*, *Wijk bij Duurstede*, *Willemstad* en *Weert*.

Ten einde het Hoofd-comité niet zonder betrekking te laten tot de plaatsen, waarin comités waren gevestigd, werden pogingen aangewend aldaar correspondenten te verkrijgen, en die pogingen waren niet geheel vruchteloos, zoodat thans het Hoofd-comité telt: 15 correspondenten in de volgende plaatsen:

Vorden, *Dinther*, *Boskoop*, *Dinxperlo*, *Heerlen*, *Hoogeveen*, *Haamstede*, *de Lier*, *Oosterhout*, *de Rijp*, *Renesse*, *Reeuwijk*, *Rijssen*, *Wijk bij Duurstede* en *Willemstad*.

Vóór tot de benoeming van correspondenten werd overgegaan, trachtte het Hoofd-comité de in ontbinding verkeerende of reeds opgeheven comités, te herstellen. Dit gelukte evenwel slechts te *Sliedrecht* en *Barneveld*, terwijl te *Gouda*, in plaats van het bestaande comité, een nieuw vrouwen-comité werd opgerigt.

Eenige comités hebben het bewijs gegeven, dat zij de taak der vereeniging in vredestijd begrijpen, en zich derhalve toegelegd op ziekenverpleging en het verleenen van hulp en bijstand bij meer algemeene plaatselijke of persoonlijke rampen.

Sommige dier comités vroegen en verkregen daartoe eenige goederen ter leen uit het Centraal magazijn.

Het vrouwen comité te *Apeldoorn* heeft in het Scherpschutterskamp op de *Wiesselsche heide*, in 1872, uitstekende diensten bewezen, en het rapport door den Geneesheer J. VLAANDEREN Cz. te *Apeldoorn* daarover opgemaakt, zal zeker met belangstelling en genoegen in de Handelingen der vereeniging worden gelezen.

Aan enkele comités werd, op hunne aanvraag, eene verzameling verbandmiddelen gezonden, waartoe het Hoofd-comité gaarne overging, omdat de aanzienlijke voorraad daardoor slechts eene onbeduidende vermindering onderging, en het bewaren op den duur bederf ten gevolge heeft.

Het Hoofd-comité heeft gemeend in dezen geheel naar de zienswijze der comités te handelen, die eene nuttige aanwending der uit den oorlog overgebleven goederen wenschelijk beschouwen.

In een enkel geval kon het Hoofd-comité niet aan de aanvraag voldoen, daar het kleedingstukken betrof, die niet wel ter leen kunnen gegeven worden, en in dezen geen inbreuk mogt gemaakt worden op de beslissing in deze Vergadering te nemen: *"over "de bestemming der goederen van het Centraal magazijn."*

De verslagen der comités vermelden voor enkele plaatsen het voortzetten van het onderwijs in ziekenverpleging, zooals b. v. te *'s Gravenhage*, *Utrecht*, *Amsterdam*, *Groningen*, *Arnhem* en *den Helder*, terwijl andere het voornemen te kennen geven, dat onderwijs bij gunstige gelegenheid voort te zetten.

Het getal der comités, dat het voornemen heeft materieel te verzamelen, of het bestaande uit te breiden, is niet onaanzienlijk, en het zou zeker grooter zijn,

indien de Besturen door meerdere bijdragen van hunne leden werden gesteund.

Men mag veronderstellen, dat het personeel der vroegere ambulances met de verkregen ondervinding zal woekeren, en tot doelmatige voorbereidende werkzaamheden aansporen.

Het Hoofd-comité heeft zich steeds bereid betoond inlichtingen te geven, en, door afstand van goederen in leen, de pogingen tot nuttige werkzaamheid en het verwekken van voortdurende belangstelling in de vereeniging getracht aan te wakkeren.

Tot het voorschrijven van werkzaamheden ter voorbereiding aan de comités, meende het Hoofd-comité niet te moeten overgaan, met het oog op de speciale vergaderingen, die zijn ingesteld voor de bespreking van hetgeen de comités voor dit doel hebben te verrigten.

De vereeniging telt thans 117 comités, 15 correspondenten en 9396 leden.

De gezamenlijke inkomsten der comités bedroegen in 1871 *f* 25,969.64 en in 1872 *f* 15,639.90.

Aan het Hoofd-comité werd gezonden in 1871 *f* 5,119,57^{5}, en in 1872 *f* 3,273.79^{5}.

Het saldo in kas der gezamenlijke comités bedroeg over 1871 *f* 40,321.83, en over 1872 *f* 51,317.87. (1)

De rekening en verantwoording van den Penningmeester over die jaren wijzen den toestand van de algemeene kas der vereeniging aan, en de staten, die in de Handelingen zullen worden opgenomen, de goederen uit het Centraal-magazijn afgegeven.

Deze stukken worden heden in de Vergadering ter tafel gebragt.

---

(1) Deze cijfers zijn door latere opgaven in geringe mate gewijzigd.

De rekening en verantwoording om straks in handen eener commissie te worden gesteld tot onderzoek, de staten van het Centraal-magazijn om te dienen tot toelichting bij de beslissing over de goederen van dat Magazijn.

Door het Hoofd-comité werd, telkens voor één jaar, weder ingehuurd het huis in de Nieuwe Molstraat n°. 8, waarin die goederen zijn geborgen.

Als eene hulde aan de nagedachtenis van hen, die bij het verleenen van hulp aan de gekwetste en zieke krijgslieden in den oorlog van 1870/71 zijn bezweken, werd te *Metz* een eenvoudig maar waardig gedenkteeken geplaatst op het graf van den heer PRAEGER.

De stedelijke regering aldaar heeft het onder hare bescherming genomen.

Eveneens is op het graf van den candidaat in de geneeskunde W. W. SMITT een gedenkteeken op het kerkhof te *Versailles* gesteld.

Wij danken de zorg voor het eerste aan den heer MASCHEK, en voor het laatste aan den heer VAN DE VELDE, gedelegeerden van het Hoofd-comité bij onze ambulansen in die plaatsen.

De dankbare nagedachtenis van deze edele mannen is alzoo bewaard.

Aan de weduwe van den ziekenverpleger PUPLICHHUIJSEN van het *Haagsche* Comité, en aan de weduwe van den courier DAUM werden de toelagen, telken jare, verleend.

Ook aan mevrouw de weduwe PRAEGER geb. VAN VLIET, aan wie voor *vijf* achtereenvolgende jaren, een jaarlijksche toelage van *f* 500 door het Hoofd-comité is toegekend, werden die gelden regelmatig uitgekeerd.

Nadat het voorstel PERK in de laatstgehouden Algemeene Vergadering aangenomen, herhaaldelijk in de

Commissie van dagelijksch bestuur ernstig en veelzijdig was overwogen, werd daarover een praeadvies aan het Hoofd-comité ingediend, dat aanleiding gaf tot de benoeming van drie leden uit zijn midden, om dit voorstel in overweging te nemen en een advies daarover uit te brengen.

Deze commissie heeft zich, naar het oordeel van het Hoofd-comité, op eene uitstekende wijze van hare taak gekweten, en dit teedere en hoogst belangrijke onderwerp op eene wijze behandeld, die aan de comités en aan het Hoofd-comité de meeste voldoening kan geven.

De conclusie van dit rapport, door het Hoofd-comité met *algemeene* stemmen aangenomen, zal straks worden medegedeeld.

Het Hoofd-comité zou zijn verslag aan de Algemeene Vergadering hiermede kunnen eindigen, indien een, wel niet onverwachte maar toch plotseling uitgebroken, oorlog in *Indië* geen aanleiding had gegeven tot het verleenen van bijstand in eenen oorlog, waarin *Nederland* is betrokken.

Het is bekend, dat na de ontvangst van het tweede telegram van den Gouverneur-Generaal, de commissie van dagelijksch bestuur door den Voorzitter werd opgeroepen tot het nemen van een besluit over het beschikbaar stellen van een som gelds voor het Centraal-comité te Batavia, belast met het bestuur der afdeeling in Indië van onze vereeniging.

De Commissie van dagelijksch bestuur, gebruik makende van hare bevoegdheid in art. 4 van het Reglement van Orde van het Hoofd-comité, besloot *f* 25.000 ter beschikking van het Centraal-comité te stellen, van welk besluit, door welwillende tusschenkomst van den heer Minister van Koloniën, FRANSEN VAN DE PUTTE, per telegram, aan het Centraal-Comité werd kennis gegeven.

Van dit besluit werd vervolgens aan het Hoofd-comité,

de comités en de correspondenten kennis gegeven, evenals van de beschikbaarstelling, eenige dagen later, van ƒ 10.000 aan het Centraal-comité te *Batavia* door het comité te *Rotterdam*, alsmede van de zendingen door enkele comités gedaan.

Binnen weinige dagen konden de gewonde en zieke krijgers van ons leger en onze vloot, uit *Atchin* te *Padang* aangebragt, in het genot worden gesteld van de hulp door de vereeniging in *Nederland* verleend.

Aan de comités is reeds kennis gegeven van de vreugde, die deze krachtige bijdrage in Indië verwekte, en van de erkentelijkheid, waarmede het Centraal-comité dat besluit vernam.

Z. M. de Koning, die zulk een levendig belang stelt in de instelling van het Roode Kruis, door hem in Nederland in het leven geroepen, gaf aan den Minister van Koloniën den wensch te kennen: uit den rijken voorraad van ons Centraal magazijn verbandmiddelen en kleedingstukken naar *Padang* te zenden, en daarbij verkwikkings- en versterkingsmiddelen te voegen.

Ofschoon het Hoofd-comité geheel in het onzekere verkeerde omtrent bestaande behoeften, en reeds voor de expeditie naar *Deli* hulp had aangeboden, die evenwel bleek niet noodig te zijn, besloot het met den meesten spoed dezen wensch des Konings, door tusschenkomst van den Minister van Koloniën te kennen gegeven, op te volgen.

Door de goede zorgen van den heer J. ALMA, met den heer VAN MEURS belast met het toezigt over het Centraal-magazijn, werd eene belangrijke bezending van 90 kisten, met het eerstvertrekkende stoomschip naar *Padang* gezonden.

Later, den 6 Julij 1873, werden nog, op aanvraag van

het Centraal-comité in een telegram aan den Minister van Koloniën, waartoe van wege het Hoofd-comité een wenk was gegeven, verschillende goederen, voornamelijk *pijpen*, *tabak*, *sigaren* en *lectuur* aan het Centraal-comité toegezonden.

Van al deze zendingen werd aan de comités en de correspondenten kennis gegeven, en zij zullen in het IIIde deel der Handelingen in bijzonderheden opgenomen worden.

Voor het overige is den leden der vereeniging mededeeling gedaan van de bemoeijingen van het Hoofd-comité ten behoeve van onze krijgslieden in Indië.

Niet onvermeld mag worden gelaten de zorg van het lid van het Hoofd-comité, de heer Ds. C. E. VAN KOETSVELD, in de keuze en de bezorging van eene aanzienlijke hoeveelheid lectuur, waarnaar de begeerte in Indië groot scheen te zijn.

Het Hoofd-comité en inzonderheid de Commissie van dagelijksch bestuur, hadden reeds dadelijk de vraag in overweging genomen: of het wenschelijk kon zijn „ook personeele hulp en materieel” naar Indië te zenden?

Met de afdeeling onzer vereeniging in Indië, waarvan het Centraal-comité te Batavia de leiding en het bestuur heeft, zijn, volgens art. 7 der Statuten van de vereeniging, luidende:

„Afdeelingen in de Koloniën en buitenlandsche bezit„tingen van het Rijk, regelen hare betrekkingen tot de „vereeniging door bijzondere overeenkomsten met het „Hoofd-comité”.

bijzondere bepalingen gemaakt in de Statuten dier afdeeling.

Artikel 5, 1ste alinea dier Statuten bepaalt:

„Het Centraal-comité regelt in geval van oorlog in

„Neêrlandsch Indië of in de naburige bezittingen van „andere Europesche Mogendheden, hetzij Nederland daar „al dan niet in betrokken is, de hulp door de ver„eeniging te verleenen. Het wendt zich tot het erlangen „van ondersteuning tot het Hoofd-comité, en beschikt „zoowel over de hulpmiddelen door de Indische plaatse„lijke comités bijeengebragt, als over die, welke uit „Nederland of andere Rijken en Staten aan het Centraal„comité worden toegezonden.„

Daar het Centraal-comité te *Batavia* gelijke plaats in Indië vervult, als het Hoofd-comité in Nederland, achtte het Hoofd-comité zoodanige zendingen niet geraden, maar moest eene aanvraag daaromtrent van het Centraal-comité worden afgewacht, nadat dit met de bevoegde autoriteiten in Indië in overleg was getreden over de wijze waarop, en de middelen waardoor, de vereeniging in Indië bijstand zou kunnen en mogen verleenen.

Een eigenmagtig optreden van het Hoofd-comité was geheel in strijd met de overeenkomst door het Hoofd-comité met de Afdeeling in Indië aangegaan, en zou zeer zeker tot botsing met de Indische autoriteiten hebben aanleiding gegeven.

Het zeer uitvoerig verslag van het Centraal-comité te Batavia is voor eenige dagen bij het Hoofd-comité ingekomen, en zal in de Handelingen worden opgenomen.

De leden onzer vereeniging zullen daaruit de werkzaamheid en de wijze van werken van onze Afdeeling in Indie kunnen leeren kennen.

Mogt het Hoofd-comité al geen gevolg kunnen geven aan de aanbiedingen van persoonlijke hulp, zij werden met dankbaarheid ontvangen en zijn als bewijzen van belangstelling op hoogen prijs gesteld.

Het Hoofd-comité besloot eene circulaire te zenden

aan de comités en de correspondenten, met het oog op eventueele behoeften eener tweede expeditie naar Atjeh.

Het meende de comités opmerkzaam te moeten maken op de wenschelijkheid der vermeerdering hunner geldelijke inkomsten, daar de algemeene kas reeds voor een belangrijk bedrag was aangesproken, en men moest voorbereid zijn op haar uitputting.

Intusschen verzocht het Hoofd-comité die gelden „beschikbaar” te houden, daar het niet de bedoeling had de algemeene kas te „verrijken”, maar te kunnen helpen wanneer die hulp werd gevraagd.

Tevens werd er de aandacht op gevestigd, „dat het „zenden van personeele hulp en van goederen welligt „niet zou gewenscht zijn:” opdat geen vruchtelooze moeite werd gedaan ten opzigte van persoonlijke hulp of verzameling van goederen.

Voorshands mag het Hoofd-comité zich verheugen door zijne zorgen in bestaande behoeften te hebben voorzien, en ook nog in de eerste hulp voor aanstaande.

Een groot aantal comités heeft reeds door toezending van gelden tot een bedrag van *f* 4031.51 van belangstelling doen blijken, andere hebben sommen beschikbaar gesteld bij eventueele behoefte, en van allen mogt de verzekering worden ontvangen van hulp en bijstand, wanneer die mogt blijken noodig te zijn.

Het Hoofd-comité houdt zich overtuigd, dat de liefdadigheid onzer natie, die in den Fransch-Pruissischen oorlog zoo treffend is gebleken, niet zal zwijgen, wanneer het onze eigen landskinderen, die voor de eer en de regten van ons Vaderland strijden, betreft.

De oorlog met Atjeh heeft bewezen hoe noodig het is, dat het Hoofd-comité voor de eerste behoefte over

eene ruime algemeene kas kunne beschikken en hoe wenschelijk het is, dat de comités waakzaam blijven en zich voorbereiden tot het verleenen van hulp naar het doel der vereeniging.

Oefening in tijd van vrede, verzameling van doelmatig materieel en van geldelijke middelen, blijft een dure pligt voor de leden van het „Roode Kruis.”

1871.

1°. *Vrouwen-comité* te 's Gravenhage.

Voorzitster Mevrouw de Douairière VAN DER OUDERMEULEN, geboren WICKEVOORT CROMMELIN, Secretares Freule L. Gravin VAN RANDWIJCK.

Ontvangen f 1044.89.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 261.22.

Saldo in kas f 789.53.

Een 10tal ziekenverpleegsters werd gevormd en was als zoodanig werkzaam.

De toestand mag gunstig genoemd worden, waartoe veel bijdraagt de belangstelling in de opleiding van ziekenverpleegsters, waaraan vele leden van het comité deel nemen, en aan het nut, dat dagelijks ondervonden wordt van goed gevormde ziekenverpleegsters te kunnen bekomen.

Getal leden 19, buitengewone 123, en 2 Donatrices.

2°. *Mannen-comité* te 's Gravenhage.

Voorzitter Dr. H. VAN DE CAPPELLE, Secretaris Dr. B. CARSTEN.

Ontvangen f 1192.94½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 178.50.

Saldo in kas f 4455.87½.

De opleiding van ziekenverplegers werd voortgezet.

De toestand is zeer gunstig. Onder de werkzaamheden van het comité behoort de oprigting van een Vaccinogènepark, dat sinds dien tijd een groote uitbreiding heeft ondergaan en een wezenlijke weldaad voor deze stad is geworden.

Aan de gemeente Egmond aan Zee werd de houten barak, tijdens de typhus aldaar heerschte, in gebruik afgestaan. Egmond aan Zee heeft het behoud van vele zijner inwoners aan deze barak te danken, maar het Haagsche comité verloor een zijner beste ziekenverplegers, J. F. Nieuwenhuizen, die aldaar dienst deed.

Getal leden 193.

3°. *Comité* te Utrecht.

Voorzitter J. W. Schubart, Secretaris Dr. P. Templeman van der Hoeven.

Ontvangen f 714.38.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 134.50.

Nadeelig saldo in kas f 252.04.

Met het onderwijs in ziekenverpleging werd voortgegaan.

De toestand mag, niettegenstaande het nadeelig saldo, zeer gunstig genoemd worden, daar het bestuur door het verleenen van hulp tijdens de pokken-epidemie en door het afstaan van materieel aan naburige gemeenten, en bovenal door zijn ijver voor de belangen der vereeniging, de sympathie zijner stadgenooten weet te winnen.

Mevrouw de Prinses Hendrik der Nederlanden heeft als Beschermvrouw van dit comité veel bijgedragen tot de weldadige handelingen dezer afdeeling.

Getal leden 225.

4°. *Comité* te Nijmegen.

Voorzitter Mr. T. P. Bijleveld, Secretaris A. M. van Voorthuysen.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 91.89.

Saldo in kas f 539.04½.

Het comité heeft herhaalde malen overwogen personen voor ziekenverpleging op te leiden.

De toestand is gunstig. Het comité is niet tot een vast plan van werkzaamheid in tijd van vrede kunnen geraken.

Getal leden 115 en 20 Donateurs.

5°. *Comité* te Bergen-op-Zoom.

Voorzitter A. D. S. Clarkson, Secretaris E. Maertens.

Ontvangen f 132.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 33.

Saldo in kas f 507.09.

De in 1869 opgeleide ziekenverplegers hebben hun ontslag genomen, zoodat over hunne diensten gedurende den oorlog niet kon worden beschikt.

Het comité heeft het magazijn, dat door verzending aan de ambulances in den oorlog was uitgeput, weder aangevuld en verscheiden artikelen van tijd tot tijd in leen gegeven.

6°. *Comité* te Schiedam.

Voorzitter L. Knappert, Secretaris A. K. J. van der Drift.

Ontvangen f 157.74.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 38.75.

Saldo in kas f 102.22½.

Over dit jaar had het comité geen bijzondere voorvallen te vermelden.

Getal leden 62.

7°. *Comité* te Amsterdam.

Voorzitter Jhr. D. BICKER, Secretaris Dr. E. LAURILLARD.

Ontvangen f 1213.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 303.25.

De toestand gunstig.

Het comité heeft een ambulancewagen doen vervaardigen en die ter proefneming aan het Ministerie van Oorlog gezonden; het is gebleken, dat dit vervoermiddel doelmatig is, en, behoudens eenige verbeteringen, aan het doel zal kunnen beantwoorden.

Uit Parijs werd een ziekentent ontvangen, kostende fr. 1200, die aan de verwachting voldoet.

Op de vroeger uitgeschreven prijsvraag wordt op nieuw antwoord ingewacht.

Z. M. de Koning heeft de ambulancewagen met blijkbaar veel belangstelling bezigtigd.

Getal leden 295.

8°. *Comité* te Haarlem.

Voorzitter B. J. MÜLLER, Secretaris A. VAN STRALEN.

Ontvangen f 758.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 189.50.

Saldo in kas f 984.97.

Met het onderwijs in ziekenverpleging werd voortgegaan, en het mogt veel belangstelling bij de Dames verwerven.

Het comité is de opleiding van personen voor ziekenverpleging zeer toegedaan, en heeft op verschillende wijze getracht zijne pogingen te doen ondersteunen.

Blijkbaar bestaat er gunstig vooruitzigt op de vervulling zijner wenschen.

Aan de vereeniging voor burgerlijke ziekenverpleging werd eene bijdrage geschonken.

Getal leden 272 en 12 Donateurs.

9°. *Comité* te Voorburg.

Voorzitter Mr. A. Six, Secretaris Ds. W. G. F. van Voorthuysen.

Ontvangen f 84.—.

Saldo in kas f 79.40.

De opleiding voor ziekenverpleging is niet van toepassing.

Aan het Hoofdcomité is niet uitgekeerd het bedrag als in art. 9 van het huishoudelijk reglement van het comité Voorburg is bepaald. In 1870 heeft die storting plaats gehad.

Getal leden 32.

10°. *Comité* te IJsselmonde.

Voorzitter H. Swank, Secretaris C. van Riet.

Ontvangen f 388.52½.

Saldo in kas f 302.12½.

Het comité heeft enkele voorwerpen voor ziekenverpleging te Barendrecht bijeengebragt, en zal trachten in vredestijd nuttig werkzaam te zijn.

Getal leden 157.

11°. *Comité* te Sittard.

Voorzitter P. L. Martens, Secretaris M. J. Jansen.

Ontvangen f 337.86.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 4.25.

Saldo in kas f 337.86.

De werkzaamheden van het comité waren van luttel beteekenis.

Het bestuur zou 't gaarne anders wenschen.

Getal leden 16.

12°. *Comité* te Almelo.

Voorzitter Mr. J. Kalff, Secretaris Dr. H. G. Hesselink.

Ontvangen f 132.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 33.12½.

Saldo in kas f 315.69½.

Getal leden 43.

13°. *Comité* te Middelburg.

Voorzitter Dr. A. A. Fokker, Secretaris J. W. de Raad.

Ontvangen f 280.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 70.

Saldo in kas f 352.38.

Getal leden 181.

14°. *Comité* te Groningen.

Voorzitter Jhr. Mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein, Secretaris Mr. B. Cohen.

Ontvangen f 6378.97½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 30.87½.

Saldo in kas f 4032.70½.

Het bestuur heeft aan een vroeger benoemde commissie voor ziekenverpleging opgedragen, omtrent deze aangelegenheid voorstellen te doen.

Onder de ontvangsten behoort nog vermeld te worden een som van f 30 van den heer Caspari, boekhandelaar te Groningen, als opbrengst van een kaart van den platten grond van Parijs.

Getal leden 74.

15°. *Comité* te Deventer.

Voorzitter Mr. H. R. van Marle, Secretares Mevrouw Nieuwenhuis — van Landschot Hubrecht.

Ontvangen f 592.96.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 44.50.

Saldo in kas f 403.73.

De toestand is gunstig. Het comité is in het bezit van eenige der meest noodzakelijke voorwerpen voor ziekenverpleging, en hoopt in staat te worden gesteld tot het aankoopen van meerdere voorwerpen, ten einde al meer en meer aan de vele aanvragen tot het verleenen van hulp te kunnen voldoen.

Het Vrouwen-comité heeft zich vereenigd met het Mannen-comité, en eene som van f 328.10½ in de kas van dit comité overgestort.

Getal leden 143.

16°. *Comité* te Over-Betuwe, met Bommel, Huisen, Buiten Over-Betuwe, Heeteren, Valburg en Gent.

Voorzitter W. L. H. A. van der Monde, Secretaris J. O. P. van Weezel.

Ontvangen f 242.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 60.50.

Saldo in kas f 714.99½.

Het bestuur hield verschillende vergaderingen, waarin de belangen der afdeeling werden besproken.

Getal leden 242.

17°. *Comité* te Kampen.

Voorzitter Dr. D. Lubach, Secretaris C. L. E. C. Westerbaen Schmidt.

Ontvangen f 433.06.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 30.75.

Saldo in kas f 63.87.

Het comité heeft nog geen bepaald besluit genomen over de regeling der werkzaamheden in vredestijd, doch de gunstige toestand en de voortdurende belangstelling doen vermoeden, dat het in dit opzigt niet onwerkzaam zal zijn.

Gezonden aan het Internationale comité te Genève fr. 200.

Getal leden 90.

18°. *Comité* te Leeuwarden.

Voorzitter Jhr. Mr. W. E. Engelen, Secretaris Dr. L. Proes.

Ontvangen f 275.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 68.75.

Saldo in kas f 15.54½. In de spaarbak f 2800 met de rente daarvan sedert 1870.

Het comité verkeert in zeer gunstigen toestand, het belegt zijne overschietende gelden en overweegt op welke wijze deze nuttig kunnen worden besteed. De Dames-onderafdeeling had het voorstel gedaan een barak te laten vervaardigen, maar het bestuur heeft gemeend de daartegen geopperde bezwaren niet ter zijde te kunnen stellen.

Getal leden 140.

19°. *Comité* te Arnhem.

Voorzitter J. G. Plate, Secretaris Dr. de Meijer.

Ontvangen f 440.

Gezonden aan Hoofdcomité f 110.

Saldo in kas f 15 + f 1200.

Op te leiden voor ziekenverpleging: Wilhelmina van Meurs, oud 32 jaren, ongehuwd.

Getal leden 450.

20°. *Comité* te Helder.

Voorzitter H. L. Oudenhoven, Secretaris Dr. W. Krol.

Ontvangen f 764.24.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 144.65.

Saldo in kas f 462.17.

Aan eenige jongelingen werd onderrigt in ziekenverpleging gegeven.

De toestand is gunstig.

Het bestuur heeft in overweging genomen: „het verleenen van hulp aan gewonde zeelieden, bij gevechten ter zee in de nabijheid van het strand."

Getal leden 92.

21°. *Comité* te Breda.

Voorzitter G. C. C. Pels Rijcken, Secretaris Ds. M. A. Perk.

Ontvangen f 1357.

Saldo in kas f 875.

De toestand is gunstig.

Het bestuur heeft de taak van het Roode Kruis in vredestijd geheel in den geest der voorbereiding opgevat, en besloten de aangeschafte hospitaal-tent geheel in orde te brengen, te voorzien van 24 kribben met volledige fournituren en van het benoodigde ameublement.

Getal leden 450.

23°. *Comité* te Doesborgh.

Voorzitter F. J. W. van Pallandt, Secretaris IJ. Blaauw.

Ontvangen f 181.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 45.

Saldo in kas f 151.50.

De toestand is bevredigend.

Getal leden 181.

25°. *Comité* te Franeker.

Voorzitter P. Lycklama à Nijeholt, Secretaris Dr. J. M. Bakhoven.

Ontvangen f 102.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 25.25.

Saldo in kas f 387.11.

Getal leden 105.

26°. *Comité* te Meppel.

Voorzitter Dr. C. van der Boon, Secretaris Dr. R. J. C. Stoffels.

Ontvangen f 188.03.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 37.87½.

Saldo in kas f 31.15.

Van de 101 leden zijn vier nalatig gebleven in de betaling der contributie, ofschoon het ¼ van die 101 leden is overgemaakt.

Bij het saldo in kas is niet opgenomen het opgelegde geld.

Getal leden 101.

30³. *Vrouwen-Comité* te Schiedam.

Voorzitster Mevrouw J. J. E. Pigeaud-Dermout, Secretares Mejufvrouw D. G. Drost.

Ontvangen f 200.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 91.25.

Saldo in kas f 603.45.

Toestand niet ongunstig.

Het bestuur is zeer gezind bij ontstaande behoefte van zijn ijver te doen blijken.

Getal leden 168.

31°. *Comité* te Heusden.

Voorzitter B. H. FRACKERS, Secretaris B. C. J. VAN DER MEER.

Ontvangen f 175.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 43.75.

Saldo in kas f 111.31, en in de spaarbank f 225.

De toestand is gunstig.

Getal leden 63.

32°. *Comité* te Renkum en Oosterbeek.

Voorzitter JAN VAN EMBDEN, Secretaris C. A. LAMPING.

Ontvangen f 280.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 70.

Saldo in kas f 648.53.

De toestand is gunstig.

Getal leden 200.

36°. *Comité* te Hattem.

Voorzitter C. J. L. MOS, Secretaris Jhr. W. F. TRIP VAN ZOUDTLANDT.

Ontvangen f 61.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.25.

Saldo in kas f 225.12.

Het saldo der kas is geplaatst in de Spaarbank te Zwolle.

Getal leden 40.

39°. *Comité* te Hoorn.

Voorzitter H. J. E. VAN HOORN, Secretaris Mr. F. G. VAN DER HOEVEN.

Onvangen 1100.67½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 39.17½.

Saldo in kas f 1016.67½, waarvan f 1000 in de spaarbank.

Getal leden 144.

4°. *Comité* te Harlingen.

Zie jaarverslag 1872.

44°. *Comité* te Maastricht, met Berg en Terblijt, Hulsberg, Ulestraten, Houthem, Kerkrade, Gulpen, Amby, Simpelveld, Beek, Oud Valkenburg, Meerssen en Bochholtz.

Voorzitter H. RAAT, Secretaris H. L. VERSPIJCK.

Ontvangen f 749.17.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 152.23½.

Saldo in kas f 60.90, met een inschrijving van f 4800 N. W. S. nominaal, 2½ pct.

De toestand gunstig. De werkzaamheden bestonden hoofdzakelijk in vergaderingen, waarin over de belangen der vereeniging werd gesproken.

Getal leden 295.

45°. *Comité* te Harderwijk, met Putten.

Voorzitter Mr. D. VAN MEURS, Secretaris J. J. DE LANGE.

Ontvangen f 144.25.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 36.06.

Saldo in kas f 59.78, en f 462.33½ in de Spaarbank.

Het bestuur benoemde eene commissie tot het voorstellen van een plan betreffende de verpleging van zieken.

De toestand is gunstig. De werkzaamheden bestonden hoofdzakelijk in besprekingen van verschillenden aard, betrekking hebbende op de vereeniging.

Getal leden 93 en 6 Donateurs.

49°. *Comité* te Bladel.

Voorzitter Ds. E. J. F. van Dissel, Secretaris A. Carlier.

Ontvangen f 5.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.

Getal leden 12.

50°. *Comité* te Assen.

Voorzitter H. Lunsingh Meijer, Secretaris C. van Gorcum.

Saldo in kas f 1.18½.

Het bestuur besloot, uithoofde van de weinige belangstelling der leden, voorloopig geene contributie te innen, uit vrees dat anders velen voor het lidmaatschap zouden bedanken.

Getal leden 89.

52°. *Comité* te Dieren en omstreken.

Voorzitter Dr. D. van Lockhorst, Secretaris G. J. J. de Jongh.

Ontvangen f 74.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 18.25.

Saldo in kas f 66.09, en f 150 in de Spaarbank.

Het comité heeft het voornemen een barak te laten vervaardigen, ten einde daarvan bij heerschende ziekten gebruik te maken.

Getal leden 152.

53°. *Mannen-comité* te Rotterdam.

Voorzitter . . . . ., Secretaris H. Veltcamp Helbach.

Ontvangen f 1795.75.

Saldo in kas f 10815.77.

Getal leden 1665.

54°. *Vrouwen-comité* te Rotterdam.

Voorzitster Mevr. VAN VOLLENHOVEN, Secretares Mej. MUNTZ.

Werkt geheel met het Mannen-comité te zamen.

56°. *Comité* te Wageningen.

Voorzitter Bn. VAN WASSENAAR, Secretaris J. A. M. HAAK.

Ontvangen f 87.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 19.

Saldo in kas f 255.11.

Getal leden 80.

59°. *Vrouwen-comité* te Apeldoorn.

Voorzitster Mevr. G. A. DE FIELLIETTAZ GOETHART-VAN DAM VAN ISSELT, Secretares Mevr. B. GOETBLOED-VAN BLOMMENSTEIN.

Ontvangen f 180.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 45.

Saldo in kas f 5.48.

Getal leden 180.

62°. *Comité* te Brielle en omstreken.

Voorzitter G. F. LETTE, Secretaris H. PH. DE KANTER.

Ontvangen f 202.81.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 16.

Saldo in kas f 122.54.

Toestand gunstig.

Het comité, en inzonderheid zijne dames, hebben zich met den meesten ijver toegelegd op het verleenen van hulp en bijstand aan minvermogende zieken, en daarmede de belangstelling gaande gehouden.

Getal leden 75.

64°. *Comité* te Vlissingen.

Voorzitter J. W. CALLENFELS, Secretaris J. J. DERMOUT.

Ontvangen f 67.20.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.55.

Saldo in kas f 46.11½.

Het comité verkeert in een gunstigen toestand.

Getal leden 50.

65°. *Mannen-comité* te Vlaardingen.

Voorzitter P. K. DROSSAART, Secretaris K. VAN ROSSEN Mz.

Ontvangen f 182.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 45.50.

Saldo in kas f 472.38½.

Getal leden 98.

68°. *Comité* te Zeist.

Voorzitter J. Baron VAN LIJNDEN, Secretaris J. KUIJTENBROUWER.

Ontvangen f 167.10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 140.

Saldo in kas f 20.95.

Het comité is in niet ongunstigen toestand, en stelt zich voor bij ontstaande behoefte op nieuw van zijn ijver blijk te geven.

Getal leden 51.

69°. *Comité* te Zalt-Bommel.

Voorziter Jhr. B. VAN MERLEN, Secretaris JACQUES HARTOG.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 34.86½.

Saldo in kas f 104.59½.

70°. *Vrouwen-comité* te Barneveld.

Voorzitster Mevr. de Wed. A. J. TH. TIJDEMAN-TERPSTRA, Secretares A. C. F. VAN OS.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 4.50.

71°. *Comité* Ouden IJssel, te Doetinchem (Stad en Ambt) met Varseveld, Terborgh en Ulft.

Voorzitter Jhr. G. A. VAN NISPEN, Secretaris J. LEIJDS.

Ontvangen f 128.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 32.12½.

Saldo in kas f 486.07.

Het bestuur hoopt voorwerpen te verzamelen, die in tijd van oorlog nuttig kunnen zijn.

Getal leden 63.

73°. *Comité* te 's Heerenberg.

Voorzitter Dr. P. HAJENIUS, Secretaris Dr. A. VAN DER LOEFF Pz.

Ontvangen f 140.20½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 14.

Saldo in kas 115.70½, waarvan f 84.20 in de spaarbank.

Toestand gunstig.

Getal leden 56.

75°. *Comité* te Delden.

Voorzitter W. BAX, Secretaris A. VAN LAER.

Saldo in kas f 50.02½, waarvan f 45.82 in de spaarbank.

Een som van f 84 werd aan plaatselijke zieken-verpleging besteed.

Getal leden 81.

76°. *Vrouwen-comité* te Weesp.

Voorzitster J. BOESER-VAN VOORST, Secretares A. M. A. F. SCHEFFER.

Ontvangen f 102.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 25.62½.

Saldo in kas f 524.80½.

Geen werkzaamheden.

Achteruitgang van den toestand door vermindering van het getal leden.

Getal leden 49.

79°. *Comité* te Ruurlo.

Voorzitter H. P. SCHUURING, Secretaris B. J. HORSMAN.

Ontvangen f 84.82½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 7.50.

Saldo in kas f 73.27.

Het comité houdt zich bezig met ziekenverpleging, heeft daarvoor verschillende voorwerpen aangeschaft en tracht ook personen daarvoor op te leiden.

Getal leden 12.

82°. *Comité* te Nijkerk aan de Veluwe, met Hoevelaken.

Voorzitter R. A. J. COLENBRANDER, Secretaris J. H. KRUDOP.

Ontvangen f 62.90.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.

Saldo in kas f 315.42.

Het bestuur is de zaak der vereeniging zeer genegen, en legt zich toe op de verpleging van zieken.

Getal leden 60.

83°. *Comité* te Dantumadeel.

Voorzitter D. J. V. Baron VAN SIJTZAMA, Secretaris G. JONGSMA.

Ontvangen f 8.10.

Saldo in kas f 180.35½.

Het comité heeft getracht het aantal leden te vermeerderen en deelneming op te wekken, doch te vergeefs.

Getal leden 52.

85°. *Comité* te Borculo.

Voorzitter A. E. VAN STEEDEN, Secretaris O. R. F. IMMINK.

Vermits de werkzaamheden van dit comité zich bepalen tot tijden van oorlog, hebben in 1871 geene inzamelingen van gelden plaats gehad.

Getal leden 12.

86°. *Comité* te Alblasserdam.

Voorzitter Jhr. L. BISDOM, Secretaris D. VAN WAGENINGEN.

Ontvangen f 151.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 37.75.

Saldo in kas f 559.56.

Getal leden 151.

89°. *Comité* te Steenwijk.

Voorzitter Mr. P. M. SCHUURMAN, Secretaris Mr. D. WICHERLINK.

Ontvangen f 43.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 50.

Saldo in kas f 52.21.

De toestand is niet ongunstig te noemen.

Getal leden 41.

90°. *Comité* te Bergschenhoek.

Voorzitter G. J. LE FÈVRE DE MONTIGNY, Secretaris N. KLOPPERT.

Ontvangen f 84.30.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.

Saldo in kas f 42.39½.

Het comité wenscht gaarne in vredestijd zijne ontvangsten nuttig en in den geest der vereeniging te besteden.

Getal leden 45.

91°. *Comité* te Giessendam.

Voorzitter J. M. Geluk, Secretaris J. Steijnis.

Ontvangen f 58.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 14.50.

Saldo in kas f 42.67.

Getal leden 58.

93°. *Comité* te Bergambacht en Ammerstol.

Voorzitter P. J. Smits, Secretaris J. P. Mahlstede.

Ontvangen f 61.93½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 9.50.

Saldo in kas f 48.43½.

Het comité is het verleenen van hulp in vredestijd aan zieke en gewonde burgers toegedaan.

Getal leden 38.

95°. *Vrouwen-comité* te Warnsveld.

Voorzitster Mevr. R. Ardesch van Hamel geb. de Wit van Hamel, Secretares Mevr. M. A. Gisius Nanning.

Ontvangen f 90.65.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 7.

Saldo in kas f 83.65.

Het comité legt zich toe op het verzamelen van gelden, ten einde die in tijd van oorlog te kunnen aanwenden.

Getal leden 24.

96°. *Comité* te Eindhoven.

Voorzitter A. van de Ven, Secretaris Mr. F. Baron de Bieberstein.

Het comité verkeert in gunstigen toestand. Geen contributie werd opgehaald.

Getal leden 240.

99°. *Comité* te Willemstad.

Voorzitter Dr. M. J. Wenting, Secretaris J. H. Bijstra.

Ontvangen f 110.02.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.50.

Saldo in kas f 81.37.

Getal leden 54.

100°. *Comité* te Tiel.

Voorzitter Dr. F. J. J. A. Junius, Secretaris Mr. Ph. Serraris.

Ontvangen f 60.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.

Saldo in kas f 35.60.

Getal leden 66.

102°. *Comité* te Woerden.

Voorzitter Mr. A. M. Pareau, Secretaris A. Knaap.

Ontvangen f 37.98.

Saldo in kas f 20.26, en 2 inschrijvingen Nat. Werk. Schuld ieder groot f 100.

103°. *Comité* te Elburg.

Voorzitter W. Sijpkens, Secretaris H. B. van Lummel.

Ontvangen f 37.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 8.09.

Saldo in kas f 24.27.

Getal leden 37.

104°. *Comité* te Heenvliet.

Voorzitter C. M. Vos, Secretaris J. E. Moltzer.

Ontvangen f 113.30½.

Saldo in kas f 125.84½.

De toestand is gunstig. Het comité heeft zich in den oorlog van 1870—71, met de andere afdeelingen der vereeniging, beijverd verpleegmiddelen aan het Hoofdcomité in te zenden.

Getal leden 22.

105°. *Comité* te Kinderdijk, met N. Lekkerland en Omstreken.

Voorzitter Dr. P. M. S. Kros, Secretaris C. H. van der Linden.

Ontvangen f 26.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 24.37½.

Saldo in kas f 20.30.

De toestand van het comité is tamelijk gunstig.

De werkzaamheden hebben zich meerendeels bepaald bij het verleenen van hulp gedurende de hier hevig geheerscht hebbende pokkenepidemie. Zij bestond voornamelijk in het verschaffen van goede verplegers.

De artikelen uit het magazijn werden nog al eens geleend aan verwonden op de verschillende werven alhier.

Getal leden 65.

106°. *Comité* te Heerde.

Voorzitter A. J. H. van Troostenburg de Bruyn, Secretaris P. van Regteren Altena.

Ontvangen f 32.

Saldo in kas f 20.50.

Het saldo van het jaar 1870, bedragende f 21, werd

besteed tot het aankoopen van zaaizaad voor Frankrijk.
Getal leden 11.

107°. *Comité* te Woudrichem.
Voorzitter B. H. Bommezijn, Secretaris A. van Helden.
Ontvangen f 93.00.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 21.85.
Getal leden 93.

108°. *Comité* te Lisse.
Voorzitter M. Temminck, Secretaris Dr. A. C. van Ewijk.
Ontvangen f 65.00.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 16.25.
Saldo in kas f 103.55.
Het comité heeft geen aanleiding of gelegenheid gevonden eenige werkzaamheden te verrigten.
Getal leden 65.

109°. *Vrouwen-comité* te Vlaardingen.
Voorzitster Mevrouw van Warmelo—Hallegraeff, Secretares Mevr. G. van Stipriaan Luïscius—Reints Bok.
Ontvangen f 28.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.82.
Saldo in kas f 42.44½.
In 1871 verkeerde het comité in gunstige omstandigheden, het hoopt zich staande te houden en een nieuw bestuur zamen te stellen.
Getal leden 18.

111°. *Comité* te Hulst.
Voorzitter . . . ., Secretaris P. F. Ketner.
Ontvangen f 35.21.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.
Saldo in kas f 29.11.
Getal leden 62.

113°. *Comité* te Tilburg.
Voorzitter BODEL BIENFAIT, Secretaris A. P. LEDEBOER.
Ontvangen f 228.
Saldo in kas f 2.06, en f 148.42 in de spaarbank.
Getal leden 218.

115°. *Comité* te Zwijndrecht.
Voorzitter J. G. VAN SCHAARDENBURG, Secretaris L. M. VAN VEÉN.
Ontvangen f 136.
Saldo in kas f 131.50.
De toestand is niet ongunstig.
Getal leden 55, en een Eere-lid W. D. J. BROUWER.

116°. *Comité* te Overflakkee en Goedereede.
Voorzitter S. ELAND ANEMAET, Secretaris Mr. G. J. GOEKOOP.
Ontvangen f 82.50.
Gezonden aan het Hoofdcomité 20.62½.
Saldo in kas f 692.46½.
Getal leden 165.

119°. *Comité* te Gorssel.
Voorzitter M. A. AMSHOFF, Secretaris G. REBEL.
Getal leden 12.

122°. *Comité* te Overschie.
Voorzitter W. TAK, Secretaris A. J. WILLEMS.
Onvangen f 81.35.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 17.50.

Saldo in kas f 13.75, en f 60 in de spaarbank.

Het comité verkeert in gunstigen toestand, en schijnt met de vereeniging zeer ingenomen te zijn.

Getal leden 70.

123°. *Comité* te Schermer.

Voorzitter G. O. R. FONTEIN, Secretaris Ds. C. DE HOLL.

Ontvangen f 80.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 50.

Saldo in kas f 200.

Toestand niet ongunstig.

Getal leden 80.

124°. *Comité* te Haastrecht.

Voorzitter M. BISDOM VAN VLIET, Secretaris C. DEN BAARS.

Ontvangen f 94.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 22.60.

Saldo in kas f 67.80, geplaatst in de spaarbank.

De toestand is gunstig. Het comité houdt zich gereed hulp te verleenen.

Getal leden 99.

128°. *Vrouwen-comité* te Winterswijk.

Voorzitster Mevrouw Th. A. VEEREN—HAMAKER, Secretares Mevrouw Z. MEIJES—EVERWIJN.

Ontvangen f 10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.

Saldo in kas f 63.58½, belegd in de spaarbank.

Getal leden 10.

129°. *Comité* te Texel.

Voorzitter P. KONING, Secretaris F. KONING.

Ontvangen f 29.50.

Saldo in kas f 5.90½.

Getal leden 59.

130°. *Comité* te Ede.

Voorzitter A. A. C. DE VRIES ROBBÉ, Secretaris ....

Ontvangen f 35.38½.

Saldo in kas f 78.53½, waarvan f 77.25 in de spaarbank.

De toestand is gunstig.

Er werd f 30 gegeven ten behoeve van de verpleging van behoeftige poklijders in de gemeente.

Getal leden 26.

131°. *Vrouwen-comité* te Gorinchem.

Voorzitster Mevr. NOORDUIJN-VAN SPRANGH, Secretares Mevr. M. KATTENBUSCH-KEHRER.

Ontvangen f 582.10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 21.75.

Saldo in kas f 21.90½, en f 300 in de spaarbank.

De toestand is gunstig.

De werkzaamheden bestonden in het verleenen van hulp en het verschaffen van verplegingsmiddelen van allerlei aard aan behoeftige lijders.

Het bestuur is aan ijverige handen toevertrouwd, en het blijkt, dat het geheel is doordrongen van de behoefte om door het verleenen van hulp in vredestijd zich voor te bereiden.

Het comité bezit een goed voorzien magazijn van verplegingsmiddelen.

Van het mannen-comité werd een gift van f 75 ontvangen ten behoeve van ziekenverpleging.

Getal leden 94.

133°. *Comité* te Gendringen.

Voorzitter Mr. J. W. VAN DER LAAR, Secretaris P. C. VAN DER DOES.

Ontvangen f 84.49.
Gezonden aan Hoofdcomité f 20.
Saldo in kas f 58.49.
De toestand is gunstig.
Getal leden 39.

134°. *Comité* te Delftshaven.
Voorzitter J. J. Kam, Secretaris J. H. Henket.
Ontvangen f 203.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 50.75.
Saldo in kas f 211.29.
De toestand is gunstig.
Getal leden 165.

135°. *Comité* te Voorst, met Wilp.
Voorzitter M. J. Bouman, Secretaris H. Hiebink.
Ontvangen f 141.42½.
Saldo in kas f 269.50.
Getal leden 122.

136°. *Comité* te Schiebroek.
Voorzitter J. Wijnaendts, Secretaris T. Houtzager.
Ontvangen f 10.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 2.50.
Saldo in kas f 14.79½.
Getal leden 10.

138°. *Comité* te Brummen.
Voorzitter L. J. N. van Essen, Secretaris J. Viehmann.
Ontvangen f 62.50.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.62½.
De toestand is gunstig.
Getal leden 123.

139°. *Comité* te Sassenheim.

Voorzitter Mr. J. N. A. Bucaille, Secretaris J. H. Kortmann.

Getal leden 51.

143°. *Comité* te Rozenburg.

Voorzitter A. P. H. Noordendorp, Secretaris J. H. Noordeman.

Ontvangen f 44.72.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 11.18.

Saldo in kas f 56.89½.

De toestand is niet ongunstig.

Het bestuur is zeer genegen werkzaam te zijn, maar het heeft gebrek aan toereikende geldmiddelen.

Getal leden 56.

144°. *Comité* te 's Gravesande.

Voorzitter A. S. M. Hageman, Secretaris A. de Vletter.

Ontvangen f 10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 2.50.

Saldo in kas f 10.

147°. *Comité* te Uden.

Voorzitter H. van den Heuvel, Secretaris J. Vogels.

Ontvangen f 61.

Saldo in kas f 225.22, waarvan f 200 op rente uitgezet.

Het comité heeft besloten tijdelijk te rusten, maar de betrekkingen met het Hoofdcomité te behouden, ten einde elk oogenblik weder werkzaam te kunnen zijn.

Het ¼ van de ontvangsten over 1871 is niet opgezonden.

Getal leden 61.

148°. *Comité* te Raamsdonk.

Voorzitter C. VAN BAAK, Secretaris A. W. VAN DUUREN.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 6.

De gezonden gelden spruiten voort uit de helft van de renten van 5 obligatien 2½ pCt. ad f 100 nominaal.

De navolgende COMITÉS zonden over het jaar 1871 geen jaarverslag in aan het HOOFDCOMITÉ.

Dockum, Gorinchem (Mannen), Leiden, Dordrecht, Delft, Logchem, 's Hertogenbosch, Gouda, Leerdam, Metzlamier, Zierikzee, Hengelo, Zutphen, Vianen, Schoonhoven, Alkmaar, Venlo, Joure, de Langstraat, Roermond, Zaandam, de Lijmers te Zevenaar, Coevorden, Hellevoetsluis, Sliedrecht, Purmerende, Hoogeveen (Vrouwen), Hardinxveld, de Rijp, Heerjansdam, Haamstede, Westzaan, Hillegersberg, Smilde, Groenlo, Dinxperlo, Hillegom, Oosterhout, Renesse, Meeuwen, Haarlemmermeer, Hoeksche Waard, Heerewaarden, Weert, Reeuwijk en Heeze.

1872.

1°. *Vrouwen-comité* te 's Gravenhage.

Voorzitster Mevrouw de Douairière VAN DER OUDERMEULEN—VAN WICKEVOORT CROMMELIN, Secretares Freule L. Gravin VAN RANDWIJCK.

Ontvangen f 831.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 207.87½.

Saldo in kas f 206.88.

Het comité ging voort met het onderwijs in ziekenverpleging.

f 100 werd gegeven ten behoeve van den verminkten kanonnier VAN DEN AKKER.

Getal leden 124.

N°. 2. *Mannen-comité* te 's Gravenhage.

Voorzitter Dr. H. VAN CAPPELLE, Secretaris Dr. B. CARSTEN.

Ontvangen f 795.10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 152.12½.

Saldo in kas f 767.25, en f 3000 op beleening.

Er werd voortgegaan met het onderwijs in ziekenverpleging, waarvoor zich echter geen mannelijke personen meer opdeden.

De toestand is gunstig.

Het comité ontving een bergplaats voor zijn magazijn in het Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

Door den heer Baron H. N. C. van Tuijll van Serooskerken werd een voordragt gehouden over de ondervinding door het comité in den jongsten oorlog opgedaan.

De Barak werd geheel in orde gemaakt, en aan het gemeente-bestuur ter berging en vrije beschikking gegeven.

Aan de beide weduwen van de overleden ziekenverplegers werd de wekelijksche toelage bij voortduring uitgekeerd.

Getal leden 160.

3°. *Comité* te Utrecht.

Voorzitter J. W. Schubart, Secretaris Dr. P. Templeman van der Hoeven.

Ontvangen f 584.75.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 129.50.

Nadeelig Saldo in kas f 246.10.

De toestand is zeer gunstig.

Het comité is in het bezit van een belangrijk materieel en geeft daarvan ten gebruike.

Aan den kanonnier van den Akker werden kunsthanden verstrekt, waartoe van verschillende zijden bijdragen zijn gegeven.

Getal leden 204.

4°. *Comité* te Nijmegen.

Voorzitter Mr. F. P. Bijleveld, Secretaris A. M. van Voorthuysen.

Ontvangen f 279.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 69.75.

Saldo in kas f 464.47.

Tot een gift van f 325 voor de in den oorlog tegen Atjeh gewonde en ziek geworden krijgslieden, werd door het comité f 200, het dames-comité f 100 en de loge St. Lodewijk f 25 bijgedragen.

Getal leden 99, en 22 begunstigers.

5°. *Comité* te Bergen op Zoom.

Voorzitter A. Clarkson, Secretaris E. Maertens.

Ontvangen f 123.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 33.

Saldo in kas f 549.53½.

Geene personen zijn voor ziekenverpleging opgeleid, wegens gebrek aan adspiranten.

Het magazijn is met eenige voorwerpen aangevuld, waarvan een goed gebruik „in leen" gemaakt werd door burgerlijders.

Het aantal leden is eenigzins verminderd door overlijden en vertrek naar elders.

Getal leden 123.

6°. *Mannen-comité* te Schiedam.

Voorzitter L. Knappert, Secretaris A. K. I. van der Drift.

Ontvangen f 150.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 38.75.

Saldo in kas f 373.91½.

Getal leden 60.

7°. *Comité* te Amsterdam.

Voorzitter Jhr. D. Bicker, Secretaris Dr. E. Laurillard.

Ontvangen f 992.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 248.

Saldo in kas f 4244.11½.

Aan de heeren directeuren van ziekenhuis en hospitaal is gevraagd, of er in die inrigtingen gelegenheid tot opleiding van verplegers gegeven wordt. Is het antwoord toestemmend, dan zullen, door de couranten, personen worden opgeroepen, gezind om die opleiding te ontvangen.

Bouw van een barak voorbereid. Overgegaan in de modellen commissie.

Aangekocht het stel voorwerpen, dat, volgens Esmarck, in een barak aanwezig moet zijn.

Poging gedaan, maar te vergeefs, om de ambulancewagen kosteloos naar de tentoonstelling te Weenen vervoerd te krijgen.

Bekroond den officier van gezondheid H. A. Zegers, wegens zijn antwoord op de prijsvraag: Over de ziekenverpleging in geval van 't bezetten en verdedigen der Amsterdamsche linie.

De uitgave van het boek wordt voorbereid.

Getal leden 244.

8°. *Comité* te Haarlem.

Voorzitter Mr. B. J. Müller, Secretaris A. van Stralen.

Ontvangen f 617.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 154.25.

Saldo in kas f 1070.55½.

Er bestaat te Haarlem eene vereeniging voor burger ziekenverpleging, welke door het comité wordt ondersteund. Bij die vereeniging zijn vier ziekenoppasters werkzaam, welke zeer goed voldoen.

De toestand van het comité is, wat het getal leden aangaat, achteruitgaande.

Het lid van het comité, Dr. Aalbertsberg, heeft de welwillendheid gehad zijn vroeger aangevangen cursus over ziekenverpleging voort te zetten.

Getal leden 223.

9°. *Comité* te Voorburg.

Voorzitter Mr. A. Six, Secretaris Ds. W. G. F. van Voorthuysen.

Ontvangen f 71.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 16.62½.

Saldo in kas f 109.42½.

Getal leden 32.

10°. *Comité* Eiland IJselmonde.

Voorzitter C. A. Molenaar, Secretaris C. van Riet.

Ontvangen f 158.45.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 39.61.

Saldo in kas f 376.63½.

Getal leden 96.

11°. *Comité* te Sittard.

Voorzitter P. L. Martens, Secretaris M. J. Jansen.

Saldo in kas f 360.21, uitgezet op prolongatie.

Getal leden 15.

12°. *Comité* te Almelo.

Voorzitter C. Cardinaal Jr., Secretaris Dr. H. G. Hesselink.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 26.88.

Saldo in kas f 301.12.

In het afgeloopen jaar verloor het comité drie leden door verandering van woonplaats. Het heeft in dit

tijdperk geen aanleiding tot werkzaamheden gevonden.

De rubriek „ontvangsten in geld" is niet ingevuld, doordat het bestuur gebruik heeft gemaakt van de door het hoofdbestuur goedgekeurde wijziging in het reglement, de faculteit bevattende het innen der contributie tijdelijk te staken. De reden tot dezen maatregel is geweest, dat men vreesde door het innen der contributiën, onder de tegenwoordige omstandigheden, een tal van leden te zullen verliezen.

Getal leden 40

13°. *Comité* te Middelburg.

Voorzitter Dr. A. A. Fokker, Secretaris J. W. de Raad.

Ontvangen f 237.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 59.37½.

Saldo in kas f 492.47½.

Over het afgeloopen jaar is niets bijzonders te vermelden.

Getal leden 127.

14°. *Comité* te Groningen.

Voorzitter Jhr. Mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein, Secretaris Mr. B. Cohen.

Ontvangen: saldo 1871 f 4032.77½, restant collecte f 4.50, contributien f 116.50, te zamen f 5153.77½, behalve de rente van f 4000 in de spaarbank van het departement tot Nut van 't Algemeen belegd.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 28.62½.

Saldo in kas f 4007.54.

Op te leiden voor ziekenverpleging: A. H. Ladru, H. van Oosten, T. Oosting, H. G. Munting, verplegers, wed. Smeding, verpleegster.

In eene vergadering, gehouden op den 18 Maart 1872, werd een nieuw reglement vastgesteld, dat door het Hoofdcomité is goedgekeurd.

In het bestuur heeft geene verandering plaats gehad.

De aftredende leden werden in de algemeene vergadering van 15 Mei herkozen en lieten zich die keuze welgevallen.

De werkzaamheden bepaalden zich uitsluitend tot de ziekenverpleging, waarvoor dezelfde commissie als in 1871 werkzaam was. Onder de leiding van de heeren doctoren Tellegen en Kieckens worden de bovengenoemde personen onderwezen.

Het ledental is afgenomen.

Een verpleegster, die in den oorlog van 1870 hare diensten had verleend aan het Roode Kruis, geraakte in dit jaar in ziekelijke en behoeftige omstandigheden en werd door het comité met een wekelijksche geldelijke toelage ondersteund.

Getal leden 66.

15°. *Comité* te Deventer.

Voorzitter Mr. H. R. van Marle, Secretaris Dr. W. F. Buchner.

Ontvangen f 662.23.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 64.62½.

Saldo in kas f 394.05.

De toestand is gunstig.

Aan 116 personen werd op verschillende wijze hulp verleend, en aan 2 kinderen van behoeftige ouders machines verstrekt, waardoor zij in staat zijn gesteld om te kunnen loopen.

Getal leden 127.

16°. *Comité* Over-Betuwe.

Voorzitter W. L. H. A. van der Monde, Secretaris S. J. O. P. van Weezel.

Ontvangen f 213.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 53.25.

Saldo in kas f 867.24½.

Mevr. van Schermbeek, voorzitster van de dames-onderafdeeling, schonk aan het comité een vaandel.

De toestand is zeer gunstig.

Getal leden 213.

17°. *Comité* te Kampen.

Voorzitter Dr. D. Lubach, Secretaris C. L. E. C. Westerbaen Schmidt.

Ontvangen f 123.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 39.37½.

Saldo in kas f 43.32½, en f 100 in de spaarbank.

De toestand is gunstig.

Het comité is bedacht op middelen om de belangstelling in de vereeniging gaande te houden.

Getal leden 82.

18°. *Comité* te Leeuwarden.

Voorzitter Jhr. Mr. W. E. Engelen, Secretaris Dr. L. Proes.

Ontvangen f 547.97½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 68.

Saldo in kas f 205.64½, behalve een spaarbank-boekje ad f 2921.13.

De toestand is gunstig.

Onder de ontvangsten behooren twee giften, te zamen f 139.80, met bijzondere bestemming.

Getal leden 138.

19°. *Comité* te Arnhem.

Voorzitter J. G. PLATE, 1ste Secretaris Dr. W. J. DE MEIJER.

Saldo in kas f 1170.74, waarvan f 1000 bij de Geldersche Crediet-vereeniging.

De toestand is gunstig.

Het comité bemoeit zich met de opleiding van personen voor ziekenverpleging, en schijnt daar gunstig in te zullen slagen.

Getal leden 486.

20°. *Comité* te Helder.

Voorzitter H. L. OUDENHOVEN, Secretaris W. KROL.

Ontvangen f 77.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 19.25.

Saldo in kas f 515.62, waarvan f 450.89 in de spaarbank.

Dit jaar werden geene lessen in ziekenverpleging gegeven. Van de vroeger opgeleide personen zijn velen naar elders vertrokken.

Het getal leden is afgenomen.

Het comité zal f 100 zenden aan het Hoofdcomité om over te maken aan het Centraalcomité te Batavia.

De rente van het kapitaal van het comité en ¼ der jaarlijksche inkomsten zal worden besteed tot het aanschaffen van materieel, dat in vredestijd ter leen wordt gegeven aan mingegoede plaatsgenooten. Bij de keuze van dat materieel blijft het oog gevestigd op het doel der vereeniging. Het zal dus nemen: luchtkussens, ringkussens en gewone verbandkussens (met zeewier of kapok gevuld), steekpannen, urinalen, ijszakken, een inodore, enz. Zoodoende hoopt het de belangstelling levendig te houden ook in gewone omstandigheden.

De plaatselijke geneesheeren zullen helpen toezien, dat het materieel goed worde aangewend en gegeven aan personen, die zorgen, dat het geen schade lijde. Met tact behandeld kon zóó, met weinig geld, veel gedaan worden. Het materieel zal in de gemeente-apotheek worden bewaard, en de gemeente-apotheker heeft op zich genomen de administratie te voeren onder toezigt van het dagelijksch bestuur.

Getal leden 76.

21°. *Comité* te Breda.

Voorzitter G. C. C. PELS RIJCKEN, Secretaris ARMAND SASSEN.

Ontvangen f 385.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 95.13½.

Saldo in kas f 541.28.

De toestand van het comité mag zeer voldoende genoemd worden, alhoewel de belangstelling in het laatste jaar flaauwer was dan vroeger; dit verschijnsel zal zich, meent het bestuur, uit den aard der zaak, ook zeer zeker op menige andere plaats voordoen.

Het comité bezit een legertent met 13 kribben en 18 matrassen; men heeft besloten nog 5 kribben en 9 matrassen aan te schaffen.

De heer Ds. PERK, oud-Secretaris (vertrokken naar Amsterdam), werd tot eere-lid benoemd.

Getal leden 377.

23°. *Comité* te Doesborgh en Omstreken.

Voorzitter T. J. W. VAN PALLANDT, Secretaris H. G. CAUDRI.

Ontvangen f 152.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 35.

Saldo in kas f 9.19.

De toestand en de werkzaamheden bepalen zich tot verbetering bij toezeggingen.

Getal leden 152.

24°. *Mannen-comité* te Gorinchem.

Voorzitter W. J. de Vries van Heyst, Secretaris Ds. A. de Pecker.

Ontvangen f 231.40.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 60.

Saldo in kas f 25.24½.

Aan het Vrouwen-comité alhier is, ter toepassing van art. 4 litt. *d* van haar reglement, eene geldelijke ondersteuning ten bedrage van f 75, en voor den ongelukkigen kanonnier van den Akker een gift van f 50 door het comité geschonken.

Door het comité is in de Gorinchemsche spaarbank eene som van f 400 geplaatst.

Getal leden 181.

25°. *Comité* te Franeker.

Voorzitter P. Lycklama à Nijeholt, Secretaris Dr. J. M. Bakhoven.

Ontvangen f 99.29.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 21.75.

Saldo in kas f 396.87.

De werkzaamheden bepalen zich hoofdzakelijk tot het verkrijgen van een fonds voor tijden van oorlog.

Getal leden 87.

26°. *Comité* te Meppel.

Voorzitter Dr. C. van der Boon, Secretaris Dr. R. J. C. Stoffels.

Ontvangen f 159.97.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 27.

Saldo in kas f 0.24½.

Het aantal leden is zeer verminderd.

Bij het saldo in kas is niet opgenomen het opgelegde geld.

Getal leden 72.

27°. *Comité* te Leiden en omstreken.

Voorzitter Prof. Dr. M. POLANO, Secretaris Prof. M. J. DE GOEJE.

Saldo in kas f 2780.

Met 1 September 1873 zullen voor het eerst uit de renten van het kapitaal twee premiën, elk van f 50, worden uitgeloofd voor die mannelijke of vrouwelijke oppassers in het Academisch ziekenhuis, die zich door ijver en geschiktheid in het jaar 1873—74 hebben onderscheiden. Zij, die deze premie ontvangen, nemen hierbij de verpligting op zich voor het jaar volgende op dat dier belooning, bij eventueele behoefte, zich beschikbaar te stellen voor den dienst van het Roode Kruis. Zij ontvangen tevens een certificaat van bekwaamheid, dat hun later bij 't verlaten van het ziekenhuis tot aanbeveling en der burgerij tot waarborg kan strekken. Zoodra het kapitaal tot f 3000 zal aangegroeid zijn, stelt het comité zich voor nog een derde premie uit te loven.

Er zijn geene contributiën geïnd, noch in 1871, noch in 1872. 't Getal leden kan om die reden niet met zekerheid worden opgegeven.

Het bestuur telt 9 leden.

30°. *Vrouwen-comité* te Schiedam.

Voorzitster Mevrouw J. J. E. PIGEAUD-DERMOUT, Secretares Mejufvrouw D. G. DROST.

Ontvangen f 143.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 35.75.
Saldo in kas f 619.11.
Toestand voldoende.
Getal leden 143.

31°. *Comité* te Heusden.
Voorzitter en Secretaris B. H. FRACKERS.
Ontvangen f 43.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.75.
Saldo in kas f 280.06½.

De voortdurende vermindering van het aantal leden en het uittreden van notabiliteiten van wie dit het allerminst werd verwacht, is niet geschikt om de belangstelling in de vereeniging wakker te houden.

Getal leden 43.

32°. *Comité* te Renkum en Oosterbeek.
Voorzitter J. VAN EMBDEN, Secretaris H. C. VAN LINDONK.
Ontvangen f 127.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 31.75.
Saldo in kas f 598.20.
De toestand is niet ongunstig.

Het comité houdt zich bezig met ziekenverpleging en sticht daarmede veel nut.

Getal leden 80.

33°. *Comité* te Lochem en Laren.
Voorzitter MR. J. E. H. Baron VAN NAGELL TOT AMPSEN, Secretaris M. C. WANSLEVEN JR.
Ontvangen f 353.57.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 50.

Saldo in kas f 72.63.

Het comité Lochem-Laren heeft zich den tijd van vrede ten nutte gemaakt om in het belang der eigen gemeenten werkzaam te zijn. Het heeft ten dien einde een houten hospitaal-barak met 4 bedden laten vervaardigen, toegerust met al het benoodigde, zij is ter beschikking der geneesheeren gesteld, maar gelukkig! tot heden niet noodig geweest.

Het getal leden en begunstigers is eenigzins verminderd. Nieuwe pogingen worden aangewend, om hun getal te vermeerderen.

In eene vergadering op 15 Januarij 1872, werden aan den heer A. V. W. Arntzenius en zijne zuster mej. A. E. Arntzenius eene medaille van wege Z. M. onzen Koning en een bronzen herinneringskruis van het Fransche Hoofdcomité overhandigd, als erkenning van beider verdiensten in het verplegen van gekwetsten te Metz.

Behalve het comité te Lochem-Laren werden ook zijne bestuursleden, de heer M. E. van Harlingen en mevr. Bichon van Harlingen, met laatstgenoemd kruis begiftigd.

Getal leden 41, en 39 begunstigers.

35°. *Comité* te 's Hertogenbosch.

Voorzitter H. Pierson, Secretaris A. H. Kuijper.

Ontvangen f 202.50.

De bijdrage aan het Hoofdcomité van f 50.61 wordt verrekend met het in 1870 gedane voorschot van f 150 voor den heer van Heijst.

Saldo in kas f 1711.60.

Er worden instrumenten aangekocht.

Getal leden 140.

36°. *Comité* te Hattem.

Voorzitter E. J. L. Mos, Secretaris Jhr. W. F. Trip van Zoudtlandt.

Ontvangen f 43.00.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.75.

Saldo in kas f 257.37.

Het saldo is geplaatst in de spaarbank te Zwolle.

Getal leden 28.

39°. *Comité* te Hoorn.

Voorzitter Dr. H. J. E. van Hoorn, Secretaris Dr. M. Meijers Jr.

Ontvangen f 332.67½

Gezonden aan het Hoofdcomité f 29.

Saldo in kas f 141.95.

De toestand is gunstig.

Getal leden 95.

40°. *Comité* te Harlingen.

Voorzitter Ds. P. Cool, Secretaris Ds. H. Oort.

In geen 2 jaren zijn er gelden ontvangen, daar het comité (volgens art. 2 al. 2 hiertoe geregtigd) besloten heeft voorloopig geene contributie te heffen.

Saldo in kas f 175.

Eene, die zich verbonden had het Roode Kruis te willen volgen, als 't noodig was, en als ziekenverpleegster opgeleid werd, is in 1872 uit de stad vertrokken.

Er wordt van wege het comité geregeld onderwijs gegeven in ziekenverpleging en gezondheidsleer, terwijl de dames, die dit onderrigt ontvangen, zich niet verder verbonden hebben dan om in de stad, zoo noodig, hulp te bieden.

Het geld in kas wordt aangewend ten bate van onderwijs in ziekenverpleging.

Het comité heeft een vrouwen-onderafdeeling met 120 leden, Mevrouw A. S. Fontein de Vree, Voorzitster, Mejufvrouw H. Roodenhuis, Secretares.

Getal leden 302.

41°. *Comité* te Metzlawier.

Voorzitter Mr. S. Witteveen, Secretaris W. Reilingh.

Heft geen contributiën, maar bemoeit zich met verpleging en ondersteuning bij ziekte. Ook is het elk oogenblik bereid bij eenen oorlog werkzaam op te treden.

42°. *Comité* te Zierikzee.

Voorzitter H. G. Mulock Houwer, Secretaris Mr. Ph. A. J. Bouvin.

Ontvangen f 45.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 11.25.

Saldo in kas f 151.81.

Het getal leden neemt voortdurend af. Geene werkzaamheden in 1872 verrigt.

Getal leden 46.

44°. *Comité* te Maastricht.

Voorzitter G. H. Pijls, Secretaris H. L. Versfijck.

Ontvangen f 898.96.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 95.73½.

Saldo in kas f 52.87. In 2 °/₀ N. W. S. nominaal f 5000.

De toestand is gunstig. Het comité is nuttig werkzaam, en allezins bereid bij ontstaande behoefte het Hoofdcomité krachtdadig bij te staan.

Er werd een gift van f 200 gezonden ten behoeve van de noodlijdenden door den watervloed op Java.

45°. *Comité* te Harderwijk.

Voorzitter Mr. D. VAN MEURS, Secretaris J. J. DE LANGE.

Ontvangen f 134.65.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 36.06.

Saldo in kas f 119.71½, behalve f 393.08 in de spaarbank belegd.

Tot dusverre hebben zich op de gedane aanvraag geene geschikte personen voor ziekenverpleging aangemeld.

In de maand September 1872 is door het comité een tentoonstelling gehouden van hulpmiddelen, daartoe afgestaan door het comité te Utrecht.

Ingevolge besluit der vergadering, in die maand gehouden, is de werkkring van het comité tot de gemeente Nunspeet uitgebreid.

Getal leden 70.

46°. *Comité* te Zutphen.

Voorzitter Mr. H. A. D. COENEN, Secretaris J. VAN ANDEL.

Ontvangen f 20.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.

Saldo in kas f 30.

Het comité houdt zich bezig met het aanschaffen van verplegingsmaterieel.

De meeste leden hebben voor het lidmaatschap bedankt en zich geconstitueerd tot eene vereeniging voor stedelijke ziekenverpleging.

Getal leden 20.

49°. *Comité* te Bladel.

Voorzitter Ds. E. J. F. VAN DISSEL, Secretaris. . . .

Ontvangen f 5.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.

Saldo in kas f 0.60.

Door het vertrek van den Secretaris Ds. A. CARLIER, van Hoogeloon, en meer andere leden, is de uitwendige toestand van het comité niet bloeijend. Het comité vertrouwt, indien het onverhoopt mogt noodig zijn, meer te kunnen doen.

Getal leden 12.

50°. *Comité* te Assen.

Voorzitter H. LUNSINGH MEIJER, Secretaris C. VAN GORCUM.

Saldo in kas f 2.18½, en een inschrijving N. W. S. 2½ pCt. groot f 2900, nominaal.

Ook dit jaar zijn de contributien niet geïnd, om dezelfde reden als ten vorigen jare.

Getal leden 85.

52°. *Comité* te Dieren en omstreken.

Voorzitter Dr. W. C. VAN LOCKHORST, Secretaris G. J. J. DE JONGH.

Ontvangen f 154.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 18.25.

Saldo in kas f 346.84½.

Besloten tot inrigting eener barak voor ziekenverpleging bij epidemiën.

Getal leden 146.

53°. *Mannen-comité* te Rotterdam.

Voorzitter Prof. G. Ph. F. GROSHANS, waarn. Secretaris P. H. SMALT.

Ontvangen f 1214.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 416.40.

Saldo in kas f 11566.96.

Getal leden 960.

54°. *Vrouwen-comité* te Rotterdam.

Voorzitster Mevrouw VAN VOLLENHOVEN, Secretares Mejufvrouw MUNTZ.

De werkzaamheden zijn nu weinig beteekenend, daar men het nog niet eens is geworden waartoe zich te bepalen.

Getal leden 254.

56°. *Comité* te Wageningen.

Voorzitter . . . . . . Secretaris J. A. M. HAAK.

Ontvangen f 53.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.00.

Saldo in kas f 255.11.

Door middel van de Wageninger Courant wordt nu en dan mededeeling van de werkzaamheden van het Hoofd-comité en van dit comité gedaan

Wordt getracht om ziekenverplegers op te leiden.

Zond f 20 aan het comité Utrecht voor den gewonden krijgsman VAN DEN AKKER.

Getal leden 49.

59°. *Vrouwen-comité* te Apeldoorn.

Voorzitster Mevr. G. A. DE FIELLIETTAZ GOETHART—VAN DAM VAN ISSELT; Secretares Mevr. GOEDBLOED—VAN BLOMMESTEIN.

Ontvangen f 100.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 75.

Saldo in kas f 211.25.

Het comité zond een verslag in over zijne werkzaamheden in het scherpschutterskamp. (Zie hierachter.)

Getal leden 100.

62°. *Comité* te Brielle.

Voorzitter G. F. LETTE, Secretaris H. PH. DE KANTER.

Ontvangen f 181.54.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 14.75.

Saldo in kas f 60.19.

Het comité is in gunstigen toestand.

Het houdt zich bezig met ziekenverpleging, en is overigens elk oogenblik bereid hulp te verleenen.

Het comité heeft een Dames-onderafdeeling.

Mevrouw A. Verschoor—Beijnen Voorzitster, Mevrouw W. A. H. van der Vegt—van Oosten van Staveren Secretares.

Getal leden 81.

63°. *Comité* te Roermond.

Voorzitter L. Beerenbroek, Secretaris Mr. H. J. T. Schieffer.

Ontvangen f 220.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 60.

Saldo in kas f 758.95½.

De wijziging van art. 2 van het reglement van het comité Roermond, om tijdelijk de jaarlijksche contributie te kunnen opheffen, heeft het bestuur doen besluiten van af 1872 geene contributie voorloopig meer te vorderen.

Deze wijziging is door het Hoofd-comité goedgekeurd.

Getal leden 220.

64°. *Comité* te Vlissingen.

Voorzitter J. W. Callenfels, Secretaris E. G. J. Stuart.

Ontvangen f 42.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 16.80.

Saldo in kas f 58.86½.

Het comité verkeert in een vrij gunstigen toestand.

Getal leden 34.

65°. *Mannen-comité* te Vlaardingen.

Voorzitter P. K. Drossaart, Secretaris K. van Rossen Mz.

Ontvangen f 134.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 27.37½.

Saldo in kas f 562.86.

De werkzaamheden hebben alleen bestaan in het houden der jaarlijksche vergadering.

Daarin werd het bestuur gemagtigd om, in geval van behoefte, *f* 100 aan het Centraal-comité te Batavia af te staan.

Getal leden 83.

68°. *Comité* te Zeist.

Voorzitter C. W. T. Baron van Lijnden, Secretaris J. R. A. Kuijtenbrouwer.

Saldo in kas f 21.95.

Sedert 1871 heeft het besloten tijdelijk niet werkzaam te zijn.

Getal leden 41.

69°. *Comité* te Zalt-Bommel.

Voorzitter Jhr. B. van Merlen, Secretaris Jacques Hartog.

Ontvangen f 145.48.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 36.37.

Saldo in kas f 74.24½.

Getal leden 89.

71°. *Comité* Oude IJssel, te Doetinchem en omstreken.

Voorzitter Jhr. G. A. van Nispen, Secretaris J. Leijds

Ontvangen f 29.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 7.37½.

Saldo in kas f 489.62.

Plaatselijke omstandigheden verhinderen tot opleiding voor ziekenverpleging werkzaam te zijn.

Voorbereidende maatregelen zijn genomen om bij het uitbreken van epidemiën terstond hulp te kunnen verleenen.

Ten einde een geheele ontbinding van het comité te voorkomen is, met toestemming van het Hoofdbestuur, de jaarlijksche contributie der leden van *f* 1.50 op *f* 0.50 gebragt.

Getal leden 59.

73°. *Comité* te 's Heerenberg.

Voorzitter Dr. P. Hajenius, Secretaris Dr. A. van der Loeff Pz.

Ontvangen f 40.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.

Saldo in kas f 123.16.

Toestand gunstig. In de vergadering van 17 November 1871 is besloten om in tijd van vrede gelden beschikbaar te stellen tot het verleenen van hulp aan zieken.

In de twee epidemiën, die in de gemeente Bergen gedurende 1872 voorkwamen, heeft de commissie, bestaande uit 4 leden van de Mannen- en Vrouwenafdeeling, alle voldoening gesmaakt om door middel van voedsel, kleedings- en bedekkingsmiddelen veler lijden te hebben mogen verzachten.

Het comité ontving van den heer Mr. Ph. Serrurier f 5, speciaal voor het Bergsche comité.

Getal leden 40.

75°. *Comité* te Delden.

President W. Bax, Secretaris Mr. A. van Laer.

Ontvangen f 78, waarvan f 15.50 aan vrijwillige bijdragen.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 19.50.

Saldo in kas f 97.66½. Belegd in de spaarbank.

De werkzaamheden van het comité in het jaar 1872 hebben zich bepaald tot het verleenen van f 80 aan eene daartoe uit het comité verkozen commissie, ten einde hulp te verschaffen aan de zieken in deze gemeente, die niet in staat waren in hunne verpleging te voorzien.

Getal leden 65.

76°. *Vrouwen-comité* te Weesp.

Voorzitster Mevr. J. Boeser—van Voorst, Secretares Mevr. A. M. A. F. Scheffer.

Ontvangen f 62.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.50.

Saldo in kas f 498.61.

Geen werkzaamheden.

Getal leden 35.

79°. *Comité* te Ruurlo.

Voorzitter H. P. Schuuring, Secretaris B. J. Horsman.

Ontvangen f 30, waarvan f 19.32 in vrijwillige giften.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 7.50.

Saldo in kas f 93.67½.

De toestand van het comité is niet ongunstig.

De werkzaamheden bepaalden zich tot het bezorgen en bekostigen van de meest geschikte personen als ziekenoppassers in twee gezinnen, waarin besmettelijke ziekte heerschte, terwijl vreemde hulp noodig en anders bezwaarlijk te verkrijgen was.

Getal leden 12.

82°. *Comité* te Nijkerk o./d. Veluwe.

Voorzitter Mr. R. A. J. Colenbrander, Secretaris J. H. Krudop.

Ontvangen f 50.70

Gezonden aan het Hoofdcomité f 12.

Saldo in kas f 351.72½.

Het comité heeft eenige voorwerpen voor ziekenverpleging aangeschaft, en beijvert zich overigens tot bevordering van het doel der vereeniging mede te werken.

Getal leden 48.

83°. *Comité* te Dantumadeel.

Voorzitter D. J. V. Baron VAN SIJTZAMA, Secretaris G. JONGSMA.

Ontvangen f 62.45.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.10.

Saldo in kas f 237.80½.

Getal leden 52.

85°. *Comité* te Borculo.

Voorzitter A. E. VAN STEEDEN, Secretaris O. R. F. IMMINK.

In 1871 en 1872 heeft het comité geene werkzaamheden verrigt en geene contributiën geïnd.

Getal leden 12.

86°. *Comité* te Alblasserdam.

Voorzitter Mr. J. v. L. BISDOM, Secretaris D. VAN WAGENINGEN.

Ontvangen f 603.31; met het saldo van het vorige jaar.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 3.25.

Saldo in kas f 398.50½.

Toestand niet ongunstig.

Het comité houdt zich bezig met ziekenverpleging.

Een som van f 192.20½ werd besteed aan verpleegmiddelen bij de pokken-epidemie.

Getal leden 13.

89°. *Comité* te Steenwijk.
Voorzitter Mr. F. M. Schuurman, Secretaris A. J. Bijl.
Ontvangen f 43.41.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 30.
Saldo in kas f 63.36.
Toestand gunstig.
Getal leden 43.

90°. *Comité* te Bergschenhoek.
Voorzitter J. G. le Fèvre de Montigni, Secretaris D. Fyan Cz
Ontvangen f 44.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 11.
Saldo in kas f 67.8.
Het comité verleent geldelijken bijstand aan lijdenden alhier.
Getal leden 44.

92°. *Comité* te Giessendam.
Voorzitter J. M. Geluk, Secretaris J. Steynis.
Ontvangen f 23.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.75.
Saldo in kas f 58.92.
Getal leden 23.

93°. *Comité* te Bergambacht en Ammerstol.
Voorzitter P. J. Smits, Secretaris J. P. Mahlstede.
Ontvangen f 23.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.75.
Saldo in kas f 61.18½.
De toestand van het comité is niet bloeijend.
De werkzaamheden bepalen zich tot de voorgeschreven vergaderingen.
Getal leden 23.

95°. *Vrouwen-comité* te Warnsveld.

Voorzitster Mevrouw ESCHER geb. ABBING, Secretares Mevr. M. A. GISIUS NANNING—TEN CATE.

Ontvangen f 22.51.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 5.

Saldo in kas f 106.16.

Getal leden 20.

96°. *Comité* te Eindhoven.

Voorzitter A. VAN DE VEN, Secretaris Mr. T. Baron DE BIEBERSTEIN.

Ontvangen f 140.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 35.

Saldo in kas f 105.

Toestand gunstig.

Getal leden 140.

100°. *Comité* te Tiel.

Voorzitter Dr. F. J. J. A. JUNIUS, Secretaris Mr. PH. SERRARIS.

Ontvangen f 60.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 15.

Saldo in kas f 25.

Verkeert in vrij bloeijenden toestand.

Getal leden 60, en 7 donateurs.

102°. *Comité* te Woerden en omstreken.

Voorzitter Mr. A. M. PAREAU, Secretaris C. E. v. D. QUAST.

Ontvangen f 25.41.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 4.94.

Saldo in kas f 36.18.

De geringe omvang der afdeeling gedoogt geene werkzaamheden.

Getal leden 26.

103°. *Comité* te Elburg.

Voorzitter W. SYPKENS, Secretaris H. B. v. LUMMEL.

Onvangen f 24.

Gezonden aan het Hoofdcomité *f* 5.61.

Saldo in kas f 16.83.

Getal leden 24.

104°. *Comité* te Heenvliet.

Voorzitter C. M. VOS, Secretaris J. E. MOLL.

Ontvangen f 152.34½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 31.44.

Saldo in kas f 119.38½.

De toestand is gunstig.

Getal leden 14.

105°. *Comité* te Kinderdijk, Nieuw-Lekkerland en omstreken.

Voorzitter Dr. P. M. S. KROS, Secretaris P. A. VAN SCHAGEN.

Ontvangen f 91.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 22.87½.

Saldo in kas f 98.92½.

Uit het magazijn werden voorwerpen aan zieken en gekwetsten geleend.

Getal leden 61.

106°. *Comité* te Heerde.

Voorzitter A. J. H. VAN TROOSTENBURG DE BRUIJN, Secretaris P. VAN REGTEREN ALTENA.

Ontvangen f 31.50

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.

Saldo in kas f 17.50.

Getal leden 11.

107°. *Comité* te Woudrichem en omstreken.

Voorzitter B. H. BOMMEZIJN, Secretaris A. VAN HELDEN.

Ontvangen f 37.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 21.85.

Saldo in kas f 94.33.

Toestand achteruitgaande. Werkzaamheden geene.

Getal leden 37.

108°. *Comité* te Lisse.

Voorzitter M. TEMMINCK, Secretaris Dr. A. C. VAN EWIJK.

Ontvangen f 54.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.50.

Saldo in kas f 138.05.

Het comité heeft geen gelegenheid of aanleiding gevonden eenige werkzaamheden te verrigten.

Getal leden 54.

109°. *Vrouwen-comité* te Vlaardingen.

Voorzitster Mevrouw VAN WARMELO—HALLEGRAEFF, Secretares Mevrouw VAN STIPRIAAN LUÏSCUS—REIJNST BOK.

Ontvangen f 45.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 13.82½.

Saldo in kas f 10.27.

Het bestuur heeft de contributiën van September 1872 niet in ontvangst genomen, om reden er vrees bestond dat een groot aantal leden zoude bedanken.

Getal leden 44.

110°. *Comité* te Westzaan.

Voorzitter Dr. A. G. JANS, Secretaris Ds. J. VAN DEN BROECKE.

Ontvangen f 66.50.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 33.25.

Saldo in kas f 100.46.
Eenige vermindering van leden.
Getal leden 133.

113°. *Comité* te Tilburg.
Voorzitter P. E. H. Bodel Bienfait, Secretaris A. P. Ledeboer.
Ontvangen f 142.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 50.
Saldo in kas f 4.36, en f 273.42 in de spaarbank.
Getal leden 142.

115°. *Comité* te Zwijndrecht.
Voorzitter J. G. van Schaardenburg, Secretaris L. M. van Veen.
Ontvangen f 137.36½.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 14.
Saldo in kas f 123.21½.
De toestand is niet ongunstig.
Getal leden 48, en een eerelid W. D. J. Brouwer.

116°. *Comité* te Overflakkee en Goedereede.
Voorzitter S. Eland Anemaet, Secretaris Mr. G. J. Goekoop.
Ontvangen f 3.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 0.75.
Saldo in kas f 539.79½.
Getal leden 6.

122°. *Comité* te Overschie.
Voorzitter W. Tak, Secretaris A. J. Willems.
Ontvangen f 72.
Gezonden aan het Hoofdcomité f 18.

Saldo in kas f 76.84½, waarvan f 61 in de spaarbank.

Voor het oogenblik nog geen gelegenheid tot opleiding voor ziekenverpleging en geen genoegzaam fonds.

De poging om door het houden van volkslezingen de belangstelling levendig te houden vond medewerking, maar heeft niet aan de verwachting voldaan, daar het ledental slechts met twee vermeerderd is.

Getal leden 72.

123°. *Comité* te Noordschermer en omstreken.

Voorzitter G. O. R. Fontein, Secretaris Ds. C. de Holl

Ontvangen f 78.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 27.

Saldo in kas f 260.

Toestand niet ongunstig.

Getal leden 78.

124°. *Comité* te Haastrecht.

Voorzitter M. Bisdom van Vliet, Secretaris C. den Baars.

Ontvangen f 72.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 16.21.

Saldo in kas f 64.85; dit zal in de spaarbank geplaatst worden.

De toestand is gunstig.

Het comité wenscht ook in vredestijd hulp te verleenen.

Getal leden 76.

125°. *Comité* te Groenlo.

Voorzitter . . . . . . Secretaris Mr. J. W. Lasonder.

Saldo in kas f 10.

Er werden geen contributien geheven.

128°. *Vrouwen-comité* te Winterswijk.

Voorzitster Mevrouw TH. A. VEEREN-HAMAKER, Secretares Mevrouw Z. MEIJES-EVERWIJN.

Ontvangen f 10.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 10.

Getal leden 10.

129°. *Comité* te Texel.

Voorzitter P. KONING, Secretaris T. KONING.

Ontvangen f 26.50.

Saldo in kas f 19.34½.

De heer WEBER, van den Helder, en eenige anderen hielden voordragten in eene vergadering van het comité. De opbrengst, ad f 79, diende tot ondersteuning van een gekwetsten schipbreukeling.

Getal leden 53.

130°. *Comité* te Ede.

Voorzitter A. A. C. DE VRIES ROBBÉ, Secretaris Jhr. J. W. A. BARCHMAN WUYTIERS VAN VLIET.

Ontvangen f 33.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 8.84½.

Saldo in kas f 130.33½.

De toestand is gunstig.

Getal leden 28.

131°. *Vrouwen-comité* te Gorinchem en omstreken.

Voorzitster Mevr. E. NOORDUYN—VAN SPRANGH, Secretares Mevr. M. KATTENBUSCH—KEHRER.

Ontvangen f 489.26½.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 39.50.

Saldo in kas f 441.15½.

De toestand van het comité is niet ongunstig.

De werkzaamheden bepalen zich tot hulpbetoon aan

lijdende stadgenooten, die niet in de termen vallen van stads- of armenbedeeling te ontvangen, voorts in uitreiking van geneesmiddelen, verkwikking, versterking, warme kleeding, ligging, verbandmaterieel enz.

Onder de ontvangsten zijn begrepen f 344.26½ van eene collecte en verschillende giften, ten behoeve van lijdende stadgenooten.

Getal leden 145.

133°. *Comité* te Gendringen.

Voorzitter Mr. VAN DE LAAR, Secretaris Jhr. P. C. VAN DER DOES.

Ontvangen f 56.49.

Saldo in kas f 56.49.

Geene bijzonderheden, waarvan de vermelding kan plaats vinden.

Getal leden 37.

134°. *Comité* te Delftshaven.

Voorzitter J. J. KAM, Secretaris . . . . .

Ontvangen f 100.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 25.

Saldo in kas f 265.

In 1871 en 1872 heeft het comité vele leden verloren tengevolge der oprigting eener vereeniging *tot hulp aan behoeftige zieken*.

Getal leden f 100.

135°. *Comité* te Voorst en Wilp.

Voorzitter M. J. BOUMAN, Secretaris H. HIEBINK.

Ontvangen f 69.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 47.50.

Saldo in kas f 274.81.

Het comité is in ledental merkelijk verminderd. Het tracht zich echter in stand te houden. Werkzaamheden zijn niet op te geven.

In 1871 was aan het Hoofdcomité niets gezonden. Om die reden is gezonden in 1872, 20 Junij f 30.50, 26 October f 17.

Getal leden 69.

136°. *Comité* te Schiebroek.

Voorzitter J. Wijnaendts, Secretaris F. Houtzager.

Ontvangen f 9.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 2.25.

Saldo in kas f 21.24.

Getal leden 9.

138°. *Comité* te Brummen.

Voorzitter L. J. N. van Essen, Secretaris J. Viehmann.

Ontvangen f 57.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 14.25.

Saldo in kas f 77.15, waarvan f 70 in de spaarbank.

Bij het comité vonden geene werkzaamheden plaats.

Getal leden 117.

139°. *Comité* te Sassenheim.

Voorzitter J. N. A. Bucaille, Secretaris J. H. Kortmann.

Saldo in kas f 37.50.

Getal leden 44.

143°. *Comité* te Rozenburg.

Voorzitter S. T. H. Noordendorp, Secretaris J. A. Noordeman.

Ontvangen f 44.75.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 11.18½.

Saldo in kas f 64.86.

Hulp verleend aan een ingezetene, tot een bedrag van f 25.30½.

Getal leden 56.

144°. *Comité* te 's Gravesande.

Voorzitter A. S. M. HAGEMAN, Secretaris A. DE VLETTER.

Saldo in kas f 10.50.

Het getal leden is niet juist op te geven.

145°. *Comité* te Haarlemmermeer.

Voorzitter J. W. LANTZENDORFFER, Secretaris D. EGGINK.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 12.

Saldo in kas f 492.63½.

De toestand is onveranderd.

Werkzaamheden zijn niet verrigt.

Getal leden 47.

146°. *Comité* te Hoeksche Waard.

Voorzitter A. VOGELSANG, Secretaris Ds. A. VAN OOSTEN.

Het comité hield twee vergaderingen. In de eene werd voorzien in de periodieke aftreding van de leden van het bestuur. De andere vergadering werd gehouden ten gevolge van het aanhoudend weigeren der leden om hunne jaarlijksche contributien te voldoen. Verreweg de meeste leden verklaarden zich in 1871 reeds ongezind bij te dragen. Eene circulaire van het bestuur bleef vruchteloos. De meeste leden beloofden, zoodra er weer oorlog was, hunne gaven te zullen offeren, doch weigerden zulks in vredestijd. Het comité is nu onlangs in eene circulaire bij de leden op die belofte, met het oog op *Atchin*, teruggekomen. Hier en daar circuleeren reeds lijsten ter inteekening en worden gaven ontvangen. Het comité

hoopt daarom dit jaar weer het Hoofdcomité geldelijk te zullen steunen.

147°. *Comité* te Uden.

Voorzitter H. v. d. Heuvel, Secretaris J. Vogels.

Ontvangen f 70.80.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 12.

Saldo in kas f 58.80.

Voor het opleiden van ziekenverplegers, of het vinden van geschikte personen daartoe, bestaat in Uden volstrekt geene gelegenheid.

Getal leden 43.

148°. *Comité* te Raamsdonk.

Voorzitter C. van Baak, Secretaris A. W. van Duuren.

Gezonden aan het Hoofdcomité f 6.

De gezonden gelden spruiten voort uit de helft van de renten van 5 obligatien 2½ pCt. ad f 100 nominaal.

De navolgende COMITÉS zonden over het jaar 1872 geen jaarverslag in aan het HOOFDCOMITÉ.

Dockum, Dordrecht, Delft, Leerdam, Hengelo, Vianen, Alkmaar, Venlo, Joure, de Langstraat, Zaandam, de Lijmers te Zevenaar, Barneveld, Coevorden, Hellevoetsluis, Sliedrecht, Hardinxveld, Hulst, Hillegersberg, Gorssel, Smilde, Heerewaarden en Heeze.

Rapport, betreffende de ambulance van de afdeeling van het Roode Kruis te Apeldoorn, in de legerplaats te Wiessel, tijdens den derden Nationalen Schietwedstrijd in Augustus 1872.

De derde Nationale Schietwedstrijd werd van den 12den tot den 20sten Augustus 1872 gehouden op de Wiesselsche heide, een heuvelachtig terrein met boschrijke omgeving. Daaraan werd deelgenomen door circa 1500 scherpschutters, die met 250 militairen waren gelegerd in 500 linnen tenten. Het voedsel voor dat groot aantal personen werd met wagens aangevoerd door de verschillende leveranciers, terwijl vijf putten zeer goed drinkwater in overvloed opleverden. Op voldoenden afstand van de legerplaats vond men 18 kleine houten en 3 groote oude latrines, zoodat men in de legerplaats zelve geen last had van het onaangename, aan zulke onmisbare plaatsen verbonden.

Gedurende den kamptijd was de weersgesteldheid uitmuntend; droog zonnig weer, met meestal geringen westenwind, waaruit zich laat verklaren den goeden gezondheidstoestand, waarin zich de bevolking van het kamp mogt verheugen. En zoo dit voorregt hun deel niet ware geweest, dan had de afdeeling van het Roode Kruis te Apeldoorn meer dan voldoende gezorgd, dat de noodige hulp behoorlijk kon worden verleend.

De ambulance toch bestond uit drie tenten, n. l.: een generaalstent en twee hospitaaltenten, Engelsch model. Die tenten, waarboven de witte vlag met het Roode Kruis (een zeer groote vlag werd goedgunstig afgestaan door het Hoofd-comité) wapperde, waren zeer doelmatig geplaatst, en netjes en goed gemeubeld; de groote tent stond in het midden, aan elke zijde een hospitaaltent.

De groote tent bevatte vier nachtlegers met toebehooren, een paar gemakkelijke leuningstoelen, een tafeltje, de medicijnkist van den ambulance-wagen der Koninklijke hofhouding, goedgunstig door Z. M. ten gebruike afgestaan aan de afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis, een kistje met verbandstukken, urinalen, een nachtstoel, emmers enz. en verder een ladetafel, waarin eenig ondergoed en beddegoed voor de zieken, alsmede handdoeken enz. enz. geborgen werden.

In elke hospitaaltent bevond zich een nachtleger, zoodat zes bedden ter beschikking waren. Bovendien werden in die tenten geborgen een brancard van het Hoofdcomité in den Haag en een dito behoorende aan Z. M. den Koning en in gebruik gegeven aan het korps Koninklijke Scherpschutters van de Veluwe, een verbandransel (Rotterdamsch model), een keukenransel van VAN TUIJL, door Z. M. aan voornoemd korps ten geschenke gegeven, en eene kachel.

In de bediening en oppassing werd voorzien door twee personen, leden van het korps Koninklijke scherpschutters van de Veluwe, beide mannen van ervaring, die tijdens den Duitsch-Franschen oorlog het oorlogstooneel hadden bezocht, terwijl met mij de heer HOFMANN uit Leeuwarden, die insgelijks dien oorlog gedeeltelijk had bijgewoond, in de geneeskundige hulp voorzag.

Het getal zieken, dat in de ambulance werd opgenomen, bedroeg drie, namelijk twee bedienden uit de groote cantine en een militair. Zij waren lijdende:

N°. 1. aan ontwrichting van den linker-bovenarm, die in chloroformslaap vlug werd gereponeerd;

n°. 2. aan cholerine, die in twee dagen hersteld was, en

n°. 3. aan asthma, die met zijn korps vertrokken is,

terwijl nog 26 personen zich aanmeldden wegens geringe ongesteldheden, doch niet in de ambulance werden opgenomen. Daaronder waren voornamelijk ligte catarrhen der luchtwegen en der spijsverteringsorganen. Verder waren het ligte uitwendige aandoeningen.

Het getal van 29 ongestelden op zulk een groot aantal menschen, die voor het grootste deel niet aan een kampleven gewoon waren, mag zeer gering worden genoemd. De ondervinding toch heeft menigmaal geleerd, dat zulk een gelukkige toestand van gezondheid soms in weinige uren in eenen ongunstigen kan veranderen, die de krachten der best ingerigte ambulance plotseling kan doen te kort schieten. Dit blijve dus een hoofdpunt van overweging voor het bestuur der afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis, bij volgende gelegenheid, daar toch in dit geval de uitgaven voor de verpleging aanmerkelijk zullen worden verhoogd, en de betrekkelijk geringe som van *f* 10 (het montant der naar mijn schatting verbruikte geneesmiddelen) verre zal worden overschreden, hetgeen niet zonder gewigt is voor de finantieele krachten der afdeeling.

De zieken in de ambulance ontvingen hun voedsel uit de cantine en de militair uit de menage zijner compagnie, terwijl de kolonel Baron VAN TUIJL, als lid van het Roode Kruis op uitnoodiging van Z. M. den Koning het kamp bijwonende, hen nu en dan voorzag van bouillon, arrowrood, soep, waterchocolade en koffij, en tevens de apotheek van kokend water tot het bereiden van aftreksels, afkooksels, pappen enz. Het "gaauw en lekker" is bepaald eene waarheid voor hetgeen de heer VAN TUIJL bereidde met behulp van den door ZEdl. uitgedachten keukenransel. Onder mijne hoede berust zulk een ransel, maar eerst nadat ik den heer VAN TUIJL

in eene vergadering voor de dames Bestuurderessen van de afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis, benevens een groot aantal belangstellende kampbewoners, de beknoptheid, doelmatigheid en het uitgebreide nut van dien keukenransel had hooren uitleggen en zien bewijzen, heb ik dat geschenk van Z. M. aan het korps Koninklijke Scherpschutters van de Veluwe op prijs leeren stellen. Zoo ik ooit in werkelijkheid als Officier van Gezondheid te velde zal moeten optreden, dan zal ik zeker den keukenransel van VAN TUIJL niet vergeten mede te nemen.

Wat de eigenlijke verpleging betreft, heeft de afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis, die verzocht heeft aan het Centraal-comité van het Weerbaarheidsbond om belast te mogen worden met de bezorging van de ambulance in de legerplaats te Wiessel, aan hare, vrijwillig op zich genomen, verpligting voldaan.

Uitgenoodigd door het Centraal-comité van het Nederlandsch Weerbaarheidsbond, om mij met den geneeskundigen dienst in de legerplaats te Wiessel te willen belasten, heb ik dien dienst gaarne op mij genomen: omdat ik wist, dat de afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis bezield was (en nog is) met ijver en goeden wil. Ik heb zulks bevestigd gezien. Door hare tusschenkomst toch heeft het Hoofdbestuur van het Roode Kruis met zorg en welwillendheid het noodige gezonden. Wat de hulpvaardigheid van Z. M. onzen geliefden Koning niet reeds verschaft had en wat niet bij ons korps aanwezig was, werd in ruime mate door de afdeeling verstrekt, terwijl mij een onbepaald crediet was geopend tot aanschaffing van al datgeen, 't welk ik noodig en nuttig oordeelde in het welzijn der zieken, die onder de Vaan van het Roode Kruis hulp

en bijstand mogten komen zoeken. Zij moesten die hulp en bijstand daar dan ook kunnen vinden: "dat was de leus der afdeeling Apeldoorn van het Roode Kruis," en aan die leus heeft de afdeeling getrouw voldaan. Wanneer de tijd mogt komen, dat weer een kamp op de Wiesselsche heide door scherpschutters zal worden betrokken, dan zal ik de bewoners van die legerplaats van harte gelukwenschen, als de zorg voor de ambulance weder zal zijn toevertrouwd aan het ijverige bestuur van de afdeeling Apeldoorn van het *Roode Kruis.*

Apeldoorn, 1873.

De Officier van Gezondheid 2de klasse van het korps Koninklijke Scherpschutters van de Veluwe, belast geweest met den geneeskundigen dienst in de legerplaats te Wiessel, gedurende den 3n Nationalen Schietwetstrijd in 1872.

J. VLAANDEREN Cz.

AFDEELING IN NEDERLANDSCH INDIE.

CENTRAAL COMITÉ

TE

BATAVIA.

H. M. ANDRÉE WILTENS,
Voorzitter.

A. J. W. VAN DELDEN,
Secretaris.

VERSLAG

loopende van 8 October 1870 tot 1 Juni 1873.

Zoo ooit een berigt bestemd was om een onbeschrijfelijken indruk te maken in Nederlandsch Indie, dan voorzeker was dit het telegram, den 2den Augustus 1870, op Java aangebragt en in het kort luidende: *"Frankrijk "verklaarde den oorlog aan Pruissen."*

Men waande zich in vollen vrede.

Men hoopte, dat de telegraaf zich zou hebben vergist.

Maar die hoop vervloog, toen de dagbladen ontvangen werden, die alle bijzonderheden mededeelden nopens de vredebreuk tusschen twee naburige volkeren en van het eerste treffen aan de grenzen.

Bewonderde men den moed over en weder ten toon gespreid, met evenveel deelneming als verrassing zag

men van verre de Nederlandsche vereeniging van het Roode Kruis werkzaam, om de gewonde en zieke lijders hulp te bieden.

Men sympathiseerde algemeen met den liefdadigen zin in het vaderland ten toon gespreid, om de taak van die edele instelling onzer dagen te verligten.

Geen mail kwam te Batavia aan zonder ons nieuwe, treffende feiten te verhalen van de algemeene zucht, om een offer te brengen op het altaar van zuivere menschenliefde.

Toen de afgrijsselijkheden bekend werden van de snel op elkander volgende bloedige veldslagen, begreep Zijne Excellentie, de heer Mr. P. Mijer, dat aan Nederlandsch Indie de gelegenheid niet langer mogt ontbreken om, in het verleenen van hulp, het goede voorbeeld door Nederland gegeven te volgen.

Zijne Excellentie bekend met den weldadigen zin, waardoor Nederlandsch Indie zich steeds had onderscheiden, als daarop een beroep gedaan werd, opperde daarom het denkbeeld der vorming in Indie van eene afdeeling van *Het Roode Kruis.*

Het waren Mevrouw W. L. C. Nieuwenhuijzen, geboren Sijthoff van Kervel, echtgenoote van den vice-president van den Raad van Nederlandsch Indie, en de heer J. F. R. S. van den Bossche, lid in dat staatscollegie, aan wie de Heer Mijer zijne denkbeelden mededeelde en op wie een beroep gedaan werd om aan die denkbeelden uitvoering te geven.

Beiden waren daartoe volkomen bereid.

Zij deden op hunne beurt een beroep op eenige dames en heeren ter hoofdplaats Batavia gevestigd, en smaakten het genoegen, dat zij bij de meesten krachtigen steun vonden en sympathie voor de zaak.

Dadelijk werden handen aan het werk geslagen.

Zij zonden in het laatst van September 1871, een lijst tot deelneming rond, die binnen een paar dagen, voorzien van de namen van negentien dames en heeren, den eersten grondslag legde voor de oprigting van eene Indische afdeeling van *Het Roode Kruis.*

Zij waren:

Mevrouw W. L. C. Nieuwenhuijzen, Sijthoff van Kervel,
„ M. C. van Daalen, Colbier,
„ J. Fraser, van Citters,
„ E. van Gennep, Backer,
„ M. S. Kroesen, Tromp,
„ E. Levyssohn Norman, Zoetelief,
„ G. H. Pels Rijcken, Lenting,
„ A. L. W. Reiche, van Wingerden,
de Heer J. F. R. S. van den Bossche,
„ A. C. Claessens,
„ E. C. van Daalen,
„ J. van Gogh,
„ F. Alting Mees,
„ M. F. Reiche,
„ J. D. Sachse,
„ J. J. van Schreven,
„ J. A Schuurman,
„ A. J. D. Steenstra Toussaint,
„ G. M. Verspijck,
„ F. J. P. Storm van 's Gravesande,
„ A. J. W. van Delden.

Reeds den 8sten October 1870 werd een eerste algemeene vergadering gehouden, die beschouwd mag worden de inleiding te zijn van de geschiedenis dezer afdeeling.

Die vergadering werd geopend met een toespraak van den heer van den Bossche.

2°. Bij acclamatie werd het *bestuur met het dagelijksche beleid der zaken belast*, volgender wijze gekozen: *President:* de heer J. F. R. S. van den Bossche,

Vice-Presidente: mevrouw W. L. C. Nieuwenhuijzen, Sijthoff van Kervel,
Penningmeester: de heer F. J. P. Storm van 's Gravesande,
Secretaris: de heer A. J. W. van Delden.

De gekozenen verklaarden de benoeming gaarne aan te nemen.

Er werden Sub-comités, of plaatselijke commissien, gevormd:

te *Buitenzorg*,

bestaande uit de heeren Mr. S. C. J. W. van Musschenbroek, J. D. J. van der Hegge Spies, J. J. W. E. Verstege en J. H. Vorstman;

te *Bandong*,

bestaande uit de heeren C. van der Moore, C. W. Walbeehm, C. Meijboom, K. W. van Gorkom en R. A. Kerkhoven;

te *Cheribon*,

bestaande uit de heeren F. A. H. Ruitenbach, P. J. van Starckenborgh Jutting en P. Heering;

te *Salatiga*,

bestaande uit de heeren P. van der Putt, W. M. van Bunge, Huygen de Raat, W. D. Vosmaer en F. Stoecker;

te *Soerabaija*,

bestaande uit den heer S. van Deventer Jzn., *President*,
mevrouw W. M. A. Hovy, Schiff, *Vice-Presidente*,
den heer A. E. Palairet Hooglandt, *Penningmeester*,
" J. P. Jeltes, *Secretaris*, en 20 leden;

te *Pasaroean*,

bestaande uit den heer P. W. A. van Spall, *President*, en 13 leden.

Gelijktijdig vormde zich daar een dames-vereeniging van *Het Roode Kruis*, bestaande uit mevrouw de weduwe van Spall, mevrouw de weduwe A. C. Mentel, de dames Abegg, Beijers van der Vlugt, Boogaardt, Verhey, Rosemeier, Polderman, van Bosse en Cattenburch,

te *Malang*;

bestaande uit Jhr. Mr. O. E. van Nispen, Dr. G. J. Wienecke, Jhr. C. de Gijselaar, en A. J. Snouck Hurgronje;

te *Ngawie*,

bestaande uit de dames van Hoek, Wilson, Souman, Varkevisser, Senn van Basel, Hammers, en de heer Souman, *Penningmeester*.

Elders waren het de hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur, die door zelf voor te gaan en door de rondzending der inteekeninglijsten, zooveel bijdroegen tot het algemeen succès.

Speciale en dankbare melding verdienen in dat opzigt de welgeslaagde pogingen van de heeren:

J. H. van der Palm, resident van *Bantam*,
E. Kalfsterman, assistent-resident van *Madjalengka*,
R. P. W. MacGillavry, resident van *Pekalongan*,
P. L. van Bloemen Waanders, resident van *Kadoe*,
D. Meijer, assistent-resident van *Temangoeng*,
J. H. Tobias, resident van *Soerakarta*,

A. J. P. H. D. Bosch, resident van *Djokjakarta*,

A. Fitz Verploegh, resident van *Bagelen*,

H. Fitz Verploegh, assistent-resident van *Poerbolingo*,

A. Muller, assistent-resident van *Toeban*,

R. C. van Prehn Wiese, resident van *Kedirie*,

J. E. van den Bor, assistent-resident van *Lamongan*,

J. F. Schultze, resident van *Bezoekie*,

Jhr. D. F. van Alphen, adsistent-resident van *Bondowosso*,

C. Bosscher, resident van *Madura*,

E. Netscher, gouverneur van *Sumatra's Westkust*,

Jhr. W. K. L. van Hogendorp, adsistent-resident van *Benkoelen*,

J. A. Bakkers, gouverneur van *Celebes-* en *Onderhoorigheden*,

F. J. van Deinse, resident van *Menado*.

Ook de heer W. J. J. Zuur, officier van gezondheid der tweede klasse te *Toboali*, op het eiland *Banka*, trok zich de zaak van *Het Roode Kruis* ernstig aan en verkreeg daardoor aanspraak op erkentelijkheid.

De luitenant-generaal W. E. Kroesen, kommandant van het leger, en de schout bij nacht J. Andreae, kommandant der zeemagt, verwierven zich door hunnen steun en door hun goed voorbeeld, in de ruimste mate den dank van het Centraal comité.

Mevrouw Wijsman, institutrice te *Pasoeroean*, hield eene loterij van Dames handwerken, door hare elèves vervaardigd, en stortte de opbrengst er van in de kas van het Centraal comité.

De heer Mr. R. E. N. d'Abo, een man, die nooit achterwege blijft als een beroep wordt gedaan op zijn milddadigen zin, zond met eene belangrijke gift in geld, vijftien zakken prima soort koffij.

Te Makassar gaf het tooneelgezelschap *„Nut en genoegen"* een voorstelling, waarvan de opbrengst aan het Centraal comité werd gezonden.

Ditzelfde deed het *Soerabayasche* liefhebberij-tooneelgezelschap *„Kennis kweekt kunst"*.

Mevrouw J. J. van Brink, geboren Gehne, te *Tegal*, gaf een voorwerp ten geschenke, dat verloot werd en waarvan de opbrengst werd gezonden aan het Centraal comité.

Het dames-comité te *Pasoeroean* hield eene tentoonstelling en verloting van voorwerpen en maakte het bedrag er van over.

Deze algemeene vereeniging van krachten en van goeden wil had ten gevolge, dat van onderscheidene kanten giften toevloeiden in eene mate, die het best getuigde van den algemeen heerschenden geest, om een goed en edel doel te bevorderen.

Javaansche vorsten, grooten en regenten, chinesche handelaren en hoofden, officieren, onderofficieren en minderen van de land- en zeemagt, gezagvoerders, stuurlieden en machinisten van de Nederlandsch-Indische stoom- en zeilvaart, wedijverden met de burgers van Nederlandsch-Indie om een offer te brengen op het altaar der innigste menschenliefde.

Uitgaande van het beginsel, dat de publieke zaak publiek moest behandeld worden, beijverde het dagelijksch bestuur van het Centraal comité zich, nagenoeg wekelijks door middel der dagbladen, een algemeene opgaaf te verspreiden van de ingekomen bijdragen.

Het Centraal comité werd, door het mild vloeijen der zoo aanzienlijke bijdragen, in de gelegenheid gesteld binnen den tijd van een maand, nadat het zich had geconstitueerd, aan het Hoofd-comité te *'s Gravenhage* over te maken

een bedrag van f 32,000, later ten gevolge van dringende aanvrage van daar vermeerderd met f 28,000, zoodat *Indië* in het geheel derwaarts zond de som van *zestig duizend gulden.*

De faktorij der nederlandsche handel-maatschappij te *Batavia* stelde die sommen, op eenvoudig telegrafisch berigt van hier, ter beschikking, gulden om gulden, bij haar hoofdkantoor te *Amsterdam.*

Wij achten ons gedrongen, zegt het Centraal comité, bij deze openlijk onzen dank te betuigen voor dezen aan *Het Roode Kruis* bewezenen dienst.

Er werd te *Batavia* eene groote loterij ontworpen.

Met spoed werden de loten gedrukt en tegen *f* 2.50 per stuk algemeen verspreid.

En dat ook deze poging om de fondsen van *Het Roode Kruis* te versterken, algemeene sympathie ondervond, werd het best bewezen door de ontvangst der groote menigte voorwerpen als prijzen voor de loterij, door de Indische dames aan het Centraal comité afgezonden en door de spoedige plaatsing van al de loten.

Dank zij de goede zorgen van mevrouw de vice-presidente en van de andere dames, was in de laatste dagen van Januarij 1871 alles in gereedheid gebragt voor de trekking der loterij.

De verzameling prijzen was zóó fraai en zóó belangrijk, dat het Centraal comité besloot ze ten toon te stellen in eene der zalen van de societeit de *Harmonie*, daartoe welwillend afgestaan door de directie.

Twee avonden, — die van donderdag den 2den en vrijdag den 3den Februarij 1871, — waren daarvoor gekozen.

Het entrée-geld, — bepaald op een halven gulden per persoon, — werd bestemd als gift voor de plaat-

selijke weeshuizen. Vrije toegang werd verleend aan de weeskinderen en aan de leerlingen van de scholen der zusters Ursulinen alhier, die door de inzending van fraaije handwerken, van hare belangstelling blijk hadden gegeven.

De zaal was door de goede zorg van den heer J. VAN KINSBERGEN keurig gedecoreerd.

De heer T. F. MARKUS en zijne kapel gaven op die avonden hunne fraaiste muziekstukken ten beste.

De heeren WOODBURY & PACE alhier gaven een bewijs van hunne belangstelling door de vervaardiging van eene uitmuntend geslaagde photographische afbeelding van de tentoonstelling en door den kosteloozen afstand van een tachtigtal exemplaren er van aan het comité, dat ze ten geschenke zond aan allen, die zoo krachtdadig hadden medegewerkt om het welslagen der loterij te verzekeren.

Deze werd in den avond van den 4den Februarij getrokken, waartoe de notaris, de heer Mr. A. MANGELAAR MEERTENS, geheel kosteloos zijn ministerie verleende.

Na aftrek van een bedrag van *f* 1,668.46 aan belasting voor den lande, onkosten, drukloon, expeditie als anderzins, bragt de loterij netto in de kas een montant van *f* 5,189.28, zoodat met inbegrip van de liefdegaven, die van alle kanten toestroomden, in de eerste dagen van de maand Mei 1871, reeds meer dan *Negentig duizend gulden* waren bijeengebragt, waarvan *Zestig duizend gulden*, zooals hierboven reeds werd gezegd, naar het hoofd-comité was overgemaakt. Aan entrée-gelden werd ontvangen en onder de plaatselijke inrigtingen van liefdadigheid verdeeld eene som van ruim *Zes honderd gulden.*

Enkele menschenvrienden hadden het beroep niet afgewacht, om nuttig werkzaam te zijn voor *Het Roode Kruis*.

Zoo organiseerde de heer MAURICE HAGEMAN, direkteur der maatschappij van toonkunst *Aurora* te *Batavia*, een concert, dat zuiver *f* 1,258.66 opbragt en door den resident van *Batavia* den heer H. J. G. HOOGEVEEN, werd overgemaakt.

Zoo verrees tijdelijk een plaatselijk comité te *Samarang* met den resident F. A. H. VAN DE POEL aan het hoofd, hetwelk niet minder dan *f* 13.308.10 inzamelde en naar *Nederland* zond.

Zoo bragt eene voorlezing van den officier der kavallerie, den heer A. BOELEN te *Soerabaija* *f* 186.24; eene gift van de vrijmetselaars loge, *de Ster in het Oosten* te *Batavia* *f* 500, eene inzameling van dames te *Amboina* en *Saparoea* *f* 590, in de kas van het hoofd-comité te '*s Gravenhage*.

In overeenstemming met het hoofd-comité werd de volgende regeling door de Indische afdeeling van *Het Roode Kruis* vastgesteld.

„ STATUTEN *van het Centraal-comité in Nederlandsch-Indië*
„ van de Nederlandsche vereeniging tot het verleenen
„ van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van
„ oorlog, ingesteld bij 's konings besluit van den 19den
„ Juli 1867 No. 60 (Staatsblad 1869 No. 210).

ARTIKEL 1.

„ In *Nederlandsch-Indië* wordt een *Centraal-comité* op-
„ gerigt, ten einde het doel der vereeniging in art. 1
„ harer statuten omschreven, te helpen bereiken, in de
„ eerste plaats in de nederlandsche oost-indische be-
„ zittingen."

ART. 2.

„De bepalingen, vervat in de statuten der vereeni-
„ging zoo als zij zijn vastgesteld in de vergadering van
„het hoofd-comité op den 11den Augustus 1870 en goed-
„gekeurd bij Z. M. besluit van den 1sten September 1870
„No. 21, zijn voor het centraal-comité en de plaatselijke
„comités in *Nederlandsch-Indië* verbindend, behoudens
„de wijzigingen, die op grond van art. 7 dier statuten
„in de hieronder volgende artikelen zijn aangewezen."

ART. 3.

„De comités in *Nederlandsch-Indië* hebben de goed-
„keuring hunner inrigting, door het centraal-comité
„noodig, om als afdeeling der vereeniging te worden
„erkend.

„Zij zenden tot dat einde aan hetzelve hun reglement
„en eene opgaaf van het bestuur en van de leden.

„Het centraal-comité is tot het verleenen of weigeren
„van die goedkeuring, op grond van het al of niet over-
„eenstemmen met de statuten der vereeniging, gemagtigd.

„De comités zenden jaarlijks een verslag van den toe-
„stand hunner inrigting aan het centraal-comité."

ART. 4.

„Zij beschikken niet over de gelden en hulpmiddelen
„voor de vereeniging bestemd, zonder overleg met het
„centraal-comité en volgen in tijd van oorlog de aan-
„wijzingen van hetzelve."

ART. 5.

„Het centraal-comité regelt in geval van oorlog in
„*Nederlandsch-Indië* of in de naburige bezittingen van

„andere europesche mogendheden, hetzij *Nederland* daarin „al dan niet betrokken is, de hulp door de vereeniging „te verleenen. Het wendt zich tot het erlangen van „ondersteuning tot het hoofd-comité en beschikt zoowel „over de hulpmiddelen, door de Indische plaatselijke „comités bijeengebragt, als over die, welke uit *Nederland* „of andere rijken en staten aan het centraal-comité „worden toegezonden.

„Ingeval van oorlog in *Europa*, hetzij *Nederland* daar„in al dan niet betrokken is, bepaalt het centraal-co„mité of, en zoo ja, welke hulpmiddelen door de indische „comités ter beschikking van het hoofd-comité zullen „worden gesteld. Bij het verleenen van die hulp volgt „het, zooveel mogelijk, de aanwijzingen van het hoofd„comité."

ART. 6.

„Elk comité in *Indië* is bevoegd één zijner leden, be„nevens den voorzitter naar de algemeene vergadering „volgens art. 14, af te vaardigen.

„De bevoegdheid om een lid en den voorzitter naar „de algemeene vergadering in *Europa* af te vaardigen, „zoo als die in art. 2 van de statuten der vereeniging „aan alle comités is verleend, blijft ook aan de indische „comités voorbehouden.

„Het centraal-comité heeft het regt zich op de laatst„bedoelde vergadering door twee in *Nederland* wonende „leden der vereeniging te doen vertegenwoordigen, aan „wie alsdan het regt van stemming toekomt, bedoeld bij „de 4e alinea van art. 6 der statuten van de vereeniging."

ART. 7.

„In plaatsen in *Nederlandsch-Indië*, waar geen comité „is opgerigt, kunnen door het centraal-comité corres-

〃pondenten worden benoemd, die de toezending van 〃geschenken voor de vereeniging bevorderen en bemid-〃delen, en tot bereiking van haar doel trachten bij te 〃dragen."

Art. 8.

〃Het centraal-comité onderhoudt, zooveel mogelijk, 〃de betrekking met vereenigingen van gelijken aard in 〃de indische bezittingen van andere mogendheden, en 〃tracht door goede verstandhouding met allen, tot wier 〃taak het verplegen van zieken behoort, de onderlinge 〃zamenwerking voor te bereiden."

Art. 9.

〃In geval van oorlog in de nederlandsche oost-indische 〃bezittingen treedt het voor de behoeften van de neder-〃landsche land- en de zeemagt in overleg met den chef 〃van het departement van oorlog en dien van de zee-〃magt in *Nederlandsch-Indië.*"

Art. 10.

〃Het onderhoudt de betrekking met het hoofd-comité 〃in *Nederland*, verleent daaraan, waar het noodig is 〃raad, inlichting en advies, en treedt in het algemeen 〃als intermediair collegie op tusschen het hoofd-comité 〃en de locale comités in *Nederlandsch-Indië.*"

Art. 11.

〃Het stelt zich in verbinding met civiele en militaire 〃autoriteiten en particuliere personen, ter bevordering 〃van de belangen der vereeniging."

Art. 12.

〃De leden van het centraal-comité worden benoemd 〃door den Gouverneur-Generaal."

ART. 13.

„Bij het ontstaan van vacaturen of indien de benoeming „van nieuwe leden noodig of wenschelijk wordt geacht, „doet het centraal-comité daartoe de voordragt aan den „Gouverneur-Generaal.”

ART. 14.

„Elk jaar wordt eene algemeene vergadering gehou- „den, door het centraal-comité bijeengeroepen.

„In deze algemeene vergadering geeft het centraal- „comité verslag van zijne verrigtingen en van den staat „der vereeniging voor zoover de indische comités betreft, „legt rekening en verantwoording af van zijn beheer. „en doet aan de leden mededeeling van den toestand „der vereeniging in *Europa*.

„Tot deze algemeene vergadering hebben alle leden „der vereeniging toegang.

„Het regt van stemming tot het nemen van besluiten „hebben de voorzitter en de leden van het centraal-co- „mité, de voorzitters der comités, de correspondenten van „het centraal-comité en de afgevaardigden der comités.

„De plaatselijke comités hebben het regt zich op deze „*algemeene vergadering* door twee te *Batavia* wonende *le-* „*den* der *vereeniging* te doen vertegenwoordigen, aan wie „alsdan het regt van *stemming* toekomt.”

ART. 15.

„Het verslag, op deze algemeene vergadering uitge- „bragt, wordt den Gouverneur-Generaal aangeboden, „aan het hoofd-comité toegezonden en door den druk „openbaar gemaakt.”

ART. 16.

″Deze statuten worden aan den Gouverneur-Generaal ″ter goedkeuring aangeboden.″

ART. 17.

″Overgangs bepaling.

″De personen uitmakende het tegenwoordig bestuur ″der *Bataviasche Vereeniging*, treden terstond nà het ar-″resteren dezer *statuten* als *leden* van het *Centraal-comité* ″voor *Nederlandsch-Indië* op.″

″*Batavia*, den 2den September 1872.

″*De Voorzitter*,″
″(w. g.) ANDRÉE WILTENS.″
″*De Sekretaris*,″
″(w. g.) VAN DELDEN.″

″Goedgekeurd door het hoofd-comité,

″*De Voorzitter a. i.*,″
″(w. g.) VAN MEURS.″
″*De Sekretaris*,″
″(w. g.) DR. VERWEY.″

De hierboven opgenomen statuten werden aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aangeboden, en zijn later door de Indische Regering goedgekeurd.

Lag het in de bedoeling ook den indischen krijgsman niet te vergeten, spoediger dan destijds wel gedacht kon worden zou men werkdadig moeten optreden.

Nog geene twee maanden waren er verloopen, toen in den aanvang van December 1870, vernomen werd

dat de rust in de zuider- en ooster-afdeeling van *Borneo*, — waar jaren lang zoo hevig en zoo moedig door de onzen gestreden werd, om een algemeenen volksopstand te fnuiken, — op nieuw gestoord was.

Als van zelve rees toen in den boezem van het centraal-comité de vraag hoe *Het Roode Kruis* het best in *Indië* werkzaam zou kunnen zijn, om aan het doel van zijne instelling te beantwoorden.

Zou men in *Indië* ambulances oprigten, verplegers en verpleegsters engageren om die met de ambulances, onder toezigt van speciale geneesheeren, naar het tooneel van den strijd te zenden?

De indische toestanden en de wijze waarop daar te lande oorlog wordt gevoerd, verschillen zóó hemelsbreed met europesche toestanden en met de gevolgen van europesche oorlogen, dat de zoo even gestelde vraag, bepaald ontkennend moest worden beantwoord.

Een groot gewigt werd bovendien in de schaal gelegd door de overweging van het algemeen erkend feit, dat de militaire geneeskundige dienst in *Indië*, volkomen op de hoogte van hare taak, in tijden van oorlog allezins voldoet aan hetgeen van haar geëischt wordt; dat zij toegerust is met alle middelen om het lijden van den zieken of gewonden krijgsman te verzachten; dat de Staat in den ruimsten zin voorziet met betrekking tot de verpleging der lijders, en eindelijk dat de weinig ontwikkelde beschaving van de volken, die in Indie door ons beoorloogd worden, zich niet verdraagt met de verzorging door onze ambulances van onze in den strijd gewond wordende vijanden, daar de geneesheeren, verplegers en verpleegsters door hen niet als vrienden, maar als vijanden zouden bejegend worden.

Kon *Indië* derhalve op dit punt het goede voorbeeld

van *Europa* niet in toepassing brengen, er bleef nogtans voor het C. comité een ruim veld over, om zijne diensten der lijdende menschheid te bewijzen en voor den indischen krijgsman *Het Roode Kruis* te doen zijn het symbool van zuivere menschenmin.

Immers veel wat van wege den Staat door de militaire geneeskundige dienst niet kan worden verstrekt, kon het C. comité geven om het lot van gewonden en zieken te verzachten.

Reeds vroeger was dit, — een twaalftal jaren geleden, — gebleken toen eenige burgers van de hoofdplaats gelden bijeenbragten en daarvoor *sigaren* en *tabak* inkochten, die werden medegegeven aan eene vertrekkende militaire expeditie.

Toen was het duidelijk geworden, hoe welkom deze versnaperingen waren geweest in een vijandelijk land, waar ze zelfs tegen goud niet waren te bekomen.

Met deze ondervinding begreep het C. comité in die rigting, maar op ruimere schaal, het nuttigst werkzaam te kunnen zijn.

Ten aanzien der toen gedane drie bezendingen verdient speciale vermelding:

dat de in het laatst van December verzondene partij blikken verduurzaamde levensmiddelen, afkomstig waren van *Australie* en volgens het oordeel van de geneesheeren uitmunteden door deugdzaamheid en smakelijkheid, terwijl volgens de overeenstemmende berigten van de militaire en maritime autoriteiten al het gezondene bleek van uitstekende hoedanigheid en hoogst welkom geweest te zijn;

dat de vijf hangmatten en de vijf draagbaren (brancards) van geheel nieuw model met daarbij behoorend tissu-imperméable, naar de vinding van den kolonel

M. F. Reiche, werden medegezonden als proef, ter beoordeeling of ze voor gewonden en zieken in de praktijk geschikt zouden worden bevonden;

dat onze verrigtingen in hooge mate door den vice-admiraal O. A. Uhlenbeck en door den luitenant-generaal W. E. Kroesen gewaardeerd werden, bewezen hunne antwoorden:

„1°. van 17 Februarij 1870 No. 1695.

„De ontvangst erkennende uwer missive van 24 „Januarij jl. No. 65 en bijlagen, heb ik de eer het „Bataviaasch comité van *Het Roode Kruis* mijnen dank „aantebieden voor zijne verrigtingen in het belang der „schepelingen van de marine, die deel hebben geno-„men aan de laatste krijgsverrigtingen in de zuid- en „ooster-afdeeling van *Borneo.*

„Het geuit verlangen, om ook in den vervolge bij „de toepassing der zoo menschlievende en weldadige „handelingen van het comité, in gezamenlijk overleg „te werk te gaan, wordt door mij allezins gewaardeerd „en behoud ik mij voor, om in verband met die toe-„zegging, daarvan bij volgende gelegenheden gebruik „te maken, ten einde het menschlievend streven van „het comité zoo veel mogelijk in de hand te werken.

„2°. van 27 Februarij 1871 La. B.

„Ik heb de eer uw comité mijnen dank te betuigen „voor de mededeeling, vervat in zijn schrijven dd. „24 Januarij 1871 N°. 65.

„Zeer aangenaam was het mij, daaruit te vernemen „dat *Het Roode Kruis* ook in *Indië* zijne werkzaamheden „had aangevangen en in het belang der indische sol-„daten had gehandeld.

„Als algemeen leidend beginsel wordt in uwe even-„genoemde missive medegedeeld, dat uw comité werk-

„zaam zal zijn in den geest van de vereeniging in het „moederland, zoo als die door Zijne Majesteit den „Koning werd ingesteld bij besluit van den 19 Julij „1867 N°. 60.

„Dit geeft mij aanleiding, er uwe aandacht op te „vestigen, dat volgens de statuten dier vereeniging „(art. 4), in geval van oorlog, voor de behoeften van „de nederlandsche land- en zeemagt, moet worden ge- „handeld in overleg met de ministers van oorlog en „van marine.

„Zoodanig overleg is ook in *Indië* niet slechts hoog „noodig, maar bepaald onmisbaar, omdat alléén de „chefs der departementen van oorlog en marine kun- „nen beslissen, tot hoever de bemoeijenis der regering „met de verpleging der zieke en gewonde krijgslieden „zich kan en behoort uit te strekken, en waar de „partikuliere liefdadigheid eene aanvang kan nemen.

„Bovendien wordt door zoodanig overleg voorkomen, „dat eene ondergeschikte militaire autoriteit òf zijne „bevoegdheid te buiten gaat òf, door dit niet te doen, „de werking van *Het Roode Kruis* verlamt.

„Zoowel het belang der zaak als uwe verzekering „dat overleg, goede verstandhouding en zamenwerking „met de overheden op hoogen prijs worden gesteld, „doen mij de vrijheid nemen, uw comité het boven- „staande mede te deelen; en ik vlei mij, dat, vóór „dat uw comité handelend optreedt ten opzigte van „het indische leger, het zich deswege wel met den „kommandant van het leger zal willen verstaan.

„Ten slotte blijf ik de belangen der krijgsmagt in „*Nederlandsch-Indië* in uwe hooggewaardeerde belang- „stelling aanbevelen, zullende het wel geheel overbodig „zijn, dat ik de verzekering geef mijnerzijds volgaarne

„de pogingen van het comité zooveel doenlijk te zul-
„len ondersteunen.”

Door het C. comité is steeds gehandeld in overleg met de bevelhebbers der land- en zeemagt in *Nederlandsch-Indië.*

Toen in het laatst der maand December 1871 eene expeditie werd afgezonden naar het stroomgebied der *Bila* (*Goenong Tingie*) rivier op de oostkust van *Sumatra*, werden weder verschillende artikelen medegegeven.

Van gouvernements wege was voor een ruime hoeveelheid australische blikken ten behoeve van die expeditie gezorgd.

Na den afloop der expeditie schreef de afgetreden kolonne-kommandant, de kapitein der infanterie PERIÉ, deswege het volgende aan den legerbevelhebber, gedagteekend 5 April 1872.

„Bleek in alle opzigten de voortreffelijkheid van het „hiervoren bedoelde artikel (australisch vleesch in blik), „geheel anders is het gesteld met het „koffij-extrakt”, „dat van wege *Het Roode Kruis* werd medegegeven.

„Hoewel uitmuntend voldoende aan de voorwaarde, „door mij sub 2 gesteld (gemakkelijk transport), is het „wat punt 1 betreft (bijzondere deugdelijkheid) geheel „af te keuren.

„De bittere smaak, die de toebereide drank heeft, „het geringe opwekkingsvermogen dat hij bevat, en „andere oorzaken, die een nader onderzoek kunnen „doen kennen, zijn de redenen, dat het extrakt in „geenen deele kan wedijveren met de koffij, uit gewone „boonen toebereid.

„De koffij die hier (in het hospitaal te *Weltevreden*) „gebrand, gemalen en in blikken gepakt is, voorziet „echter reeds veel hierin, daar zij zeer goed gebleven

″ is. De verpakking moet echter in steviger blikken ge- ″ soldeerd plaats hebben. Deze blikken zullen den inhoud ″ moeten hebben van 100 rations (ongeveer de sterkte ″ eener kompagnie.)

″ Het is dan ook hierom, dat ik het eerste uit onder- ″ vinding moet verwerpen en de laatste — altijd zoo ″ lang er niets beters en meer doelmatig in de plaats ″ komt — blijf aanbevelen. ″

Op het officieel ontvangen berigt, dat er eene expeditie zou worden afgezonden naar *Deli*, onder bevel van den overste HOMBRACHT, werden voor die expeditie in de eerste dagen van Julij 1872 ververschingen gereed gemaakt en verzonden.

Naar aanleiding van een op verzoek van het centraal-comité door den legerkommandant in het begin van September 1872 naar *Pinang* afgezonden telegram, werd door den kommandant der expeditionaire troepen in het landschap *Deli* geantwoord: ″ geen ververschingen of iets anders van *Het Roode Kruis* noodig te hebben. ″

Maar toen kort daarop eene versterking van 400 man naar *Deti* werd gedirigeerd, zond het centraal-comité eenige nuttige voorwerpen en goederen mede.

De expeditie kommandant, de Majoor MEIJER, schreef deswege onder anderen:

″ Al de gezonden artikelen waren van zeer goede ″ hoedanigheid; alleen de hollandsche rooktabak maakte ″ daarop eene uitzondering; eenige pakken waren muf ″ en niet te gebruiken.

″ Ik mag dat echter niet toeschrijven aan de minder ″ goede zorg van de kommissarissen met den inkoop ″ belast, daar deze slechte pakken eerst te voorschijn ″ zijn gekomen uit de kisten, welke het laatst tot ge- ″ bruik van den inhoud zijn geopend, en die dus reeds

„eenigen tijd in het hoofdkwartier te *Balang-nipa* waren „opgeslagen geweest.

„Al de opgenoemde artikelen hebben uitmuntend vol- „daan: tabak, pijpen, sigaren en dahon-nipa werden „door de troepen met vreugde ontvangen en verschaf- „ten hen, zoowel in het hoofdkwartier als op de marschen „in het binnenland, veel genoegen en afleiding; ook de „zeep was zeer welkom en werd gretig gebruikt om „ligchaam zoowel als kleeding steeds in goeden reinen „staat te houden.

„Thee en suiker is door mij nimmer op marsch „medegegeven; ze werden nu en dan in het hoofd- „kwartier verstrekt om, even als in garnizoen, des „namiddags gebruikt te worden.

„De goede diensten door *Het Roode Kruis*, en zeer „zeker ook bij andere dergelijke gelegenheden bewezen, „mogen niet anders dan dankbaar erkend worden. De „artikelen, door dat comité verstrekt, dragen er zeer „veel toe bij, om den goeden geest en vooral de „opgewektheid onder den troep gaande te houden, en „stelde den kommanderenden officier in de gelegenheid, „om nu en dan den soldaat eene meermalen zeer ge- „wenschte versnapering te geven.

„In het belang der zaak, ten einde voor den vervolge „nuttelooze dan wel minder doelmatige uitgaven te „voorkomen, acht ik mij echter verpligt omtrent deze „kwestie het navolgende aan te teekenen:

„1°. het verstrekken van koffij is geheel overbodig: „van gouvernementswege wordt ruimschoots in de be- „hoefte aan dat artikel voorzien;

„2°. aarden pijpen zijn zeer ondoelmatig; ze breken „te spoedig; het verdient aanbeveling om in den vervolge „zoo veel mogelijk korte houten pijpen in te koopen;

„3°. hollandsche rooktabak is minder goed dan „zoogenaamde inlandsche tabak; deze gepakt in mand- „jes en vast in elkander geperst houdt zich langer goed „dan de hollandsche, welke spoedig aan bederf onder- „hevig is;

„4°. extra voeding en versnaperingen voor de zieken „te verstrekken is overbodig, het gouvernement voor- „ziet ruimschoots in al hunne behoeften;

„5°. hoewel mijne ondervinding te velde nog slechts „dagteekent van de jongste expeditie tegen *Balang-nipa* „(*Mandhar*), vermeen ik echter als mijn gevoelen te „mogen mededeelen, dat het comité van *Het Roode* „*Kruis* wel zal doen, wanneer het zijne goede gaven „voor den vervolge hoofdzakelijk bepaalt tot de volgende „artikelen: tabak, sigaren, pijpen, dahon nipa, zeep, „thee en suiker."

In de hoofdtrekken bevestigt het hierboven opgenomen rapport van den majoor MEIJER volkomen het zeer lezenswaardig verslag, dat de officier van gezondheid der eerste klasse H. J. VAN DER WEIDE, die als chef der geneeskundige dienst de expeditie naar *Deli* vergezelde, kort te voren had uitgebragt en dat hier volgt:

„Bij den aanvang van de expeditie naar het rijk „*Deli* werd mij door den expeditie kommandant ter „beschikking gesteld eene bezending van het comité „*Het Roode Kruis*, met verzoek om, na afloop van de „expeditie, daarover te rapporteren, aan welk verzoek „ik bij deze de eer heb te voldoen.

„Alhoewel het onnoodig is in dit verslag over den „werkkring en het doel van *Het Roode Kruis* uit te „wijden, zoo vermeen ik toch te moeten aanstippen, „dat het in deze gewesten niet mogelijk en ook on- „noodig is voor *Het Roode Kruis*, om hier eene hulp

„te verleenen zoo als die in *Europa* wordt verleend, „daar de Staat in *Indie* genoegzaam in deze hulp kan „voorzien en europesche slagvelden hier niet worden „aangetroffen.

„De wijze, waarop de Staat, gedurende de expeditie „naar *Deli*, in de behoeften van den zieken en gekwet-„sten krijgsman heeft voorzien, verdient allen lof, en „konden de geneesheeren in ruime mate over alles be-„schikken, wat zij slechts voor hunne patienten noodig „oordeelden.

„Wordt het streven van *Het Roode Kruis* met dank-„baarheid erkend, aan den anderen kant verdient, volgens „mijn inzien, de wijze, waarop men het voorgestelde „doel heeft trachten te bereiken, wel eenige opmerking.

„Uit den aard der zaak zijn voorzeker vele leden van „het comité onbekend met den toestand van den indi-„schen soldaat te velde, en met de hulpmiddelen, die „de Staat beschikbaar stelt om hem, in geval van ziekte, „te verplegen en te verzorgen.

„Deze onbekendheid, die voorzeker te verontschuldi-„gen is, geeft natuurlijk aanleiding tot eene hulp, die „aan den eenen kant gebrekkig en aan den anderen kant „volkomen overbodig is, en moet ik dan ook open-„hartig bekennen, dat dit voor een groot deel het geval „is geweest met het geschenk van *Het Roode Kruis* aan „de zieken en gekwetsten in het rijk van *Deli.*

„Niet dat dit alleen mijn oordeel is, doch ook de „officieren van gezondheid der marine, aan welke ook „ververschingen van *Het Roode Kruis* voor het beoogde „doel werden gezonden, opperden ieder afzonderlijk deze „meening, zelfs zonder dat hun dit werd gevraagd.

„Van de bezending ontvangen van *Het Roode Kruis*, „heeft voornamelijk aan het doel beantwoord, de ruime

„hoeveelheid *tabak* en *pijpen*, de *thee* en de *zeep*. Met „graagte werd van de pijpen en tabak gebruik gemaakt, „en was voor onze soldaten eene pijp met wat tabak „het aangenaamste cadeau.

„Groote diensten bewees vooral de thee; niet dat „daarvan gebruik gemaakt werd voor de gekwetsten en „zieken, — daar hierin reeds voorzien was door het „legerbestuur, — doch was ik door deze bezending „thee in staat gesteld alle manschappen een aangenamen „en gezonden drank te geven, ter vervanging van het „rivierwater, dat niet zonder nadeelige eigenschappen „was, terwijl verder menig schildwacht gedurende de „koude en vochtige nachten, eene wezenlijke lafenis en „opwekking in dezen drank heeft gevonden.

„Ook de zeep, die de gezonde soldaat anders te velde „niet kan bekomen, bewees hem heerlijke diensten, en „was dit zeker geen klein moment tot het behouden „der gezondheid.

„Wat de bezending blikken betreft, met bescheiden „heid moet ik ten deze opmerken, dat het comité voor- „zeker te veel heeft vertrouwd op de delicatesse van „den leverancier; niet dat de blikken van eene slechte „kwaliteit waren, doch de eenvormigheid van de blikken „ossenstaartsoep, niersoep en gestoofde nieren, deed al „heel spoedig den lust in deze blikken verdwijnen, en „moet ik ook zelve bekennen, dat de smakelijkheid „veel te wenschen overliet.

„Dit laatste is tevens van toepassing op alle gezonden blikken, uitgezonderd de schilpadsoep.

„Wat de dranken betreft, was het bier het meeste ge- „liefd, doch zoude hollandsch bier, boven het gezon- „dene, te verkiezen zijn geweest.

„De overige dranken waren deels overbodig door de

„goede zorg van het legerbestuur, deels onnoodig, zoo „als de sherry en cognac.

„Zeide ik boven, dat uit een stoffelijk oogpunt op „alle wijze voor den zieken soldaat was gezorgd, zoo „is het nogtans eene groote leemte geweest in de ver- „pleging der zieken, dat zij gedurende hun verblijf in „de ambulance niets hadden om zich bezig te houden, „zoodat zij meestal aan de ergste verveling waren „overgegeven.

„Dat goede lektuur en gezelschapspelen ten dezen op- „zigte veel goeds hadden kunnen doen en ook zeer „gewenscht zouden zijn geweest, behoeft zeker geen „nader betoog.

„Met gepaste vrijmoedigheid vermeen ik door het „schrijven van het bovenstaande, aan het verzoek vol- „daan te hebben mij vroeger gedaan door den chef „der expeditie, doch zoude het mij leed doen, indien „dit mijn schrijven als lage bedilzucht zoude worden „opgenomen, die misschien in den vervolge ten nadeele „van den soldaat zoude strekken.

„De dankbetuigingen der zieken en gewonden, die „zoo menigmaal mijn deel werden bij het uitreiken van „de geschenken van *Het Roode Kruis*, draag ik bij „deze aan het comité van *Het Roode Kruis* over."

De legerkommandant voegde bij de toezending aan het C. comité van het bovenstaand belangrijk verslag van den heer VAN DER WEIDE, de volgende opmerkingen;

„Ik vermeen door deze aanbieding het comité een „dienst te bewijzen, omdat het daardoor verneemt, „welke artikelen het meest door den soldaat gewenscht „worden en alzoo uitgaven kunnen worden bespaard, „die minder doel treffen.

„Indien de vereeniging *Het Roode Kruis*, ook bij la-

„tere gelegenheden, den indischen strijders hare zoo „gewaardeerde hulp wenscht te betoonen, dan heb ik „de eer uw comité in overweging te geven, zich te „willen bepalen tot het zenden van:

„thee,
„zeep,
„tabak,
„sigaren,
„pijpen,
„hollandsch bier,
„gezelschapsspelen,
„speelkaarten, en, zoo mogelijk, eenige lektuur voor „europeanen en inlanders."

Voor dat deze nuttige wenken ter kennis van het C. comité waren gekomen, had het, in het begin der maand November 1872, eene verzameling versnaperingen bijeengebragt, bestemd voor eene militaire en maritime expeditie, die van *Amboina* zou worden gedirigeerd naar het eiland *Letti* (N. O. van *Timor*).

Het duurde niet lang of een nieuw beroep werd gedaan op onze vereeniging in *Indië*, doch ditmaal gold het eene expeditie, die in getalsterkte welligt nog nimmer in vroegeren tijd overtroffen werd.

In de laatste dagen van Februarij 1873 werd door den legerkommandant medegedeeld, dat tegen half Maart eene magt van vier duizend man troepen, ongerekend de marine, van *Java* zou vertrekken, zooals later bleek met bestemming naar *Atjeh*.

Maatregelen werden onverwijld genomen tot den inkoop en de bijeenbrenging van eene bezending van verschillende voorwerpen.

Uit de keuze dezer artikelen, welke aan de militaire intendance werden toevertrouwd, blijkt, dat men

zich heeft gehouden aan de wenken van den leger-kommandant en van de heeren MEIJER en VAN DER WEIDE.

Naauwelijks was het centraal-comité bekend met de groote verliezen, die de vijand ons in weinige dagen had toegebragt, of het ontving den 12den April 1873 een telegram van *Padang* van de heeren W. A. DRIESSEN, W. J. GEERTSEMA en D. GROENEVELD, waarin werd berigt, dat weldra aldaar de eerste gekwetsten en zieken van *Atjeh* werden verwacht. Zij vroegen, of zij zich als sub-comité van *Het Roode Kruis* zouden kunnen vestigen en op de hulp van het centraal-comité mogten rekenen, waarna zij inteekening-lijsten zouden doen circuleren.

Onverwijld werd aan hen geseind, dat het denkbeeld der vestiging van een sub-comité allezins toegejuicht werd.

Den 20sten April werd bij telegram eene aanvraag gedaan en vier dagen later aan het sub-comité te *Padang* gezonden:

30	pakken rooktabak,
5000	inlandsche sigaren,
48/2	flesschen bessensap,
36/1	" frambozen stroop,
48/2	" " azijn,
6	damborden,
6	kienspelen,
6	dominospelen,
2	schaakspelen,
1	gros speelkaarten,
12	dozijn aarden- en houten pijpen,
10	picols suiker,
1	kist lectuur } Geschenk van het leesgezelschap „Dodecandria„ te Batavia.

De verliezen in de eerste dagen te *Atjeh* geleden en de hevige daar door onze troepen ondervonden tegenstand, maakten de afzending noodig van versterking.

Van daar de den 18den April 1873 door den legerkommandant medegedeelde tijding, dat twee dagen later, onder bevel van den generaal-majoor G. M. VERSPIJCK, naar *Atjeh* zouden scheep gaan:

600 man van *Soerabaija*,
720 „ „ *Samarang*,
220 „ „ *Batavia.*

Terwijl eene versterking van den reeds naar *Atjeh* gezonden voorraad gereed gemaakt werd, om met de troepen te worden medegegeven, werd naar *Samarang* en *Soerabaija* geseind met hetzelfde doel: daar het noodige in te koopen en werd voor iedere plaats *duizend gulden* beschikbaar gesteld.

Naauwelijks was door de goede zorgen van den overste VAN BENNEKOM, plaatselijk kommandant te *Samarang*, en van den overste PEIJERIMHOFF, waarnemenden plaatselijken kommandant te *Soerabaija*, met bereidwilligheid aan het verzoek voldaan, of er werd tegenbevel gegeven.

De versterkingen werden niet afgezonden.

Er lag een stoomboot gereed te *Samarang* voor *Padang* bestemd. Daarvan werd gebruik gemaakt, om de te *Samarang* ingekochte, daar toen niet meer benoodigde artikelen, aan het sub-comité te *Padang* te verzenden, ook met het oog op de daar later nog te verwachten zieken en gekwetsten van *Atjeh*. Dit voornemen werd, op een telegram van *Batavia*, met snelheid door den overste VAN BENNEKOM uitgevoerd, zoodat den 27sten April van *Samarang* naar *Padang* werden verzonden:

10 kisten thee,
2 pikols tabak,
4 gros goudsche pijpen,
30 dozijn diverse 〃 ,
40 mandjes suiker,
50 kistjes zeep,
4 gros speelkaarten
24 lotto-spelen,
24 domino-spelen,
8 damborden,
200 pakjes nipabladeren.

Dat de beide bezendingen te *Padang* welkom waren, bleek uit de van het sub-comité aldaar ontvangene berigten, die een voorloopig verslag behelsden van hetgeen aanvankelijk verrigt was, dank zij de goede zorgen van de reeds genoemde heeren DRIESSEN, GEERTSEMA en GROENEVELD, aan wie zich later aansloten de kapitein der genie J. KAT, de regent van *Padang* Toeankoe panglima MARA INDRA, de kapitein der chinezen LIE SAAIJ en, — meer speciaal voor het hospitaalbezoek, — de heeren F. D. CHANDON en A. D. J. PENN.

De brief van den 1sten Mei 1873 dien het centraal-comité, namens het sub-comité te *Padang*, van den heer GBOENEVELD ontving, luidt als volgt:

〃Toen het tijdstip naderde, waarop het eerste trans-〃port geblesseerde militairen van *Atjeh* kon verwacht 〃worden, meenden wij iets te moeten bijdragen tot 〃leniging der smarten van onze brave gewonden en 〃stelden u daarom voor, hier als eene onder-afdeeling 〃van uw comité te mogen agéren.

〃Dat dit bij u bijval mogt ondervinden, bewees uw 〃hartelijk telegram van 13 April jl.

〃Onverwijld werd tot konstitueering van het sub-

„comité overgegaan, en werd het, behalve de oprig-
„ters W. A. Driessen W. J. Geertsema en D. Groeneveld,
„zaamgesteld uit den kapitein der genie J. Kat, den
„kapitein der chinezen Lie Saaij, en den regent van
„*Padang* Toeankoe panglima Mara Indra. Van deze
„konstitueering werd melding gemaakt in onze lokale
„bladen, waarbij tevens een beroep werd gedaan op
„den liefdadigheidszin van *Padang's* ingezetenen.

„Den 15den April jl. kwam alhier het eerste trans-
„port geblesseerden, sterk 32 man, aan, hetgeen al
„spoedig door een tweede, sterk 103 man, gevolgd
„werd.

„Ruim werden allen voorzien, en wordt daar steeds
„mêe voortgegaan, van tabak, sigaren-blad voor in-
„landers, eau de cologne, suiker, schrijfbehoeften,
„lektuur, waarbij nog, naar gelang der behoefte, ge-
„voegd werden pijpen, spiegeldoozen, kammen, luci-
„fers, en ook nog eenige versnaperingen.

„Het kostende van dit alles kan ruimschoots bestre-
„den worden uit de door *Padang's* ingezetenen geschon-
„ken gelden, welke reeds op heden een cijfer aangeven
„van f 1.365.

„Bij 't debarkement van het eerste transport gebles-
„seerden, ontging 't ons niet, dat den lijders meer ge-
„riefelijkheden konden worden bezorgd, zoodat dan
„ook, bij aankomst van het tweede transport ter reede,
„reeds aan boord eenige verkwikking onzen braven
„werd toegediend, terwijl vooraf aan de landingplaats
„een bamboezen loods werd opgeslagen, ter hunner
„meerdere beschutting tegen de zonnestralen.

„Om het hospitaal-bezoek, — waarvan de meeste
„voldoening wordt behaald — geregeld te kunnen voort-
„zetten, liet het sub-comité zich nog toevoegen de

„heeren F. D. Chandon en A. D. J. Penn, wier hulp „gedurig te stade komt.

„Voor dat de treurige afloop der expeditie bekend „was, en men hier alzoo voortdurend geblesseerden „kon verwachten, zagen wij ons verpligt, wijl vele „artikelen hier moeijelijk of in 't geheel niet te ver- „krijgen zijn, per telegraaf uwe tusschenkomst in te „roepen ter bekoming van datgene, wat alzoo door de „verwonden verlangd wordt.

„Ook dit beroep werd op meer dan gulle wijze be- „antwoord bij uw telegram van 23 April jl. nader be- „vestigd bij uwe geachte letteren van 24 April jl., „N°. 123.

„Al het daarbij geadviseerde werd ontvangen, terwijl „op verzoek van den plaatselijken militairen komman- „dant alhier, ook datgene onder beheer werd genomen, „wat door het militair kommando te *Samarang* aan „zijn adres was verzonden, en waarop betrekking heeft „de bij uwe geëerde letteren overgelegde kopij-missive.

„Omtrent de verstrekking van dit alles, waarmede in „de eerste tijden volstaan kan worden, zal in overleg „met de militaire autoriteiten worden gehandeld, ter- „wijl nog in onze lokale bladen van dezen nieuwen „voorraad gewag zal worden gemaakt, ten einde onze „gewonden weten, waarover zij te beschikken hebben.

„Eenige inlandsche lektuur (javaansche) zal echter „nog gaarne te gemoet worden gezien.

„Met het bovenstaande, hopen wij, zult u de verze- „kering erlangen, dat naar ons beste pogen is gehandeld „en daarmede zal worden voortgegaan tot lenging der „smarten van onze gewonde dapperen."

Had het centraal-comité tot dusver rekening moeten houden met den stand zijner fondsen, die door de in

1871—1873 gedane verstrekkingen beduidend waren ingekrompen, hoogst aangenaam werd het verrast door de ontvangst in den avond van den 16den April 1873 van een regerings-telegram, houdende berigt, dat het hoofd-comité te *'s Gravenhage*, langs telegrafischen weg, door tusschenkomst van Zijne Excellentie den minister van kolonien en van het indisch bestuur, een bedrag van *vijf en twintig duizend gulden* ter beschikking had gesteld.

Dank zij de spoedige beslissing van den Gouverneur-Generaal, den heer Mr. J. Loudon, werd dit aanzienlijk bedrag overwijld uitgekeerd en ter winning van renten overgebragt bij het bestuur van het burgerlijk weduwen- en weezen-fonds.

Het hoofd-comité te *'s Gravenhage* bepaalde zijne zoo zeer gewaardeerde belangstelling in onzen werkking niet slechts tot deze aanzienlijke versterking onzer geldmiddelen.

Bij een den 20sten April 1873 te Batavia ontvangen telegram van daags te voren, gaf het ons berigt der afzending met het stoomschip *Willem Kroonprins der Nederlanden* van:

4000 aarden pijpen,
972 houten 〃
1000 halve kilogrammen rooktabak,
300 〃 〃 pruimtabak.

Met die gelegenheid werd tevens afgezonden eene kostbare verzameling even gewenschte als geschikte lektuur.

Op de behoefte aan een en ander was in Januarij 1873 de aandacht gevestigd van den heer voorzitter van het hoofd-comité in Nederland, die zoo geheel op de hoogte is van de belangen en behoeften van den indischen krijgsman.

Ondervond het centraal-comité dus groote belangstelling van de zijde van het hoofd-comité, ook het plaatselijk comité in *Rotterdam* bleef niet achterwege, toen daar langs telegrafischen weg de treurige tijdingen ontvangen werden van de verliezen, door onze troepen te *Atjeh* geleden. Het zonderde niet minder dan *tien duizend gulden* af, blijkens een telegram, gerigt aan den heer CANTERS, mede-direkteur der *Rotterdamsche Bank*, van wien dat aanzienlijk ons zoo welkom bedrag onverwijld ontvangen werd. Met ingenomenheid maakt het centraal-comité melding van deze treffende blijken van sympathie en belangstelling, die wij uit het vaderland mogten ontvangen, en die het bewijs leveren dat, indien *Indië* veel kon doen voor de ongelukkige slagoffers van den jongsten fellen strijd in *Europa*, *Nederland* zijne zonen niet vergeet, die in *Indië* strijden voor de handhaving onzer regten.

Binnen een paar dagen werd het ingesmolten kapitaal door de zoo even genoemde twee aanzienlijke remises met *f* 35,000 vermeerderd, waarbij nog gevoegd moeten worden twee giften elk van *duizend gulden*, ontvangen van twee menschenvrienden op *Java*, den heer Mr. W. A. Baron BAUD, te *Djati-nangor*, en van den gewezen majoor der chinezen te *Samarang* BEH BIAUW TJOAN. De heer Mr. R. E. N. D'ABO, wiens naam hierboven reeds met lof vermeld werd, zond weder *zestien pikols* koffij van superieure hoedanigheid, een geschenk, eene waarde vertegenwoordigende van ongeveer *negen honderd gulden*.

Het centraaal-comité was door deze zoo zeer gewenschte uitbreiding zijner geldelijke hulpbronnen, in staat om met minder karige hand voor onze gekwetsten en zieken te zorgen.

Waren de eerste slagtoffers van *Atjeh* naar *Padang*

geëvacueerd en ook eenige geblesseerden naar *Batavia* gezonden, die dadelijk in het hospitaal opgenomen, door den voorzitter, den heer ANDRIÉ WILTENS en de vice-presidente, mevrouw NIEUWENHUIJZEN, werden bezocht en van eenige zoo zeer welkome versnaperingen voorzien, de expeditionaire vloot, die te *Batavia* terugkwam, bragt tal van lijders daar aan, die de zorgen van het centraal comité behoefden.

Naauwelijks hadden de schepen den 9den Mei 1873 het anker ter reede te *Batavia* laten vallen of de sekretaris begaf zich nog des avonds, voorzien van eene ruime hoeveelheid versche vruchten, pijpen, sigaren, tabak en twee honderd ponden ijs, naar boord van het hospitaalschip om aan ieder wat te geven.

Zoo ooit zindelijkheid, orde, liefderijke en goede zorg speciale en dankbare melding verdienen, dan getuigden daarvoor de drie dekken van de *Kosmopoliet*, gevoerd door den wakkeren kapitein DIENSKE, en de tevreden en opgeruimde gezigten van zoo vele zwaar verminkte strijders.

De indische militaire geneeskundigen, die bijgestaan door eenen talrijken staf van ziekenverplegers, op de slagvelden van *Atjeh*, hunne bedaardheid nimmer verloren en zich ook op de schepen geen rust gunden voor dat de lijders geholpen waren, hebben zich ook nu weder eene duurzame aanspraak verworven op de erkentelijkheid van elken menschenvriend.

Met de meeste voorzigtigheid had, in den morgen van den 10den Mei, de ontscheping plaats van de lijders, die bij hunne aankomst aan wal, dank zij de goede zorgen van het militair geneeskundig bestuur, allerlei gewenschte ververschingen vonden.

Den volgenden dag, 11 Mei, bragten de dames en

heeren, uitmakende het centraal-comité, geleid door den dirigerenden officier van gezondheid der 2e klasse, den heer Hessig, een bezoek aan de lijders, die den vorigen dag in het militair hospitaal waren opgenomen.

Het zien van zooveel smart moest natuurlijk het medelijden opwekken, maar de indruk daarvan werd onwillekeurig verminderd door de opgeruimde gezigten van europeanen, amboinezen, javanen en madurezen, die ongeacht hunne zware wonden eenstemmig verklaarden, dat zij met ongeduld het oogenblik hunner herstelling verwachtten om op nieuw aan den strijd te kunnen deelnemen.

De heer Maasland, direkteur van het militair hospitaal, bood bereidwillig zijn tusschenkomst aan voor de uitdeeling van de versnaperingen, die voor de lijders bestemd waren.

Terwijl de zieken en gewonden nu en dan door een onzer werden bezocht, gingen wij geregeld voort met de toezending aan den heer Maasland van het volgende:

den 6den *Mei* 1873,

48/1 fleesschen vruchten op water,
12 blikken idem,
2500 sigaren,
22 kistjes Bristol zeep,
5 dam- en schaakborden met schijven en schaakspelen,
120 stuks goudsche pijpen,
60 " houten do.
1 kist tabak,
1 " daon kawoeng en nipa,
40 stellen speelkaarten,
5 domino-spelen;

den 12^{den} *Mei* 1873,

1 kist inlandsche tabak,
21550 sigaren,
1000 Benkoelen sigaren,
12 domino-spelen,
12 dam- en schaakborden met schijven en 2 stellen schaakspelen,
200 stuks goudsche en houten pijpen;

den 16^{den} *Mei* 1873,

400 bosjes nipabladeren,
130 goudsche en houten pijpen;

den 20sten *Mei* 1873,

10 mandjes javaanschen tabak,
40 pond pruimtabak (negrohead).

Vele lijders legden bij ons eerste bezoek een sterk verlangen aan den dag naar de geregelde ontvangst van de plaatselijk verschijnende dagbladen.

Het centraal-comité wilde daarop ten hunne behoeve voor eenige maanden abonneren, maar de uitgevers van de *Java-Bode*, van het *Bataviaasch Handelsblad*, van de *Indiër* en van het *Algemeen Dagblad van Nederlandsch Indië* verkozen voor het opgegeven doel geen geld aan te nemen, en verklaarden zich bereid hunne dagelijksche editiën geheel kosteloos aan het hospitaal te doen bezorgen.

Met erkentelijkheid werd dit aanbod aangenomen. Sedert is met de verspreiding geregeld voortgegaan en bragt de lezing van die bladen veel bij tot tijdkorting en tot tegengang der verveling.

De zieken, die van *Atjeh* gekomen, te *Samarang* en *Soerabaija* zouden moeten worden opgenomen, werden evenmin vergeten. Van daar een telegram van 6 Mei 1673, aan de plaatselijke kommandanten aldaar, luidende:

„*Het Roode Kruis* verzoekt u beleefd maar dringend „eenige ververschingen, bij voorkeur tabak, sigaren, „pijpen, inlandsche cigarettes, versche vruchten, ijs „en wat meer noodig is, in te koopen ter verstrekking, „dadelijk na aankomst der schepen op de reede, aan „de zieken en gewonden.

„Beschik naarmate der behoefte voorloopig over vijf„honderd gulden of meer."

De overste van Bennekom voldeed met dezelfde, reeds vroeger betoonde, welwillendheid, aan dit verzoek.

Het ziekte-cijfer te *Samarang* was den 19den Mei reeds geklommen tot 130 lijders.

Dat te *Soerabaija* niets behoefde te worden besteed, was het gevolg van de omstandigheid, dat het bataillon barissan, hetwelk aan de expeditie deel had genomen, zonder *Soerabaija* aantedoen, naar zijn garnizoen op *Madura* terugkeerde en blijkbaar geene hulp meer behoefde.

De politieke toestand op de oostkust van *Sumatra* had intusschen noodig gemaakt de afzending op den 16den Mei 1873 van eene magt van 700 man, ter versterking van onze troepen in het rijk van *Deli*. Die afzending geschiedde zóó snel, dat geen tijd overbleef om het een en ander mede te geven.

Wel werd den 26sten April 1873 reeds derwaarts gezonden:

5 kisten thee,
3 „ tabak,
1 „ daon-nipa,
30 kistjes zeep,
2 pikols suiker,
360 pijpen,
1 kist sigaren,

3 domino-spelen,
5 kien-spelen,
3 damborden, en
70 spellen speelkaarten, maar het centraal-comité begreep, dat een en ander spoedig zou zijn gebruikt na de aankomst van de versterking, en nadat ook de marine haar aandeel zou hebben gehad.

Terwijl het centraal-comité er op bedacht was den voorraad te *Deli* aan te vullen, ontving het geheel onverwacht een aanbod van den daar geplaatsten officier van administratie der marine, den heer J. F. J. Mahieu, om voor *Het Roode Kruis* aldaar werkzaam te zijn. Met gretigheid werd dit aanbod aangenomen en als een gevolg van een en ander, zonden wij den 21sten Mei 1873 op nieuw naar *Deli* af:

5 kisten inlandschen tabak,
1 kist idem met nipa,
5 kisten thee,
100 kistjes Bristol zeep,
8630 Benkoelen sigaren,
1 kist nipa-bladeren,
160 pond pruimtabak,
500 stuks houten pijpen,
20 lotto-spelen,
10 dam- en schaakborden,
4 stellen schaakspelen,
12 domino-spelen,
1 gros speelkaarten,
10 pakjes inlandsche speelkaarten.

Gelijktijdig werd in een wissel aan den heer Mahieu een bedrag van *f* 250 voor den inkoop van plaatselijk verkrijgbare artikelen geremitteerd.

De gebeurtenissen in het rijk van *Atjeh* hadden el-

kander zoó snel opgevolgd, dat er geen tijd overbleef den derwaarts gezonden voorraad te versterken.

De troepen keerden op *Java* terug, maar de marine werd belast met het blokkeren van de kusten, en terwijl het centraal-comité zich voorbereidde in de daardoor te ontstane nieuwe behoeften te voorzien, werd het aangenaam verrast door het berigt, dat de vice-president van den raad van Indie, de heer Nieuwenhuijzen, die als gouvernements kommissaris voor *Atjeh* de werking van *Het Roode Kruis* van nabij had kunnen gadeslaan, van zijn aanwezen op *Poeloe Pinang* gebruik had gemaakt om aan de roeping van het centraal-comité te gemoet te komen.

Van daar, dat hij onzen consul aldaar, den heer Padday, opdroeg plaatselijk in te koopen, bestemd voor de marine in de wateren van *Atjeh*, ter voorziening in de eerste behoeften:

638 ponden javaanschen tabak,

638 〃 zeep,

250 pijpen, benevens versche vruchten voor 638 koppen.

Het centraal-comité vernam, dat het door de toezending, nu en dan, van versche vruchten en andere versnaperingen onwaardeerbare diensten aan de marine in de wateren van *Atjeh* zoude kunnen bewijzen.

Het duurde niet lang of het werd daartoe in de gelegenheid gesteld door den terugkeer naar *Atjeh* van Z. M. stoomschip *Soerabaija*, onder bevel van den luitenant ter zee der eerste klasse Walther, die zijn bodem aanbood voor den overvoer van wat ten behoeve der schepelingen werd afgezonderd.

Het centraal-comité begreep, niet karig te mogen zijn nu het gold de schepelingen, niet alleen van de

nederlandsche en indische eskaders, maar ook van de gouvernements-marine en der kruisbooten, die elk in den werkkring hun opgedragen, den meest loffelijken ijver aan den dag legden, en bestemd waren in de eerste maanden een leven te lijden van voortdurende ontbering en opoffering.

Die karigheid zou te minder gevoegd hebben, meende het, toen het aantal blokkerende schepen aanzienlijk stond te worden uitgebreid, en vruchten en andere geriefelijkheden in die streken niet te bekomen zijn, al wilde men ze met goud betalen.

Vandaar, dat besloten werd tot de afzending op den 31sten Mei 1873 van:

100 mandjes javaanschen tabak,
114 pd. pruim-tabak (negrohead),
1 kist nipa-bladeren,
100000 sigaren,
1000 pompelmoesen,
1000 China's appelen,
1000 citroenen,
½ pikol spaansche peper,
950 kokosnoten,
600 Goudsche en houten pijpen,
12 lottospelen,
12 dominospelen,
2 schaakspelen,
1 gros speelkaarten,
8 pakjes inlandsche speelkaarten.

Konde men voor die verzending gebruik maken van de goede diensten van den heer Walther, waarvoor hem bij deze openlijk dank wordt gezegd, vergeten

mogen wij niet, zegt het centraal-comité, hoeveel verpligting wij hebben aan de nederlandsch indische stoomvaart-maatschappij, die na de werkdadige optreding in *Indië*, sedert meer dan twee jaren, onze taak zoo zeer heeft vergemakkelijkt door het kosteloos transport van bezendingen.

Nimmer werd te vergeefs een beroep op de heeren A. FRASER en S. VAN HULSTIJN, de bestuurders van deze maatschappij, gedaan.

Ook hun zij dank toegebragt voor hunne vele doorslaande blijken van medewerking, belangstelling en sympathie.

De beweegelijkheid der europesche maatschappij in *Indië*, oefende ook op de zamenstelling van het centraal-comité grooten invloed uit.

Wegens vertrek traden af:

de heer J. F. R. P. VAN DEN BOSSCHE,
" " J. D. SACHSE,
" " J. VAN GOGH,
" " G. M. VERSPIJCK,
" " E. C. VAN DAALEN,
mevrouw VAN DAALEN, COLBIER,
" FRASER, VAN CITTERS,
" PELS RIJCKEN, LENTING,
" KROESEN, TROMP.

Na terugkeer traden weder op:
de heer G. M. VERSPIJCK,
" " E. C. VAN DAALEN,
mevrouw VAN DAALEN, COLBIER,
" FRASER, VAN CITTERS.

De heer VAN DEN BOSSCHE werd, na zijn vertrek, als voorzitter vervangen door den heer G. M. VERSPIJCK, die als zoodanig, bij zijne verplaatsing naar *Samarang*, werd opgevolgd door den heer H. M. ANDRÉE WILTENS, lid van den raad van Nederlandsch-Indië.

De heer VERSPIJCK, andermaal te *Batavia* geplaatst, nam weder zitting in het centraal-comité.

Evenzoo de heer E. C. VAN DAALEN en zijne echtgenoote, benevens mevrouw FRASER.

(Bij uittreksel medegedeeld uit het
geschreven verslag van het
Centraal-comité).

CORRESPONDENTEN

VAN HET

HOOFD-COMITÉ.

De heer	Jhr. J. F. STORM VAN 's GRAVESANDE	te	Vorden.
» »	A. KERKHOF	»	Dinther.
Mevrouw	A. C. VAN DER WIJCK VAN BEUSEKOM	»	Hoogeveen.
De heer	A. J. WINTER	»	Burgersdijk.
» »	Dr. A. SASSEN	»	Heerlen.
» »	N. J. TELDERS	»	Renesse.
» »	K. G. F. W. HAM	»	Boskoop.
» »	F. H. BULAEUS BRACK	»	Reeuwijk.
» »	J. F. CROOCKEWIT	»	Wijk-bij-Duurstede.
» »	W. A. PUTMAN	»	Rijp.
» »	C. TER KUYLEN	»	Oosterhout.
» »	W. A. BOLAND	»	Dinxperlo.
» »	H. J. VAN OPSTALL	»	Rijssen.
» »	Ds. L. VAN DEN BROEK	»	Haamstede.
» »	Ds. M. J. WENTINK	»	Willemstad.

STAAT der uit het CENTRAAL MAGAZIJN van het Roode Kruis afgezonden goederen.

Datum van afzending.	Plaats van bestemming.	Benamingen.	Stuks.	Kilo.
14 Aug. 1871.	Damescomité 's Hage.	Verbandkistjes volgens Dumontier . .	1	»
27 Sept. 1871.	Comité Amsterdam.	Raderbrancards	4	»
23 Nov. 1871.	Comité Utrecht.	Raderbrancards	4	»
3 Febr. 1872.	Comité Helder.	Draadpluksel	»	25
18 April 1872.	Comité Utrecht.	Kussens	12	»
		Wollen dekens	100	»
		Linnen en katoenen lakens	150	»
		» » sloopen	100	»
		Matraszakken	61	»
		Kussenzakken	144	»
		Linnen en katoenen hemden	200	»
		» » onderbroeken . .	100	»
		Wollen onderbroeken	100	»
		» borstrokken	100	»
		» gordels	100	»
		» sokken . . . . . . paren	100	»
		Pantoffels . . . . paren	25	»
		Been- en voetbaden	12	»
		Armbaden	10	»
		Glazen urinalen	56	»
		Waterketel met koperen kraan . . .	1	»
		Waterkan	1	»
		Zweeftoestellen	9	»
		IJsmachines	1	»
		Amputatietoestellen	1	»
		Pakkisten	9	»
22 Junij 1872.	Comité Woerden.	Draadpluksel	»	25
10 Julij 1872.	Comité 's Hage.	Verbandkistjes volgens Dumontier . .	3	»

Datum van afzending.	Plaats van bestemming.	Benamingen.	Stuks.	Kilo.
20 Aug. 1872	Damescomité Gorinchem.	Draadpluksel	«	25
		Oud linnen	»	25
		Zwachtels	»	20
		Flanellen zwachtels	»	3
		» hemden	12	»
		Manden	1	»
7 Oct. 1872.	Comité Deventer.	Draadpluksel	«	25
		Oud linnen	»	25
Aug. 1872.	Comité Apeldoorn.	Met zeegras gevulde matrassen . . .	4	»
		» » kussens	4	»
		» » peluwen . . .	4	»
		Witte wollen dekens	8	»
		Katoenen lakens	36	»
		» sloopen	36	»
		Inodores	1	»
		Verbandkistje geheel gevuld	1	»
		Bedtafeltjes	4	»
		IJzeren stoelen	1	»
		» veldbedden	2	»
		» » met zijstukken . .	2	»
		Brancards met draagstokken, schragen, ijzeren boog en zak	1	»
		Verbandpakken	1	»
		Roode kruis vlaggen	1	»
23 Dec. 1872.	's Hage.	Kagchels met pijpen	6	(1)
		Gegoten ijzeren platen	8	»
		Kolenemmers	6	»
		Kolenscheppers	4	»
23 Jan. 1873.	's Hage.	Roode en blaauwe wollen borstrokken .	47	»
		» » » onderbroeken.	45	(2)
		Oud linnen	»	281

(1) Als onbruikbaar verkocht, de opbrengst overgedragen aan den penningmeester.

(2) Als boven.

Datum van afzending.	Plaats van bestemming.	Benamingen.	Stuks.	Kilo.
13 Mei 1873.	Padang, per stoomschip Koning der Nederlanden.	Draadpluksel } in 15 kisten . . .	»	639
		Gitter charpie } in 15 kisten	»	23
		Zwachtels } in 2 kisten	»	150
		Gipszwachtels } in 2 kisten bussen	12	»
		Buik-, borst-, absces- en T-verb. 2 kisten	»	65
		Kompressen . . . . . . 2 kisten	»	107
		Oud linnen . . . . . . 2 kisten	»	70
20 Junij 4873.	's Hage.	Wollen pantoffels . . . . paren	247	(1)
30 Julij 1873.	Comité Renkum en Oosterbeek.	IJzeren veldbedden	2	»
		Luchtbed met blaasbalg	1	»
		Met zeegras gevulde matrassen . . .	2	»
		» » kussens	2	»
		Met kapok gevulde kussens	2	»
		Wollen dekens	4	»
		Molton dekens	2	»
		Beddelakens	8	»
		Kussensloopen	4	»
		Gutta percha lakens . . . , . .	2	»
		Tinnen ondersteken	1	»
		» urinalen	1	»
		Voetbaden van zink	1	»
		Zweeftoestellen	1	»
		Houten spalken	12	»
		Oud linnen	»	10
		Draadpluksel	»	25
		Sponsen	12	»
13 Aug. 1873.	Comité Deventer.	Draadpluksel	»	24
		Gitter charpie	»	5
		Oud linnen	»	20
		Kompressen	»	10
		Zwachtels	»	15
		Flanellen zwachtels	»	5

(1) Wegens bederf verkocht en de opbrengst afgedragen aan den penningmeester.

's Gravenhage, 1 September 1873.

De commissie van toezigt over het Centraal magazijn:

VAN MEURS.

ALMA.

VERZAMELSTAAT

van uit het CENTRAAL MAGAZIJN van den aanwezigen voorraad aan de comités verzonden, alsmede van daaruit verkochte goederen.

Verband- en verpleegmiddelen.

798 kilo draadpluksel.
28 » gitter charpie.
441 » oud linnen.
185 » linnen en katoenen zwachtels.
12 bussen gips zwachtels.
8 kilo flanellen idem.
117 » compressen.
65 » buik-, borst-, absces- en T-verbanden.
130 stuks wollen gordels.
2 » gutta percha lakens.
12 » spalken.
12 » sponsen.
10 » zweeftoestellen
13 » voetbaden.
10 » armbaden.
1 verbandpak.
5 » verbandkistjes (Dumontier).
1 amputatiekist.

Bedden en bed-fournituren.

6 veldbedden.
1 luchtbed.
8 matrassen (zeegras).
4 peluwen.
63 matraszakken.
32 kussens (kapok en zeegras).
144 kussenzakken.
118 wollen dekens.

4 molton dekens.
200 linnen en katoenen lakens.
146 » » sloopen.
4 bedtafeltjes.
1 ijzeren stoel.
1 inodore.
2 ondersteken.
57 urinalen.

Kleedingstukken.

200 stuks linnen en katoenen hemden.
145 » » » onderbroeken.
100 » wollen onderbroeken.
147 » » borstrokken.
12 » flanellen hemden.
100 paren wollen sokken.
272 » pantoffels.

Vervoermiddelen.

8 raderbaren.
1 draagbaar.

Hospitaal- en keuken-benoodigdheden.

1 waterketel.
1 waterkan.
1 ijsmachine.
6 kagchels met pijpen.
8 ijzeren platen.
6 kolenemmers.
4 kolenscheppers.

AANBIEDINGEN voor persoonlijke diensten in den oorlog met Atjeh.

JULES VINÇARD	te 's Hage.
F. G. DE SEVERIN STOFFELS	» »
A. J. AVINK	» »
F. X. Y. VAN OPDORP	» Brielle.
Mej. M. E. VAN DER VEKEN	» Arnhem.
» A. SCHOLTEN VAN ASCHAT	» Parijs.
WILLEM MATVELD	» Delftshaven.
Mej. G. H. MATTHIJSSEN	» Groningen.
» E. D. MORRIËN	» Amsterdam.

GELDEN, toegezonden aan het HOOFD-COMITÉ, bestemd voor de gewonde en zieke krijgslieden in den oorlog met Atjeh.

	Comité te	Helder	*f* 110.95
	»	Nijmegen. . . . . (waaronder *f* 100 van de Vrouwen-afd. en *f* 25 van de Loge.)	» 325.—
	»	Harderwijk	» 200.—
	»	Dieren	» 200.—
Vrouwen-	»	Apeldoorn	» 356.98
	»	Tiel	» 150.—
	»	Roermond	» 50.—
	»	Bergschenhoek	» 50.—
	»	Warnsveld	» 50.—
	»	Meppel	» 100.—
	»	Eindhoven	» 240.—
Mannen-	»	Gorinchem	» 200.—
	»	Zierikzee	» 130.—
	»	Dordrecht	» 200.—
	»	Leerdam	» 59.—

	Comité te Doesborgh	*f*	200.—
	» Heusden	»	100.—
	» Schermer en omstreken	»	100.—
	» Vianen	»	100.—
Vrouwen-	» Barneveld	»	147.—
	» 's Hertogenbosch	»	300.—
	» Heerde	»	13.—
	» Nijkerk	»	100.—
»	» Vlaardingen	»	100.—
	» Wageningen	»	86.—
	» Delftshaven	»	100.—
	» Voorst en Wilp	»	200.—
	» den Ouden IJssel	»	75.—
	» Delden	»	51.—
	» Woudrichem.	»	17.25

Van den heer correspondent van het Hoofdcomité te Wijk-bij-Duurstede . . . . » 46.58

Van den heer correspondent van het Hoofd-comité te Dinxperlo . . . . » 25.—

Van de onderofficieren-vereeniging «Vaderland en Oranje» te Helder . . . . » 78.20

Van de korporaals vereeniging der Koninklijke Nederlandsche Marine «Kunst en Genoegen» te Nieuwediep. » 47.20

Als opbrengst eener soirée door eenige jeugdige Dilettanten, te Noordwelle, gegeven (1) . . . . . » 39.—

GOEDEREN geschonken aan het HOOFD-COMITÉ, met bestemming voor Indië, door:

het Vrouwen-comité te Gouda, 1 pak verbandmiddelen;
den heer J. D. LEGEL te 's Gravenhage, 6 vaatjes haring;
de sigaren-fabriek *l'Industria* te Wageningen, 2000 sigaren;
een onbekende te Leiden, 1 kilo tabak, en 0.35 kilo geordend pluksel en gevensterde compressen.

---

(1) Deze lijst loopt tot 20 December 1873.

Gezonden door het HOOFD-COMITÉ naar Indië.

15	kisten	pluksel en gitter charpie,	te zamen	662	kilo.
2	»	gewone en gips-zwachtels,	» »	150	k. en 2 bussen.
2	»	buik-, borst-, abces- en T-verbanden	» »	65	kilo.
2	»	compressen	» »	107	»
2	«	oud linnen	» »	70	»

(Reeds gemeld op de staat van het *Centraal magazijn*.)

11372 houten pijpen in soorten,
4000 aarden » »
14011 kilo rook- en pruimtabak,
15000 stuks cigaren,
7 kisten boeken, bevattende 2144 stuks,
2 » domino-, lotto- en damspelen, enz.
2 » zeep,
2 » vleesch-extract,
5 » ingemaakte groenten,
4 » chocolade,
40 » Bordeaux-wijn, en
6 vaatjes haring.

Regtstreeks gezonden naar Indië door het Comité:

te '*s Gravenhage* (Vrouwen).

120 pond geprepareerde chocolade,
73 bussen koffij-extract,
33 blikken koffij en melk.
200 » bouillon, en
6 kisten Bordeaux-wijn.

te *Amsterdam*:

8 kisten roode wijn elk van 45 flesschen,
2 » cognac elk van 60 flesschen,
2 » pluksel,
1 kist katoenen en flanellen kleedingstukken,
1 » verband en diversen,
1 » met 5088 linnen compressen,
1 » » 544 linnen, 430 katoenen en 50 flanellen windsels,
1 » tabak, sigaren en pijpen,
1 » limonade,
1 » vruchtensappen,
2 kisten verduurzaamde levensmiddelen (vleesch, bouillon en groenten).

te *Rotterdam*:

2 kisten.
Inhoud N°. 1. 2100 sigaren,
62 kilo pluksel,
1 pak zwachtels,
1 » linnen,
1 » lendenkussens.
» N°. 2. 48 flesschen gelei.

NOTULEN DER SPECIALE VERGADERING

INGEVOLGE DE 2de CONCLUSIE,

aangenomen op de Algemeene Vergadering,

HANDELINGEN II, bl. 328,

GEHOUDEN IN **DILIGENTIA** TE **'s Gravenhage**,

op den 10den JULIJ 1872.

Tegenwoordig:

Volg-N°.	COMITÉS:	AFGEVAARDIGDEN:
2	*'s Gravenhage* (mannen)	J. ALMA. L. P. VLAANDEREN.
3	*Utrecht*	J. W. SCHUBART.
4	*Nijmegen*	J. J. H. MASCHEK.
7	*Amsterdam*	Prof. Dr. J. W. R. TILANUS. Dr. M. W. C. GORI. Dr. C. G. VON REEKEN.
8	*Haarlem*	Dr. H. C. F. L. AALBERTSBERG. A. DE WAAL MALEFIJT.
10	*IJsselmonde*	J. H. COERT.
13	*Middelburg*	Dr. A. A. FOKKER.
14	*Groningen*	Dr. C. A. A. KIECKENS.
18	*Leeuwarden*	Dr. L. PROES.
19	*Arnhem*	Dr. W. J. DE MEIJER.
20	*Helder*	Dr. W. KROL.
27	*Leiden*	Prof. Dr. M. POLANO. Prof. Dr. A. HEYNSIUS.
28	*Dordrecht*	Mr. H. W. FANGMAN.
29	*Delft*	Dr. F. M. T. GIJSBERTI HODENPIJL.
35	*'s Hertogenbosch*	Dr. A. H. KUYPER.
44	*Maastricht*	C. DE MOOIJ.
45	*Harderwijk*	H. F. PELTZER.
52	*Dieren*	Dr. W. C. VAN LOCKHORST.
53	*Rotterdam* (mannen)	Dr. H. J. SLEURS.
96	*Eindhoven*	Mr. T. Baron DE BIEBERSTEIN.
124	*Haastrecht*	C. DEN BAARS.
131	*Gorinchem* (vrouwen)	Mevr. de Wed. A. BASTING-KATTENBUSCH.

van de leden van het *Dagelijksch bestuur* uit het Hoofd-comité, de heeren:

Lt. Generaal C. T. van Meurs.

Mr. J. A. Mutsaers.

Generaal H. Hardenberg.

Mr. D. Polak Daniels.

Dr. L. H. Verwey, *Secretaris.*

De comités:

's Gravenhage (vrouwen), Kampen, Logchem en Woerden gaven kennis van afvaardiging naar deze vergadering, doch zijn niet vertegenwoordigd geworden; terwijl de comités:

Apeldoorn (vrouwen), Bergen-op-Zoom, Hattem en Rotterdam (vrouwen) meldden, dat niemand zou worden afgevaardigd.

Van de niet aanwezige leden van het Dagelijksch bestuur, gaf de generaal Dr. J. J. Sas kennis door ambtsbezigheden verhinderd te zijn deze vergadering bij te wonen, terwijl de heer Mr. D. C. A. Graaf van Hogendorp reeds vroeger had te kennen gegeven, wegens eene reis in het buitenland, niet tegenwoordig te kunnen zijn.

De heer van Meurs, Voorzitter, opent de Vergadering met de volgende toespraak:

Mevrouw en Mijne Heeren!

Zooals U bekend is, heeft het Z. M. behaagd den heer Dr. J. Bosscha, op de meest eervolle wijze, het door hem verzochte ontslag als voorzitter van het Hoofd-comité te verleenen, en als Eerelid der vereeniging te benoemen.

In zijne plaats is door Z. M. benoemd de Lt. Gene-

raal F. V. A. Ridder de Stuers, die, voor ongesteldheid buitenslands onder behandeling, verhinderd is deze vergadering bij te wonen, hoewel hij daartoe het stellig voornemen had.

Als Onder-voorzitter treed ik in zijne plaats met een beroep op uwe welwillendheid, en geef gaarne de verzekering, dat het aan mijn goeden wil niet zal ontbreken.

Deze vergadering is, ingevolge de 2e conclusie, door de Algemeene Vergadering in December jl. aangenomen, bijeengeroepen.

Het Hoofd-comité vleit zich den meest geschikten tijd voor deze bijeenkomst te hebben gekozen, en heeft gemeend genoegzame tijdruimte te moeten laten tusschen de toezending der „Handelingen” en de thans te houden besprekingen.

Het heeft daarenboven de comités „in tijds” op deze vergadering indachtig gemaakt, opdat de afgevaardigden wel voorbereid hier zouden verschijnen.

De in de 3e conclusie eveneens aangenomen onderwerpen ter overweging in deze vergadering, maken een deel van de werkzaamheden uit, die ons wachten.

Ik vlei mij, dat onze besprekingen ten gevolge zullen hebben, dat de Vereenging in vredestijd handele in den geest, en in oorlogstijd naar het doel harer instelling.

Het Hoofd-comité heeft gemeend U geene voorstellen te moeten doen in de verwachting die van U te zullen vernemen.

Mogt evenwel geen der comités bepaalde voorstellen hebben te doen, dan ben ik voor de orde der beraadslagingen bereid eenige punten ter overweging te geven, zooals zij voortvloeijen uit de aan de Alge-

meene Vergadering gedane voorstellen, die toen naar deze bijeenkomst zijn verwezen.

Ik hoop van harte, dat onze zamenkomst ten zegen zal zijn voor de menschheid, en dat wij onze zuster-instellingen in het buitenland mogen voorgaan, zooals wij dat met onze tentoonstelling hebben gedaan.

Mevrouw en Mijne Heeren! ik heet U welkom, en verklaar deze vergadering geopend.

Mevrouw Basting wenscht gaarne te weten of de comités over hunne gelden vrijelijk kunnen beschikken.

De Voorzitter antwoordt, dat reeds op de Algemeene Vergadering jl. een besluit is genomen, waarbij de comités gemagtigd zijn, naar hun eigen goedvinden, over $\frac{3}{4}$ hunner inkomsten te beschikken, mits er verband besta tusschen de te doene uitgaven en het doel der vereeniging.

De heer Gori wenscht het aanschaffen van materieel door de vereeniging ter sprake te brengen, en voor alles de vraag beantwoord te zien:

„Van welke beginselen moeten wij daarbij uitgaan?

Indien het „Roode Kruis" in vredestijd een uitgebreid, voor alle omstandigheden toereikend, materieel dient voorhanden te hebben, dan zou de aanschaffing daarvan de krachten dezer vereeniging zeker te boven gaan.

In de tweede plaats kan men zich op het standpunt plaatsen van hen, die wenschen, dat deze vereeniging met personeel en materiëel de geneeskundige diensten van het leger en de vloot zal completeren.

De basis voor die rigting is een enquète naar den toestand van die diensten.

Spr. gelooft, dat zulk een onderzoek, thans en van

deze Vereeniging ondernomen, geen kans van slagen heeft.

Wat dan? De roeping onzer vereeniging is z. i. een meer bescheidene: door onderzoek en critiek de belangstelling in het „Roode Kruis" op te wekken en levendig te houden.

Daarmêe gaat zamen het aanschaffen van modellen van verschillenden aard van alles, wat betrekking heeft op de behandeling en verpleging van zieken en gewonden.

De heer Polano acht het onvermijdelijk, dat van wege de vereeniging eene verzameling van modellen worde tot stand gebragt, en dat die verzameling telkens worde aangevuld met de nieuwste vindingen, zoodat het Hoofd-comité niet slechts daarin de eerste behoefte vinde voor te verleenen hulp in den oorlog, maar ook de comités een voorbeeld tot navolging bij hunne werkzaamheden ter voorbereiding.

De heer Heynsius wenscht te herinneren aan het voorstel door het comité *Leiden* aan de Algemeene Vergadering in het vorige jaar ingediend, waarbij niet slechts het aanschaffen van materieel, en inzonderheid van eene Barak, werd aanbevolen, maar ook de wensch uitgedrukt „de opleiding van personen voor ziekenverpleging in de groote burgerlijke en militaire zieken-inrigtingen hier te lande, te bevorderen."

Hij acht het daarenboven volstrekt noodig het aanschaffen en aanvullen van modellen op te dragen aan eene Commissie van geneesheeren, in het bijzonder bekend met de behoeften en vorderingen van hetgeen men gewoonlijk onder „militaire chirurgie" verstaat.

De heeren ALMA en TILANUS voegen zich bij het door den heer POLANO gesprokene.

Na eenige bespreking tusschen verschillende leden der vergadering over het door het comité *Leiden* gedane voorstel omtrent een Barak en de opleiding voor ziekenverpleging, formuleert de heer POLANO een voorstel aldus:

„Het Hoofd-comité zorgt, dat er steeds „een verzameling van modellen aanwezig zij „van al hetgeen op het gebied van hulp, ver„pleging, vervoer en verblijf van zieken en „gewonden uitgevonden of volmaakt wordt, „om tot leiddraad en voorbeeld voor de co„mités te dienen.„

De VOORZITTER brengt daarop dit voorstel in stemming, waarvan de uitslag is, dat het met algemeene stemmen wordt goedgekeurd.

NB. Van deze en latere stemming onthouden zich de aanwezige leden van het Hoofd-comité.

De VOORZITTER wenscht thans aan het verlangen van den heer HEYNSIUS te voldoen tot verkiezing van eene commissie voor deze modellen-verzameling.

Hij acht het echter noodig aan de vergadering op te merken, dat deze verkiezing niet anders kan worden aangemerkt, dan als eene aanbeveling van personen aan het Hoofd-comité; even als alle besluiten dezer vergadering, die slechts uit eene commissie uit het Hoofd-comité met speciale afgevaardigden uit de comités bestaat, niet van verbindenden aard kunnen zijn voor het Hoofd-comité of de vereeniging, maar voor beiden een rigtsnoer voor te nemen maatregelen.

Het Hoofd-comité zal er prijs op stellen de inzigten en wenschen dezer vergadering op te volgen, en hij hoopt, dat zulks evenzeer het geval zal zijn met de comités.

De heer Heynsius formuleert zijn voorstel, ten einde dat te voegen bij het reeds aangenomene van den heer Polano, aldus luidende:

„Onder de leiding van het Hoofd-comité „wordt die taak aan eene commissie van „vijf geneeskundigen opgedragen, door de „vergadering te kiezen."

Dit voorstel wordt door den Voorzitter in stemming gebragt en met algemeene stemmen aangenomen.

Op uitnoodiging van den Voorzitter gaat de vergadering over tot de keuze van de leden dezer commissie.

Bij de eerste stemming verkregen de heeren

Polano 24,
Tilanus 23 en
Heynsius 18 stemmen,

terwijl de overige stemmen op verschillende personen werden uitgebragt.

De heer Heynsius meent te moeten bedanken voor de op hem uitgebragte keus, daar hij, ofschoon geneeskundige, nogtans geen zieken of gekwetsten behandelt en op het gebied der militaire chirurgie niet bekend is.

Er wordt nu overgegaan tot een tweede stemming, ter verkiezing van de nog ontbrekende drie leden der commissie.

De uitslag is, dat op de heeren

RiendeRhoff 27,
Krol 13 en
Gori 13 stemmen worden uitgebragt.

De gekozenen laten zich de keus welgevallen, doch de heer RIENDERHOFF niet tegenwoordig zijnde, zal aan hem van deze keuze kennis gegeven worden. (1)

De VOORZITTER acht het wenschelijk, bij de onzekerheid omtrent de aanneming door den heer RIENDERHOFF, een plaatsvervanger voor hem te kiezen, waartoe hij voorstelt den heer BORSKI, die 12 stemmen had bekomen.

De vergadering keurt dit goed.

De vergadering wordt door den Voorzitter voor een half uur gescheiden.

Bij de heropening der vergadering wenscht de VOORZITTER nu in beraadslaging te brengen het voorstel van het comité te *Leiden*, in de Algemeene Vergadering van het vorige jaar naar deze bijeenkomst verwezen, en betreffende het oprigten van een B a r a k, en de o p l e i d i n g v a n p e r s o n e n v o o r z i e k e n v e r p l e g i n g.

De heer TILANUS herinnert, dat *Leiden* (zie Handelingen II, blz. 329) voorgesteld heeft een ijzeren barak op te rigten, en acht het van belang dat deze vergadering haar gevoelen zegge over het geschil „of ijzeren barakken boven houten te verkiezen zijn.”
Nadat het comité te *Amsterdam* tot het oprigten van een barak besloten had, zijn door spreker informatien hieromtrent, ook bij fabrikanten, ingewonnen, die niet ten gunste van het ijzer pleitten, zoodat het comité tot het oprigten van een houten gebouw overhelt.

De heer VERWEY brengt in het midden, dat het ijzer

(1) De heer RIENDERHOFF heeft later de benoeming schriftelijk aangenomen.

niet te verkiezen is wegens de niet gemakkelijk te verhinderen afwisselingen der temperatuur, waaraan de verpleegden zouden blootstaan; dat gebreken niet zoo ligt dan bij hout kunnen hersteld worden, en dat, bij de steeds klimmende prijzen van het ijzer, vele comités van de overigens zeer gewenschte oprigting van barakken zouden moeten afzien, indien men de constructie uit ijzer verpligtend stelde.

Daarenboven kan het hout tegen infectie beveiligd en een groot aantal jaren tegen bederf bewaard worden.

Uit de over dit punt gevoerde discussien bleek, dat de aanwezigen met dit gevoelen instemden.

De heer HEYNSIUS doet nu het volgende voorstel:

„Het Hoofd-comité zal een barak doen vervaardigen tot model voor de comités."

Dit voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen.

De heer DE BIEBERSTEIN wenscht, dat deze barak ter beproeving zal gegeven worden aan het Departement van Oorlog, ten einde zich van de practische bruikbaarheid te overtuigen.

Hij zou dit zelfs wenschen te doen met al het materieel, èn, bij de beproeving van de barak, in den dienst te voorzien door ziekenverplegers, opgeleid van wege de vereeniging.

Op de vraag, of hiertegen geen bezwaren zouden bestaan bij de militaire administratie, voert de heer GORI aan: dat de *Amsterdamsche* transportwagen in het vorige jaar te *Waalsdorp* door de militaire administratie en den geneeskundigen dienst is be-

proefd, dat de daarop vallende aanmerkingen aan het *Amsterdamsche* comité zijn medegedeeld, en het te verwachten is, dat gelijke welwillendheid in andere gevallen zal ondervonden worden.

Maar er is meer: dit had nog een dadelijk resultaat voor de praktijk, want, zijn wij wel onderrigt, zegt Spr., dan zullen de bestaande ziekenwagens naar het Amsterdamsche model worden veranderd en ingerigt.

De heer Polano heeft met genoegen de mededeeling van den heer Gori gehoord, en hoopt, dat zijne meening moge bevestigd worden; hij vindt hier echter aanleiding om de vraag aan den Voorzitter te rigten „of er een band van zamenwerking met het leger bestaat?”

De Voorzitter antwoordt hierop, dat hij geen vrees koestert voor zamenwerking met het leger, noch voor eene welwillende stemming van zijne bevelhebbers, want: er is bij de instelling van onze vereeniging een naauw verband gebragt tusschen het leger, de vloot en de vereeniging, doordien Z. M. de Koning het besluit, waarbij de instelling is in het leven geroepen, ter uitvoering heeft opgedragen aan den Minister van Oorlog en dien van Marine, terwijl de chefs van den geneeskundigen dienst van Land- en van Zeemagt, en de chef van de militaire administratie door den Koning in het Hoofd-comité zijn opgenomen.

Bij menige gelegenheid, tijdens den jongsten oorlog, is de medewerking dezer autoriteiten ruimschoots gebleken, en hetgeen die medewerking en overeenstemming boven alles waarborgt, is de groote belangstelling en ondersteuning door den Koning aan onze vereeni-

ging verleend, nog onlangs gebleken uit eene Nota van Z. M. over de inrigting van Ambulances voor de vereeniging, vergezeld van een schrijven aan den tegenwoordigen Voorzitter van het Hoofd-comité, dat blijk draagt van des Konings voortdurende belangstelling in de zaak van het Roode Kruis.

Bij gelegenheid, dat nu ter sprake wordt gebragt de band tusschen onze vereeniging en de Regering, voelt de Voorzitter zich gedrongen, op de noodzakelijkheid van gelijken band tusschen het Hoofd-comité en de comités, en tusschen de comités onderling, te wijzen.

Tot zijn leedwezen hebben enkele comités die verhouding, vooral tijdens den jongsten oorlog, meermalen uit het oog verloren, waardoor niet zelden de belangen der vereeniging, en daarmede die van den gekwetsten krijgsman, afhankelijk werden gemaakt van persoonlijke inzigten en met voorbijzien van de hoofdleiding door het Hoofd-comité, terwijl toch in alle vereenigingen de opperste leiding in het Hoofd-bestuur moet geconcentreerd zijn.

Het Hoofd-comité is door sommige comités op eene onbillijke wijze beoordeeld, en zijn de omstandigheden niet in aanmerking genomen, waarin een plotseling uitgebroken oorlog onze onvoorbereide vereeniging plaatste.

Een der comités heeft zelfs op een hoogst onvoegzamen toon het Hoofd-bestuur met een tal van verwijten overladen, met het blijkbaar doel te kwetsen en de beste bedoelingen verkeerdelijk voor te stellen, onder verzwijging van eigen gebreken en berispelijke handelingen.

De Voorzitter kan en mag niet nalaten hier openlijk zoodanige handelwijze af te keuren, en hij vertrouwt,

dat zulks met alle weldenkende leden der vereeniging het geval is.

De Vergadering geeft ondubbelzinnige blijken van instemming met deze afkeuring.

Naar aanleiding van hetgeen door den heer DE BIEBERSTEIN wenschelijk wordt geacht, hecht de vergadering er hare goedkeuring aan, dat de aan te nemen modellen aan het Departement van Oorlog ter beproeving zullen worden aangeboden bij gelegenheid van het kamperen van troepen, als anderzins.

De heer GORI wenscht deze gelegenheid te baat te nemen om teekeningen met kosten-begrooting van een barak, zooals die bij 't *Amsterdamsche* comité in ontwerp is, aan het oordeel der vergadering te onderwerpen.

Hij geeft daarbij de volgende inlichtingen (hier bij afschrift medegedeeld):

In overleg met den heer C. VAN OUDSHOORN, Ingenieur te *Amsterdam*, werden plannen gemaakt van barakken, die weinig door inrigting en verdeeling, maar meer door uitwendig aanzien verschilden.

De barak in quaestie is van hout met dubbele wanden (zomer- en winter-barak), ligt toch tevens hecht, gemakkelijk uit elkander te nemen en vervoerbaar.

Zij is voor 12 lijders bestemd, en bevat bovendien bijvertrekjes voor het dienstpersoneel, tot berging van kleeding en gereedschappen, voor wasch- en badkamer, waterclosets en privaat ingerigt.

Cubage atmosphérique 50^{m} 3 voor iederen lijder, ventilatie door luchtkokers, een ruiterdak, deuren en vensters, verwarming door Plecet kagchels.

De zoogenaamde barak de luxe voor 12 bedden, kan voor *f* 272 pr. bed aangeschaft worden.

De gewone barak wordt berekend op *f* 200 pr. bed.

Bij het ontwerpen van genoemde plannen is gebruik gemaakt van de ervaring op dit terrein, zoo ruimschoots in den laatsten tijd elders verkregen.

De galerij, die tot heden alleen in de barakken te *Heidelberg* is opgenomen, hebben wij gemeend in ons plan achterwege te moeten laten; zij zou dit onnoodig duurder gemaakt en aan de barak een somber aanzien gegeven hebben.

De heer ALMA maakt de opmerking, dat de barak van het *Haagsche* comité reeds te *Egmond aan Zee* voor de verpleging van Typhuslijders heeft gediend, en daar uitstekende diensten heeft bewezen, waarbij de bruikbaarheid en goede inrigting zijn gebleken.

Tusschen de kosten van de geprojecteerde *Amsterdamsche* barak en die van het *Haagsche* comité (bedragende voor 24 bedden en 4 vertrekjes pl. m. *f* 4000) blijkt geen aanmerkelijk verschil te bestaan.

Daar het de vergadering voorkomt, dat over de technische inrigting en de voorkeur van deze of gene barak hier moeijelijk eene beslissing kan genomen worden, noodigt de Voorzitter de heeren van het *Amsterdamsche* comité uit, de teekeningen met begrooting der kosten van hunne barak, in afschrift, te willen afstaan aan de commissie voor de modellen-verzameling.

De afgevaardigden van het comité *Amsterdam* beloven hieraan gaarne te zullen voldoen.

De VOORZITTER wenscht thans de opleiding van

personen voor ziekenverpleging, waaromtrent door het *Leidsche* comité reeds een voorstel is gedaan, in beraadslaging te brengen.

De heer HEYNSIUS is van gevoelen, dat de opleiding van ziekenverplegers en verpleegsters slechts naar behooren kan plaats hebben in de groote burgerlijke en militaire ziekeninrigtingen, waarin een groot aantal lijders met gebreken van allerlei aard, kortstondige en slepende ziekten, wordt verpleegd.

Hij zou het wenschelijk achten, dat personen van middelbaren leeftijd, gedurende minstens één jaar, aan zoodanige zieken-inrigting werkzaam waren, en zich een of meer jaren ten dienste van het Roode Kruis beschikbaar stellen.

Bij het verlaten der inrigting tot volkomen genoegen van den eersten geneesheer, zou hun een diploma dienen te worden uitgereikt door dien geneesheer, waarin tevens van hunne verbindtenis jegens de vereeniging van wege het Hoofd-comité blijkt.

Spreker is van oordeel, dat op die wijze voor 't Roode Kruis langzamerhand een aantal bekwame mannen en vrouwen zou gevormd worden, die niet slechts in tijd van oorlog aan den zieken of gekwetsten krijgsman, maar ook in tijd van vrede aan de ingezetenen tot een groote weldaad zouden strekken.

De heer POLANO voegt zich geheel bij het voorstel van den heer HEYNSIUS, even als de heer TILANUS, die het van groot belang acht, dat de diploma's en premien aan nieuw opgeleide jeugdige menschen worden uitgereikt.

De heer SCHUBART, door den Voorzitter uitgenoodigd zijn gevoelen in het midden te brengen, geeft te kennen,

dat hij nog altijd hecht aan het voorstel in der tijd door het *Utrecht'sche* comité aan de comités en het Hoofdcomité gedaan, om eene afzonderlijke stichting tot opleiding en oefening van ziekenverplegers tot stand te brengen.

De heer HEYNSIUS herinnert aan de bijeenkomst, die in der tijd over het voorstel eener stichting te *Utrecht* is gehouden.

Toen is gebleken, dat de opleiding, maar vooral de practische vorming, in zoodanige stichting hoogst onvolkomen zou zijn, dat het getal ziekenverplegers, die deze gebrekkige vorming zouden ontvangen, daarenboven zeer gering zou moeten zijn, en dat eindelijk de kosten een zoo hooge som zouden bedragen, zoowel in stichting als in onderhoud, dat zij in niet de minste evenredigheid staat tot de geringe en onzekere resultaten.

De heer POLANO, wiens gevoelen geheel overeenkomt met dat van den heer HEYNSIUS, herinnert, dat het stelsel van opleiding tot ziekenverplegers in *Duitschland* geheel is verlaten, en alzoo het bewijs door den heer SCHUBART aangevoerd, ten gunste eener stichting, reeds door de ondervinding al zijn kracht heeft verloren.

De heer HEYNSIUS komt kortelijk terug op de voordeelen, die verbonden zijn aan de opleiding van personen tot ziekenverplegers in de groote ziekeninrigtingen.

Hij is van gevoelen, dat men jaarlijks ongeveer een tiental diende op te leiden, en hun, na een jaar bij zoodanige inrigting werkzaam te zijn geweest, bij het uitreiken van het diploma (aan elk) eene gratificatie van *f* 100 behoorde toe te kennen.

De heer VON REEKEN wenscht ook op kleinere plaatsen een premie toe te kennen aan de personen, die voor ziekenverpleging worden opgeleid en aan eene ziekeninrigting op die plaats practisch gevormd zijn.

De heer DE MEIJER deelt mede, dat het *Arnhemsche* comité heeft besloten personen voor ziekenverpleging te vormen, en die, na behoorlijke blijken van kennis en bekwaamheid, onder tijdelijke verbindtenis aan den dienst van het Roode Kruis, een premie uit te keeren van f 300.

De heer POLAK DANIELS meent, nu in deze vergadering cijfers worden genoemd, kortelijk den toestand en de vooruitzigten van de Algemeene kas der vereeniging te moeten toelichten.

Het kapitaal der Algemeene kas, op het Grootboek ingeschreven, werpt eene rente af van ongeveer f 6000.

De opbrengsten der comités zullen langzamerhand afnemen, hetgeen nu reeds uit de vermindering van het ledental en van het bedrag der contributiën blijkt.

Neemt men nu in aanmerking de kosten, die een modellen-magazijn zal na zich slepen, zoowel in oprigting als in aanvulling, dan is het niet te verwachten, dat er eene belangrijke som voor premiën beschikbaar zal wezen,

Hij acht het geraden het getal van tien personen jaarlijks en eene premie van f 100 aan elk, bedragende gezamenlijk f 1000 in 't jaar, als een normaal cijfer aan te nemen, en dat de comités van de $\frac{3}{4}$ hunner inkomsten de vorming van de personen bekostigen, die zij wenschen mogten op te leiden boven het getal, dat ten koste van de Algemeene kas wordt gevormd.

De Vergadering vereenigt zich met het voorstel van den heer HEYNSIUS, nader door den heer POLAK DANIELS toegelicht.

De heer VLAANDEREN zou gaarne eenige opheldering in deze vergadering zien gegeven over de bestemming der goederen, die thans door het Hoofd-comité in een gebouw zijn opgeslagen.

De VOORZITTER geeft daarop te kennen, dat het Hoofd-comité, tot nog toe, tot geen besluit is gekomen omtrent de goederen van comités en particulieren afkomstig of door het Hoofd-comité aangekocht, en bestemd om in den jongsten oorlog gebezigd te worden, maar in groote hoeveelheid overgebleven.

Hij zou wel de meening van deze vergadering wenschen te vernemen, daar het aan het Hoofd-comité zeker aangenaam zal zijn haar zienswijze te kennen.

De heer POLAK DANIELS doet eenige mededeelingen over de vermoedelijke waarde dezer goederen, die op eene som is geschat van bijna f 30000.

Hij meent, dat de belangrijke kosten, aan de bewaring dier goederen verbonden, en ruim f 2000 's jaars bedragende, op den duur te drukkend zullen worden voor de Algemeene kas, zoodat hij reeds vroeger heeft gemeend den verkoop te moeten aanraden.

Het is intusschen niet te ontkennen, dat hiertegen een belangrijk bezwaar bestaat, daar de gevers door zoodanigen maatregel onaangenaam kunnen getroffen worden.

De heer TILANUS stemt geheel overeen met het denk-

beeld van verkoop van in den handel verkrijgbare artikelen, door den heer POLAK DANIELS wenschelijk geacht.

Het *Amsterdamsche* comité zou welligt voor haar kostbaar magazijn ook tot zoodanigen maatregel moeten overgaan, ware het niet, dat door kosteloozen afstand van ruime lokalen in een gebouw van het Ministerie van Finantiën, te *Amsterdam*, zijne goederen voorloopig zonder kosten kunnen bewaard worden.

Hij meent, dat uit de opbrengst zeer nuttige uitgaven kunnen bestreden worden, hetgeen door de gevers volkomen zal worden gebillijkt.

De heer KROL zou de verkoop minder verkieslijk achten, maar de vraag aan de comités wenschen te doen, „of zij, zich op eenige wijze inrigtende tot voorbereiding voor het doel der vereeniging en daarmede in verband staande werkzaamheid in vredestijd, eenige goederen uit den voorraad zouden begeeren te ontvangen?"

Op die wijze zouden die goederen, zoowel voor het Hoofd-comité als voor de comités, nuttig geplaatst worden.

Spreker herinnert, dat het comité *Helder* door de welwillendheid van het Hoofd-comité eene hoeveelheid pluksel heeft ontvangen, die op een zeer nuttige wijze is besteed, en zulks evenzeer met andere voorwerpen het geval kan zijn.

Andere leden geven hunne instemming te kennen met hetgeen door den vorigen spreker is voorgesteld.

De heer TILANUS betoogt nog nader het wenschelijke, dat door het Hoofd-comité niet anders dan modellen

worden verzameld en al het overige worde opgeruimd.

De Voorzitter kan zich wel vereenigen met de uitreiking der goederen aan de comités, wanneer zij daarvan een kern tot voorbereiding en oefening willen maken.

Betreft het allleen bewaren, dan ware het misschien beter alles in één lokaal te laten, ten einde daaruit bij behoefte te kunnen afzenden.

Hij zou dit boven een verkoop verkieslijk achten; een maatregel, die aan de schenkers dezer goederen minder welgevallig zou kunnen zijn.

De heer Heynsius is echter van meening, dat tegen den verkoop van goederen, die handelsartikelen zijn, en in het bijzonder die het Hoofd-comité heeft doen aanmaken, geen bezwaar kan bestaan.

De Voorzitter brengt nog in herinnering, dat het Hoofd-comité, in beginsel, reeds dien weg heeft gevolgd met al hetgeen aan spoedig bederf onderhevig was.

Daar het echter een onderwerp betreft, dat de geheele vereeniging aangaat, acht hij het wenschelijk op de eerstvolgende Algemeene Vergadering over deze goederen de meening der comités te vernemen.

Dit wordt door de vergadering goedgevonden.

De Voorzitter wenscht thans te vernemen of door deze vergadering nog voorstellen zijn te doen.

De heer de Bieberstein komt terug op hetgeen hij in de laatstgehouden Algemeene Vergadering heeft in

het midden gebragt, om n. l. de vereeniging bij wijze van provinciën te splitsen, met provinciale besturen, en dezen te brengen onder directe leiding van het Hoofd-bestuur.

De heer Kuijper voegt zich bij het door den heer de Bieberstein gesprokene, en acht het doelmatig om in eene Algemeene Vergadering hierop de aandacht der comités te vestigen.

De heer Polano acht een zoodanige indeeling voor de vereeniging niet geraden, daar hierdoor het zeer wenschelijke, tijdens eenen oorlog volstrekt noodige, directe verband van het Hoofd-comité met de comités wordt belemmerd, en de kracht van het Hoofd-bestuur, in tijden waarin deze onontbeerlijk is, zou kunnen worden gebroken of verzwakt.

Hij zou wenschen, dat de comités, daartoe door hunne ligging het meest geschikt, zich in groepen vereenigden tot onderlinge zamenwerking, ten einde kleinere comités gezamenlijk konden tot stand brengen en uitvoeren, hetgeen slechts voor grootere comités op zich zelven uitvoerbaar is.

Verscheidene leden achten het wenschelijk, dat het Hoofd-comité in dien zin eene circulaire tot de comités rigte, waarvan zij zich een zeer heilzame uitwerking voor de vereeniging voorstellen.

De heer Gijsberti Hodenpijl deelt mede, dat van wege het comité te *Delft*, tijdens den laatsten oorlog, onderwijs aan militairen is gegeven in ziekenverpleging, en dat dit onderwijs gunstige resultaten heeft opge-

leverd; hij acht het wenschelijk, dat door de comités, die daartoe in de gelegenheid zijn, dit voorbeeld worde gevolgd.

De heer VLAANDEREN brengt in het midden, dat het wenschelijk zou zijn van wege de vereeniging voorwerpen te zenden naar de aanstaande tentoonstelling te *Weenen*, hetgeen des te belangrijker ware, nu de ondervinding in den jongsten oorlog er zoo veel toe heeft bijgedragen om het Roode Kruis van Nederland aldaar op eene uitstekende wijze te vertegenwoordigen.

Dit voorstel vindt bij de vergadering algemeenen bijval, en aan den Voorzitter wordt verzocht den wensch der vergadering aan het Hoofd-comité over te brengen.

De VOORZITTER brengt nogmaals in omvraag: of door leden dezer vergadering nog voorstellen of wenschen in het belang der vereeniging zijn te doen.

De heer DE BIEBERSTEIN meent de tolk te zijn der vergadering, wanneer hij zijnen dank uitbrengt aan den VOORZITTER voor de uitstekende en minzame leiding der beraadslaging, en voor de welwillendheid, die van wege het Hoofd-comité is aan den dag gelegd.

Hij zegt, dat dit de eerste bijeenkomst is van het Hoofd-comité met de comités, waarin van degelijk gemeenzaam overleg is gebleken, en een aangename en vrienschappelijke toon heeft geheerscht, die hij zich overtuigd houdt, dat een band van welwillende zamenwerking tusschen de comités en het Hoofd-comité

heeft gelegd, waarvan gelukkige gevolgen zijn te wachten.

De Vergadering geeft ondubbelzinnig hare instemming met het door den heer de Bieberstein gesprokene te kennen, en vele der leden voegen daar nog bij de betuiging van het hooge gewigt en de practische uitkomst, die deze bijeenkomst heeft gehad.

De Voorzitter dankt de aanwezigen voor hunne welwillende gevoelens, en is er van overtuigd, dat het Hoofd-comité, en de vereeniging in het algemeen, met welgevallen de uitkomsten van deze beraadslagingen zullen vernemen.

De Voorzitter:

(*Get.*) VAN MEURS.

De Secretaris:

(*Get.*) Dr. VERWEY.

BESLUITEN

VAN

HET HOOFD-COMITÉ OP DE VOORSTELLEN EN WENSCHEN, GEDAAN IN DE SPECIALE VERGADERING VAN AFGEVAARDIGDEN DER COMITÉS MET DE COMMISSIE VAN DAGELIJKSCH BESTUUR,

gehouden op den 10 Julij 1872.

'S HAGE, den 24sten December 1872.

Het Hoofd-comité der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog,

heeft de eer U de besluiten mede te deelen, die het op de voorstellen, gedaan in de vergadering van Afgevaardigden der comités met de Commissie van dagelijksch bestuur, op den 10 Julij jl., heeft genomen:

I. *a.* „Het Hoofd-comité zorgt, dat er steeds een „verzameling van modellen aanwezig zij van al hetgeen „op het gebied van hulp, verpleging, vervoer en ver„blijf van zieken en gewonden uitgevonden of volmaakt „wordt, om tot leiddraad en voorbeeld voor de comi„tés te dienen."

b. „Onder de leiding van het Hoofd-comité wordt „die taak aan eene commissie van vijf geneeskundigen „opgedragen, door de vergadering te benoemen."

Het Hoofd-comité neemt het eerste gedeelte van dit voorstel aan, met de wijziging, dat, in plaats van de woorden: "uitgevonden of volmaakt," worde gelezen: "doelmatig geacht."

Het tweede gedeelte van dit voorstel wordt eveneens aangenomen, doch met deze bijvoeging: "met den "Voorzitter, den Secretaris, en de Voorzitters der 2e "en 3e sectie van het Hoofd-comité," zoodat die commissie uit 9 leden zal bestaan.

De Voorzitter en de Secretaris van het Hoofd-comité zullen deze hunne betrekkingen, ook in de commissie, vervullen.

II. "Tot leden dier commissie worden gekozen de heeren:

Prof. Dr. M. Polano,
" " J. W. R. Tilanus,
" F. Rienderhoff,
" W. Krol,
" M. W. C. Gori."

Het Hoofd-comité verklaart, dat aan het Hoofd-bestuur der vereeniging de benoeming van de leden dezer commissie toekomt, en dat de keuze van het vijftal genoemde leden door de vergadering, enkel als eene aanbeveling moet worden beschouwd.

Het Hoofd-comité vereenigt zich daarop met deze aanbeveling, en benoemt het gemelde vijftal tot medeleden der commissie.

Het Hoofd-comité acht het verkieslijk, dat de vijf door de vergadering van 10 Julij jl. voorgestelde leden der commissie voor een bepaalden tijd worden benoemd, maar bij aftreden dadelijk herkiesbaar zijn, en

dat deze commissie tot uitvoering van hare besluiten de goedkeuring zal noodig hebben van de commissie van dagelijksch bestuur van het Hoofd-comité.

III. „Het Hoofd-comité zal een Barak doen vervaar-„digen tot model voor de comités.”

Dit voorstel zal door het Hoofd-comité gezonden worden aan de commissie voor de modellen-verzameling, ten einde daarover een meer bepaald voorstel te doen.

IV. „De modellen zullen aan het Departement van „Oorlog ter beproeving worden aangeboden, bij gele-„genheid van het kamperen van troepen als anderzins.”

Dit voorstel vindt bij het Hoofd-comité geen onverdeelden bijval.

Het wordt doelmatiger geacht, dat door de commissie, voor elk voorwerp, dat zij wenscht te doen beproeven, een voorstel aan de commissie van dagelijksch bestuur worde gedaan.

V. *a.* „Er zullen van wege de vereeniging manne-„lijke en vrouwelijke personen worden opgeleid voor „ziekenverpleging.”

b. „De opleiding zal geschieden in onze groote burgerlijke en militaire zieken-inrigtingen.”

c. „Aan de personen, die door den eersten genees-„heer van zoodanige inrigting, nà genoten opleiding, „bekwaam en geschikt worden verklaard, zal een di-„ploma met een premie van *f* 100 worden uitgereikt, „onder verbindtenis: van zich twee jaren ten dienste „van het Hoofd-comité te stellen.”

d. „Het aantal premiën, jaarlijks, uit de algemeene „kas der vereeniging te verleenen, wordt op een nor- „maal cijfer van 10 bepaald.”

Het Hoofd-comité vereenigt zich met dit vierledig voorstel, onder bepaling:

dat aan de commissie van dagelijksch bestuur, door de comités mededeeling worde gedaan van het plan der opleiding van personen voor ziekenverpleging;

dat het diploma, van wege het Hoofd-comité door zijn Voorzitter en Secretaris worde geviseerd, en

dat het toekennen der premiën aan de keuze van de commissie van dagelijksch bestuur worde overgelaten, onder raadpleging van de rapporten over hen, die daartoe door de comités worden voorgedragen.

Voorts besluit het Hoofd-comité op eenige door de vereeniging geuite wenschen, navolgenderwijze:

1°. Het Hoofd-comité vereenigt zich niet met het zenden eener circulaire aan de comités, waarbij hun zou worden aanbevolen zich, bij meertallen, tot onderlinge zamenwerking te vereenigen.

Het heeft gemeend, dat daardoor de zelfstandigheid der comités zou kunnen worden benadeeld en hunne betrekkingen tot het Hoofd-comité gewijzigd.

2°. Omtrent den wensch: „Voorwerpen naar de tentoonstelling te *Weenen* in te zenden,” heeft het Hoofd-comité niet gunstig kunnen beschikken, uithoofde van het niet genoegzaam belangrijke der voorwerpen, die onze vereeniging voor zulk een wereld-tentoonstelling zou kunnen aanbieden.

3°. Het Hoofd-comité vereenigt zich met het voorstel: „om over de bestemming der goederen, in het Cen-

traal magazijn geborgen, op de eerstvolgende Algemeene Vergadering der vereeniging te doen beslissen."

Mitsdien zal de aanwezige voorraad, vooralsnog, in den tegenwoordigen toestand bewaard blijven.

De Voorzitter:
DE STUERS.

De Secretaris:
Dr. VERWEY.

De Medaille des Konings is nog, nà de vroeger gedane vermelding, uitgereikt aan:

den President, de vice-Presidente en den Secretaris van het Centraal-comité te *Batavia*, zijnde:

de heer J. F. R. S. van den Bossche,

mevrouw W. L. C Nieuwenhuijzen geb. Sijthoff van Kervel,

en de heer A. J. W. van Delden.

Voorts aan

den heer H. Engeler, te Parijs.

Het Fransche herinnerings Kruis is, op verlangen van het *Centraal-comité* der Fransche vereeniging te *Parijs*, nog, nà de vroegere vermelding, uitgereikt aan:

de leden van het Hoofd-comité,

de leden van de commissie voor het centraal-magazijn,

de besturen der 152 comités,

de oprigters der Afdeeling in Indië: de heer J. F. R. S. VAN DEN BOSSCHE, President, mevrouw W. L. C. NIEUWENHUIJZEN geb. SIJTHOFF VAN KERVEL, vice-Presidente, de heer A. J. W. VAN DELDEN, Secretaris, mevrouwen J. FRASER geb. VAN CITTERS, E. VAN LENNEP geb. BACKER, M. S. KROESEN geb. TROMP, E. LEVYSSOHN NORMAN geb. ZOETELIEF, A. L. W. REICHE geb. VAN WINGERDEN, M. C. VAN DAALEN geb. COLBIER, G. H PELS RIJCKEN geb. LENTING; de heeren: A. C. CLAESSENS, Mr. F. ALTING MEES, M. T. REICHE, J. J. VAN SCHREVEN, J. A. SCHUURMAN, L. M. VERSPIJCK, F. J. P. STORM VAN 's GRAVESANDE, E. C. VAN DAALEN, J. VAN GOGH en J. D. SACHSE.

DERDE ALGEMEENE VERGADERING

VAN DE

NEDERLANDSCHE VEREENIGING

TOT HET

VERLEENEN VAN HULP AAN ZIEKE EN GEWONDE
KRIJGSLIEDEN IN TIJD VAN OORLOG,

GEHOUDEN TE 'S GRAVENHAGE OP 17 SEPTEMBER 1873.

OPROEPING TOT DE ALGEMEENE VERGADERING.

'sGravenhage, den 24 Juni 1873.

De Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, zal hare derde Algemeene Vergadering houden, in de eerste helft van September dezes jaars.

Behalve de bij de Statuten voorgeschreven werkzaamheden, zal de vergadering hebben te beslissen over een voorstel in de speciale vergadering van 10 Julij 1872 aangenomen en waarmede het Hoofd-comité, in zijne vergadering van 24 December 1872, zich heeft vereenigd:

„De bestemming der goederen, in het Centraal-magazijn geborgen."

De besturen der comités worden uitgenoodigd hunne Voorzitters en Voorzitsters, of die deze vervangen, benevens één der leden hunner afdeeling, af te vaardigen.

De correspondenten worden eveneens verzocht op die vergadering tegenwoordig te willen zijn.

Van de zending van afgevaardigden, met vermelding hunner namen, worden de *comités*, en van hun voornemen de vergadering bij te wonen de *correspondenten*

verzocht opgaaf te willen doen vóór den 20sten Augustus e. k.

Mogten comités of correspondenten voorstellen in de Algemeene Vergadering verlangen te doen, ten einde die, na aanneming, aan het Hoofd-comité in overweging te geven, dan worden zij verzocht deze voorstellen, mede vóór den 20sten Augustus e. k., aan het Hoofd-comité op te geven.

Ten slotte wordt medegedeeld, dat ingevolge de 2de *conclusie* (zie Handelingen II, blz. 350) door de Algemeene Vergadering in 1871 aangenomen en door het Hoofd-comité goedgekeurd, een speciale vergadering van afgevaardigden met de commissie van dagelijksch bestuur van het Hoofd-comité, des daags vóór de Algemeene Vergadering, zal plaats hebben, waarvoor de comités worden uitgenoodigd ieder één afgevaardigde te benoemen, en hunne namen aan het Hoofd-comité op te geven, vóór den 20sten Augustus e. k.

De plaats, de dag en het uur der speciale en der algemeene Vergadering zullen, in tijds, aan de comités en aan de correspondenten worden medegedeeld.

De Voorzitter:
DE STUERS.

De Secretaris:
Dr. VERWEY.

Aan de besturen der comités
en de correspondenten.

'S HAGE 29 AUGUSTUS 1873.

Wij hebben de eer U kennis te geven:
dat de *Algemeene Vergadering* is bepaald op Woensdag den 17 September e. k., en de *Speciale Vergadering* op den dag te voren, Dingsdag den 16 September e. k., beiden des voormiddags ten 11 uur, in het lokaal van *Diligentia*, alhier.

Het *programma* der werkzaamheden (punten van behandeling) zal U binnen weinig dagen worden toegezonden.

De Voorzitter:
DE STUERS.

De Secretaris:
DR. VERWEY.

Aan de besturen der comités
en de correspondenten.

PROGRAMMA
DER
WERKZAAMHEDEN
(punten van behandeling)
OP DE
ALGEMEENE VERGADERING
DER
Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog,

OP DEN 17DEN SEPTEMBER 1873,

des voormiddags ten 11 uur,

in het lokaal van Diligentia te 's Gravenhage.

---

1. Opening der Vergadering.
2. Voorlezing der namen van de Afgevaardigden en van de comités, die zij vertegenwoordigen, alsmede van de Correspondenten en van de leden van het Hoofd-comité.
3. Benoeming van eene commissie van vijf leden, voor het nazien der rekeningen over 1871 en 1872.
4. Verslag van het Hoofd-comité over de jaren 1871 en 1872.
5. Mededeeling van het besluit van het Hoofd-comité op het voorstel Perk, in de Algemeene Vergadering van 1871 aan het Hoofd-comité ter overweging gegeven.
6. Beslissing over de bestemming der goederen in het centraal magazijn geborgen.

Hiermede staat in naauw verband een voorstel van het comité te *Gorinchem*, luidende:

«Eene verdeeling der goederen in het centraal-magazijn «geborgen, onder de comités, overeenkomstig dezelver be- «hoeften, in zooverre namelijk, als het Hoofd-bestuur oordeelt, «dat de tijdsomstandigheden eene opruiming toelaten.»

7. Voorstel van het comité te *Utrecht:*

«Proeve van een Algemeen Reglement voor de comités «van het Roode Kruis»,

bij missive door het bestuur van het *Utrechtsche* comité aan de besturen der comités gezonden.

VERSLAG

DER

DERDE ALGEMEENE VERGADERING.

Voorzitter: Jhr. F. V. A. Ridder de Stuers.

Op de Presentielijst hebben geteekend de navolgende Dames en Heeren, Afgevaardigden van de Afdeelingen en leden van het Hoofd-comité, 55 stemmen uitmakende.

N°. der erkenning.	Comités.	Afgevaardigden.
1	*'s Gravenhage* (vrouwen).	Mevr. de Douaire. van der Oudermeulen-Wickevoort-Crommelin. Mevr. de Stuers-de Kock.
2	*'s Gravenhage* (mannen).	Dr. H. van Cappelle. Dr. B. Carsten.
3	*Utrecht.*	Dr. P. Templeman van der Hoeven.
4	*Nijmegen.*	Kolonel J. J. H. Maschek.
7	*Amsterdam.*	Jhr. D. Bicker.
8	*Haarlem.*	Dr. H. F. C. Aalbertsberg.
13	*Middelburg.*	Dr. A. A. Fokker.
14	*Groningen.*	Mr. B. Cohen. Dr. R. J. Tellegen.

N°. der erkenning.	Comités.	Afgevaardigden.
18	*Leeuwarden.*	Jhr. Mr. W. J. Engelen.
19	*Arnhem.*	Dr. W. J. de Meijer.
20	*Helder.*	W. L. Oudenhoven.
21	*Breda.*	Armand Sassen.
24	*Gorinchem* (mannen).	W. J. de Vries van Heijst. Ds. A. de Pecker.
27	*Leiden.*	Prof. Dr. A. Heynsius.
28	*Dordrecht.*	Ds. S. Essenius Greeff. Mr. H. W. Fangman.
35	*'s Hertogenbosch.*	Dr. A. H. Kuijper
39	*Hoorn.*	Dr. H. J. E. van Hoorn. Dr. M. Meijers.
44	*Maastricht.*	H. L. Verspijck. H. H. Nierstrasz.
45	*Harderwijk.*	H. F. Peltzer.
52	*Dieren.*	Dr. D. van Lockhorst.
53	*Rotterdam* (mannen).	E. L. Jacobson Lzn.
54	*Rotterdam* (vrouwen).	Mevr. Joost van Vollenhoven. Mej. M. Muntz.
56	*Wageningen.*	J. A. M. Haak.
82	— *Nijkerk.*	J. H. Krudop.
96	*Eindhoven.*	Baron T. de Bieberstein.

N°. der erkenning.	Comités.	Afgevaardigden.
105	*Kinderdijk.*	Dr. P. M. S. Kros.
118	*Hillegersberg.*	J. R. Arnold.
		A. P. A. Vink.
122	*Overschie.*	P. Hartkoorn.
		A. J. Willems.
123	*Schermer.*	H. G. O. R. Fontein.
		Ds. B. de Holl.
131	*Gorinchem.*	Mevr. E. Noorduijn- van Sprangh.
		Mevr. A. Basting-Kattenbusch.
146	*Hoeksche Waard.*	A. van Oosten.
153	*Gouda* (vrouwen).	Mevr. A. M. Klaus-Boon van Ostade.
		Mej. G. W. de Jongh.

LEDEN

VAN HET

HOOFD-COMITÉ.

Mr. D. C. A. Graaf van Hogendorp.
Jhr. F. de Casembroot.
Jhr. Mr. H. J. van der Heim.
Jhr. C. A. C. H. van Goëdecke.
Generaal Dr. J. J. Sas.
» J. J. van Mulken.
L. Mulder.
Mr. D. Polak Daniels.
H. Slot.
Jhr. Mr. J. A. Singendonck.

Generaal W. A. Knoop, Eerelid

De Voorzitter opent de vergadering met de volgende toespraak:

Dames en Heeren!

Het is mij aangenaam U welkom te kunnen heeten op deze plaats, en het verheugt mij mevr. de Douairière VAN DER OUDERMEULEN, onlangs van een zware ziekte hersteld, onder de aanwezigen te mogen tellen.

Tot mijn leedwezen moeten wij de tegenwoordigheid van het eerelid der vereeniging, den heer BOSSCHA, wegens voortdurende ongesteldheid, missen, doch verheugt het mij ons vereerd te zien met de aanwezigheid van een ander eerelid der vereeniging, den heer luit. generaal KNOOP.

De hooggeachte eerste Voorzitter van het Hoofd-comité heeft, na de laatstgehouden algemeene vergadering, ontslag uit die betrekking gevraagd, en Z. M. de Koning heeft dit op de meest eervolle wijze, onder dankbetuiging voor zijne gewigtige diensten, verleend.

Het heeft den Koning behaagd mij in zijne plaats te benoemen, en ik acht mij door dit bewijs van vertrouwen ten hoogste vereerd.

Is het mij al niet gegeven de uitnemende talenten van den heer BOSSCHA te bezitten, ik ben nogtans bezield met den besten wil en de opregtste bedoelingen voor onze schoone en edelaardige instelling.

Na de aftreding van den heer BOSSCHA bekleedde mijn geachte vriend, de heer generaal van MEURS, het voorzitterschap, tot ik die betrekking op mij nam, en het is voor mij een gelukkig oogenblik hem openlijk dank te mogen zeggen voor de boven mijn lof verhevene wijze, waarop hij zulks deed.

De oorlog met Atjeh gaf ons gelegenheid een werkzaam deel te nemen aan de verzachting van het lot van den gewonden en zieken krijgsman in Indië, en schonk mij tevens de verzekering van 's Konings hooge belangstelling en van uw aller volhardenden ijver in de zaak van *Het Roode Kruis*. Het centraal-comité in Indië legde buitengewone werkzaamheid aan den dag.

In de leiding van deze vergadering vertrouw ik op uwe toegenegen ondersteuning. Mogen uwe beraadslagingen getuigenis geven van welwillend overleg en hartelijke verstandhouding, en strekken tot wezenlijke bevordering van het doel dezer vereeniging!

Dames en heeren! met dezen wensch heb ik de eer deze derde algemeene vergadering te openen.

De Secretaris doet voorlezing van de namen der afgevaardigden, van de comités die zij vertegenwoordigen, en van de leden van het Hoofd-comité.

De Voorzitter zegt, dat alsnu moet worden overgegaan tot de benoeming van eene commissie van *vijf* leden, tot het nazien der rekeningen over 1871/72 en 1872/73. Daar de vergadering die benoeming aan hem overlaat, worden door hem de heeren Engelen (van Leeuwarden), Fangman (van Dordrecht), van Cappelle (van 's Hage), Templeman van der Hoeven (van Utrecht), en de Vries van Heijst (van Gorinchem), uitgenoodigd zich met het nazien dier rekeningen bezig te houden, waartoe in een aangrenzend vertrek de gelegenheid bestaat.

Dr. L. H. Verwey, secretaris van het Hoofd-comité, brengt daarop het volgend verslag uit:

(Dit verslag is geplaatst aan het hoofd dezer Handelingen.)

De Voorzitter betuigt zijnen dank aan den Secretaris voor het uitbrengen van dit verslag.

De vergadering stemt daarmede in.

De Voorzitter verzoekt daarna den Secretaris voorlezing te doen van het besluit van het Hoofd-comité op het voorstel van den heer PERK, in de algemeene vergadering van 1871 aan het Hoofd-comité ter overweging gegeven.

De Secretaris leest dit besluit voor, waarvan de conclusie aldus luidt:

„Het Hoofd-comité wenscht in de algemeene vergadering de comités tot het opmaken zijner aanbeveling aan den Koning aldus te raadplegen:

„De comités oefenen invloed uit op de keuze van nieuwe leden van het Hoofd-comité door het opmaken eener lijst, welke driemaal zooveel namen bevat als het Hoofd-comité leden wenscht voor te dragen.

„Uit deze lijst vormt het Hoofd-comité zijne aanbeveling aan den Koning.

„Het opmaken dezer lijst geschiedt in de algemeene vergadering door stemming met geschreven, onderteekende briefjes, waartoe, voor elke stemming één stembriefje aan de vertegenwoordiging van elk comité wordt uitgereikt.

Het reglement voor deze stemming wordt volgenderwijze vastgesteld:

„1°. Wanneer niemand bij eene eerste stemming

„volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een „tweede vrije stemming overgegaan.

„2°. Indien ook daarbij door niemand volstrekte meer„derheid van stemmen verkregen is, heeft er een derde „stemming plaats over de twee personen, die bij de „tweede de meeste stemmen op zich hebben vereenigd.

„3°. Zoo bij deze eindstemming de stemmen staken, „of bij de tweede vrije stemming meer dan twee per„sonen gelijk aantal van stemmen verwerven, beslist „het lot."

Daar de commissie, belast met het onderzoek der rekeningen, gereed is, geeft de Voorzitter het woord aan den heer Engelen tot het uitbrengen van verslag over de rekeningen van het geldelijk beheer van het Hoofd-comité over 1871/1872 èn 1872/1873.

De heer Engelen geeft een uitvoerig overzigt van den inhoud der rekeningen en van den stand der in 't grootboek ingeschreven kapitalen vóór en na den oorlog tegen Atjeh; hij doet daarbij hulde aan de doelmatige wijze, waarop door het Hoofd-comité aan de krijgslieden in Indië hulp is verleend, en aan het goed overleg van het Hoofd-comité om juist zoodanige voorwerpen en daarbij ook versnaperingen te zenden die voor de gezondheid bevorderlijk, maar vooral bij de afmattende dienst kracht- en voedselgevend zijn. Inzonderheid wordt door den rapporteur, namens de commissie, met ingenomenheid en dank gewezen op het verdienstelijk werk van den penningmeester, door wiens welwillende inlichtingen het der commissie mogt gelukken de over vele artikelen loopende rekeningen zonder veel moeite te onderzoeken, en die door zijn beheer blijken geeft,

dat hij zijn moeijelijke en veel omvattende taak tot het welzijn van het *Roode Kruis* waarneemt, en daardoor aanspraak op den dank der vereeniging blijft verwerven.

Meer in 't bijzonder maakte de rapporteur melding van de wijze, waarop, tijdens het sluiten der rekeningen, door officieele bescheiden — extracten uit de grootboeken der nationale schuld — het aanwezig zijn der kapitalen wordt geconstateerd, een middel van contrôle, dat door den rapporteur ter algemeene opvolging in Nederland, waar zoo vele instellingen gevonden worden die zich zelve beheeren en aan geen verantwoording naar buiten gebonden zijn, ten sterkste wordt aanbevolen.

Namens de commissie stelt de heer ENGELEN voor de beide rekeningen goed te keuren, en zoowel aan het Hoofd-comité als meer in 't bijzonder aan den heer penningmeester, voor dit deel van hun beheer den meest opregten dank der vereeniging te betuigen.

De vergadering geeft hiermede hare instemming te kennen.

De Voorzitter zegt, dat nu eene beslissing behoort te worden genomen over de bestemming der goederen in het centraal-magazijn voorhanden. Hiermede staat in naauw verband het voorstel van het comité te Gorinchem, luidende:

„Eene verdeeling der goederen in het „centraal-ma-„gazijn geborgen, onder de comités, overeenkomstig „dezelver behoeften, in zooverre namelijk, als het „Hoofd-bestuur oordeelt, dat de tijdsomstandigheden „eene opruiming toelaten."

Ten einde de discussie te vergemakkelijken doet de Voorzitter een staat ronddeelen, waardoor de

leden een beknopt overzigt verkrijgen van de goederen in het centraal-magazijn voorhanden.

De heer DE MEIJER, afgevaardigde van het comité Arnhem, acht het, met het oog op den tegenwoordigen toestand in Indie, niet raadzaam de in het centraal-magazijn voorhanden goederen te verkoopen of weg te geven. Niettegenstaande Indie, blijkens de ontvangen berigten, op dit oogenblik van alle behoeften goed voorzien is, zou er een tijd kunnen komen, waarin men behoefte gevoelde aan hetgeen men nu zou willen geven. Spreker wenscht om die reden het voorstel te doen, alleen aan datgene uit het centraal-magazijn eene andere bestemming te geven, wat niet voor bewaring vatbaar is.

De Voorzitter vraagt: welke goederen de spreker zou meenen dat kunnen worden opgeruimd en welke bewaard moeten worden?

De heer DE MEIJER antwoordt, dat z. i. bewaard zouden kunnen worden: pluksel, mits het niet te oud zij; zwachtels (niet echter gipszwachtels), verbanden, kompressen, oud linnen, watten, enz.

De Voorzitter merkt op, dat de spreker dus bewaard wil hebben al datgene, wat niet bederven kan, en meer in het bijzonder verbandmiddelen.

De heer DE MEIJER zegt, dat hem dit wenschelijk voorkomt.

De Voorzitter geeft te kennen dat in 't begin van den oorlog in Deli, eenige maanden vóór de expeditie tegen

Atjeh, het Hoofd-comité het initiatief heeft genomen en de vraag naar Indie gerigt: of men verbandmiddelen of andere hulp verlangde. Het antwoord was ontkennend, daar in al die behoeften door den geneeskundigen dienst in Indie in ruime mate wordt voorzien. Op voorstel van den minister van kolonien had het Hoofd-comité niettemin verbandmiddelen en pluksel ten behoeve van de expeditie naar Atjeh gezonden. In 't rapport nu, gisteren van het centraal-comité te Batavia ontvangen, wordt melding gemaakt van de aankomst dier goederen, en tevens te kennen gegeven, dat zij ter dispositie zijn gesteld van den geneeskundigen dienst, die zoude beslissen of ze al dan niet noodig waren.

Hieruit meent de Voorzitter dus de gevolgtrekking te mogen maken, dat men in Indie niet veel prijs stelt op hulp van dezen aard. Daar dit bij de behandeling van dit onderwerp van invloed kan zijn op de zienswijze der afgevaardigden, wenscht hij voorlezing te doen van een brief van het centraal-comité ontvangen.

De brief luidt als volgt:

Batavia, den 3den Augustus 1873.

Achtereenvolgend mogten wij ontvangen uwe belangrijke missives van 3, 15 en 29 Mei, 4 en 17 Junij 1873, no. 37, 38, 40, 42 en 43. Reeds eerder zouden wij die beantwoord hebben, indien wij niet hadden willen wachten op het berigt van het sub-comité te Padang, nopens de ontvangst aldaar van de artikelen, afgezonden met het stoomschip *Koning der Nederlanden*.

Een gedeelte der daarmede afgezondene 110 kisten werd daar gelost op de reis herwaarts. Het andere ge-

deelte werd medegenomen naar Batavia, omdat dit gestuurd was onder andere goederen. Maar dit gedeelte werd van hier derwaarts gezonden en daar door het sub-comité behoorlijk in ontvangst genomen, zooals gebleken is uit een dezer dagen van dat comité ontvangen brief.

De verbandmiddelen, hospitaal-kleederen en alles wat geen versnaperingen waren, werden, ingevolge ons verzoek, afgegeven aan den dirigerenden officier van gezondheid, om daarvan het noodig gebruik te maken voor de zieken en gewonden.

De versnaperingen waren hoogst welkom en worden naarmate der behoefte verstrekt. Maar het sub-comité gaat te rade met de dadelijke behoefte en heeft er zijne aandacht op gevestigd, dat, met het oog op de volgende expeditie tegen Atjeh, nog veel door ons gedaan zal moeten worden, om aan deze bestemming te kunnen voldoen.

Onder anderen zijn te Padang gelost de veertig kisten Bordeauxwijn.

De overige artikelen zijn hier aangebragt en worden verstrekt naarmate der behoefte, terwijl wij het grootste gedeelte bewaren voor de volgende expeditie. Uiterlijk is alles in goeden staat. Dezer dagen gaan wij over tot de ontpakking om alles te ordenen. Later zullen wij de bevinding mededeelen van een en ander, meer speciaal van het koffij-extrakt, hoezeer uw Hoofd-comité reeds uit ons verslag gebleken kan zijn, dat koffij en andere dranken in voldoende hoeveelheid van Staatswege worden verstrekt. Wij raden dan ook af om daarvan nog meer te zenden. Wat wij in het algemeen noodig hebben is het volgende: *tabak*, *cigaren*, *houten pijpen*, *sigarenblad* (daon nipa of daon kaon) *zeep*, *ge-*

zelschapspelen, *lektuur*, *vruchten*, in één woord: versnaperingen, waarin de Staat niet voorziet en die de soldaat of matroos, al wilde hij ze tegen goud koopen, op expeditie zijnde, vaak niet kan bekomen. Alles lost zich eigenlijk op in *geld*.

Herhaaldelijk zonden wij goed geassorteerde kollektien versnaperingen af aan het eskader, belast met de blokkade der kusten van Atjeh, terwijl wij het Padangsch sub-comité verzochten van elke gelegenheid gebruik te maken tot verzending van een en ander. Zoo zijn wij terwijl wij deze regelen schrijven, weder bezig een bezending gereed te maken, die naar Atjeh wordt medegenomen door Z. M. stoomschip *Vice-admiraal Koopman*. Hoe zuinig wij het ook aanleggen, is met elke bezending eene uitgave gemoeid van ongeveer *drie duizend gulden*. Dit moge veel schijnen, maar voor een twintigtal schepen, die aan de blokkade deel nemen, is het inderdaad voor niet minder te doen.

De kolonel VAN GOGH, bevelhebber van het eskader, en de kommanderende officieren van de bodems, aan welke verstrekkingen werden gedaan, hebben ons de ontvangst berigt en bragten ons in eenvoudige, warme zeemans-taal den dank over van allen, die de goede gaven onzer vereeniging op den hoogsten prijs stellen.

Zeer gelukkig waren wij met uw berigt, dat wij weldra de gevraagde *tien duizend* houten pijpen kunnen te gemoet zien. Ze zullen ons zeer te stade komen.

Ons verslag, onze korte bulletins en ons onderwerpelijk schrijven zullen Uw Hoofd-comité, naar wij hoopen, in de gelegenheid stellen aan het Internationale comité te Genève de gewenschte bijzonderheden mede te deelen over onzen werkring.

Wij zijn zeer gevoelig voor het aanbod van den heer

Moynier, president van het Internationale comité, om ons krachtig te ondersteunen, en hopen zeer, dat de gebeurtenissen er toe zullen leiden, om dien te kunnen ontberen.

Ten slotte verzoeken wij Uw Hoofd-comité aan het Amsterdamsche comité onzen warmen dank te betuigen voor de vele aan ons afgezonden artikelen, die wij behoorlijk ontvingen. Aan het Vrouwen-comité te 's Hage, dat ons ook zooveel goeds zond, bragten wij onze dankbetuiging reeds regtstreeks over.

Het Centraal-comité in Nederlandsch
Indie van *Het Roode Kruis.*

ANDRÉE WILTENS,
Voorzitter.

VAN DELDEN,
Lid en Secretaris.

De Voorzitter doet uitkomen, hoezeer de gezonden pijpen en tabak met graagte werden ontvangen zoowel bij de land- als bij de zeemagt, daar hij bij de toezending den wensch had uitgedrukt ook vooral zorg te dragen voor de marine, die zulk een zware taak te vervullen heeft. Ook had hij uitdrukkelijk verzocht aan de inlandsche soldaten, even goed als aan de Europesche, tabak uittereiken, dáar die brave menschen er evenveel aanspraak op hebben. Ten slotte wijst de Voorzitter er op, dat, na afloop der expeditie, toen in de dagbladen veel en verkeerd gesproken werd omtrent de bemoeijingen van *Het Roode Kruis*, het Hoofdcomité gemeend heeft de juiste uiteenzetting naar Genève te moeten opzenden, met dit gevolg, dat de president

van het Internationale comité te kennen heeft gegeven, wanneer 't noodig mogt wezen, bereid te zijn alle medewerking en steun te verleenen.

De heer JACOBSON, afgevaardigde van het mannencomité te Rotterdam vraagt: of er ten aanzien van de verdeeling der goederen in het Centraal magazijn ook een gemotiveerd voorstel is gedaan, of wel het Hoofdcomité een praeadvies heeft uittebrengen omtrent het voorstel van het comité Gorinchem?

De Secretaris antwoordt, dat er geen gemotiveerd voorstel is gedaan, en ook geen praeadvies door het Hoofd-comité ten deze wordt uitgebragt, daar het een beslissing van de vergadering vraagt.

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN, afgevaardigde van het comité te Utrecht, begint met de opmerking, dat uit den voorgelezen brief van het centraal-comité te Batavia aan het Hoofd-comité voldoende blijkt van de weinige behoefte, die men in Indie aan goederen heeft, zoodat het niet te verwachten is, dat er van den inhoud van het centraal-magazijn veel naar Indie zal kunnen worden gezonden, en alzoo met het oog op Indie dat magazijn niet behoeft in stand te blijven.

Een tweede argument voor de opheffing van dat magazijn kan spreker putten uit de mededeeling, door den penningmeester gedaan in de speciale vergadering in Julij van het afgeloopen jaar gehouden, toen deze betoogde, dat de bestendiging van het centraal-magazijn, uithoofde van de groote kosten, niet raadzaam was te achten.

Men kan echter dat magazijn niet zoo maar prijs-

geven. Daarom is het denkbeeld opgerezen die goederen te verdeelen tusschen de verschillende comités, opdat ieder voor zich er een nuttig gebruik van moge maken. Dan zou tevens het Hoofd-comité ontheven worden van de administratie van het magazijn, terwijl men ook ontslagen zou worden van de huur, die aldus ten goede zou komen van de kas der vereeniging.

De goederen te verkoopen acht spreker minder aannemelijk. Zijns inziens *mogen* de goederen niet verkocht worden. Men zou wel kunnen meenen, dat, als het geld er voor in kas kwam, de giften goed besteed waren, maar men vergete niet, dat die kostbare verzameling met veel moeite en opoffering is verkregen, en men daarom te meer gevaar zou loopen bij een eventuelen nieuwen oorlog niet zooveel meer te ontvangen.

Worden daarentegen de goederen onder de comités verdeeld, dan zal het magazijn ledig worden. De Nederlandsche natie zal dit vernemen, en mogt er dan weder een oorlog uitbreken, dan zal zij, even als vroeger, zeker bereid gevonden worden giften en goederen bijeentebrengen.

Geschiedt dit niet, blijft het magazijn zooals het is dan is het te vreezen, dat men bij den aandrang tot verzameling van goederen, zich zal verschuilen achter het denkbeeld: „er is nog zooveel in 't magazijn."

Op dien grond zou spreker in overweging wenschen te geven tot de verdeeling der goederen overtegaan.

De heer Jacobson heeft de vraag gedaan: of er ook van wege het Hoofd-comité een gemotiveerd voorstel was voortedragen omtrent de bestemming te geven aan de goederen in het centraal-magazijn, omdat hij dit wenschelijk zou hebben geacht, daar spreker, zoowel als

12

de overige afgevaardigden, dan beter hadden kunnen beoordeelen of het raadzaam was en of er gegronde redenen bestonden dat magazijn op te ruimen.

Het is natuurlijk dat goederen, die aan bederf onderhevig zijn, moeten opgeruimd worden, maar of het raadzaam is al de goederen te verdeelen en het geheele magazijn op te heffen, dat is eene andere vraag. En nu deelt spreker geenszins de vrees van den vorigen spreker dat, wanneer men het magazijn in stand houdt, het publiek zich later, bij aansporing om nieuwe goederen te verzamelen, zal verschuilen achter het beweren: „'t is niet noodig, het Roode Kruis heeft nog een goed gevuld magazijn." Neen, spreker acht het hoogst wenschelijk, dat het magazijn de bewaarplaats blijve van niet aan bederf onderhevige goederen, die gereed zijn om des noodig dadelijk gebruikt te worden. Hij houdt zich overtuigd, dat wanneer het Hoofd-comité tot de natie zegt: „wij hebben een nieuwen voorraad noodig", de natie met denzelfden ijver als vroeger zich zal haasten aan die roepstem te beantwoorden.

Er zouden welligt redenen kunnen zijn die, ondanks de wenschelijkheid van het behoud van 't magazijn, de opruiming er van noodzakelijk maakten, maar aan spreker zijn zoodanige redenen op dit oogenblik niet bekend. Wel is waar heeft men ten vorigen jare gewezen op de groote kosten, die het magazijn vordert, doch spreker begrijpt niet, dat dit een reden zou opleveren het magazijn opteruimen. In een stad als den Haag zal er toch wel eene andere bewaarplaats te vinden zijn, waar katoenen en andere goederen kunnen worden geborgen, zonder gevaar voor bederf en zonder zulke groote kosten, als de tegenwoordige bewaarplaats eischt.

De Voorzitter vraagt: of de vorige spreker is tegen de opheffing van het magazijn?

De heer Jacobson antwoordt, dat hij zal stemmen tegen de opheffing van het magazijn en tegen de verdeeling der goederen daarin aanwezig, die niet aan bederf onderhevig zijn, onder de straks gemelde voorwaarden.

De heer Verspijck, afgevaardigde van het comité te Maastricht, verklaart zich voor een groot deel te kunnen vereenigen met hetgeen de vorige spreker in 't midden heeft gebragt. Als hij de zaak goed beschouwt, dan is het feit, dat de voorwerpen in het magazijn aanwezig gedeeltelijk aan bederf onderhevig zijn, een van de groote redenen, waarom men de opheffing van het magazijn verlangt. Spreker meent nu evenwel, dat die goederen even onderhevig zullen zijn aan bederf, wanneer zij in 't bezit van de verschillende comités geraken, als wanneer zij in het centraal-magazijn bewaard blijven; ja, in 't eerste geval zullen zij zelfs nog meer aan bederf onderhevig zijn. In 't centraal-magazijn toch bestaat gelegenheid maatregelen van voorzorg te nemen, ten einde mogelijk bederf tegen te gaan. Het zal echter ieder comité afzonderlijk moeijelijk vallen zoodanige voorzorgsmaatregelen te nemen, terwijl ook de onkosten veel bezwaar zullen opleveren. Spreker zou ook niet weten hoe in de verschillende plaatsen eene geschikte bewaarplaats zou zijn te vinden, wie belast zou kunnen worden met het toezigt er van, en hij vreest, dat eene verdeeling aanleiding zal geven tot vernietiging.

Voor de administratie van het magazijn wordt even-

min veel gevorderd. Een goed slot en een bewaarder, die ergens in de nabijheid woont, vermogen reeds veel.

Zoolang spreker niet beter is ingelicht omtrent de bezwaren van moeijelijke administratie en groote kosten, kan hij zich niet met eene verdeeling der goederen vereenigen.

Spreker is derhalve van gevoelen, hetgeen ook het gevoelen is van het comité te Maastricht, dat hij vertegenwoordigt, dat het centraal-magazijn moet worden gelaten in den toestand waarin het nu verkeert, met dien verstande: dat de voorhanden goederen disponibel worden gesteld voor gemeenten of plaatsen, waar zij nuttig gebruikt kunnen worden, 't zij dan bij voortduring, 't zij in leen.

Dan toch wordt het doel, waarmede de goederen zijn gegeven, namelijk: hulp te verleenen in geval van rampen, bereikt; dan worden de goederen nuttig gebruikt.

De heer DE HOLL, afgevaardigde van het comité Schermer en omstreken, zou het grootelijks bejammeren, dat de goederen in het centraal-magazijn zoo doelloos bleven liggen, en kan zich daarom zeer goed vereenigen met het denkbeeld: òf om ze onder de comités te verdeelen, òf om ze te verkoopen, ten einde, zoo 't noodig mogt zijn, later weder anderen aanteschaffen.

De heer HEYNSIUS, afgevaardigde van het comité te Leiden, zou zich zeer goed kunnen vereenigen met de motieven tot behoud van het magazijn door een tweetal sprekers aangevoerd, zoo die beide heeren, zijns inziens, niet geheel uit het oog verloren hadden het motief, dat daar tegenover staat, het motief om het magazijn opteruimen. Zeer zeker is het een uitnemend

denkbeeld, door behoud van het magazijn en de goederen daarin geborgen, altijd in de gelegenheid te zijn, wanneer calamiteiten zich mogten voordoen, een genoegzaam aantal verbandmiddelen en andere goederen te kunnen aanwenden om die calamiteiten zooveel mogelijk te temperen. Maar, hetgeen verleden jaar in de commissie van deskundigen reeds een punt van uitvoerige beraadslaging heeft uitgemaakt, en ook gisteren in die commissie het geheele debat heeft beheerscht, is het bezwaar, dat het magazijn veel geld kost. Het magazijn kost ons meer dan ƒ 2000 jaarlijks, gelijk de heer Engelen in zijn rapport daar straks reeds heeft doen uitkomen, en voor zulk een som kan men, bij het ontstaan van eenige calamiteit, waarlijk nog al wat doen. Als het centraal-magazijn zonder veel onkosten kon behouden worden, en men dan de goederen ten deele gebruiken wilde om in geval van nood dadelijk hulp te verschaffen, dan zou spreker dit een uitnemend denkbeeld vinden, en zich gaarne scharen aan de zijde van den heer Verspijck, en van hen, welke diens gevoelen deelden.

Maar de vraag is: is het mogelijk? En daar, ware het mogelijk, het Hoofd-comité zekerlijk dat denkbeeld reeds zou hebben verwezenlijkt, acht spreker het niet mogelijk.

Men verlieze niet uit het oog, dat het magazijn nu jaarlijks ruim ƒ 2000 kost, over eenige jaren een kapitaal grooter dan de waarde der goederen, en dat voor die som heel wat kan worden aangekocht, heel wat hulp kan worden verleend.

Zoodra zij, die het behoud voorstaan, een middel aangeven, om dit te verwezenlijken zonder dat het magazijn zoo hooge kosten vordert, zal spreker zich gaarne

scharen aan hunne zijde. Maar zoolang dat middel niet is aan de hand gegeven, blijft hij van gevoelen, dat het magazijn niet mag behouden worden.

De Voorzitter is het met den vorigen spreker eens, waar deze herhaaldelijk deed uitkomen dat men voor de som van ruim ƒ 2000, die nu het magazijn jaarlijks kost, veel kan aanschaffen. Die woorden zouden echter kunnen aanleiding geven tot het vermoeden, dat men het geheele magazijn zou kunnen supprimeeren. Dit nu is betwistbaar, en sommige goederen kunnen niet opgeruimd worden.

De heer de BIEBERSTEIN, afgevaardigde van het comité te Eindhoven, wenscht het voorstel te doen, het magazijn, zooveel mogelijk, opteruimen, en de goederen te zenden aan de verschillende comités, die ze verlangen, op voorwaarde echter, dat de comités, die de goederen ontvingen, bij het uitbreken van eenigen oorlog, verpligt zijn ze onmiddelijk terug te zenden.

De heer ENGELEN, afgvaardigde van het comité te Leeuwarden, moet bekennen, dat het denkbeeld, dat aan de hand gegeven is, om hetgeen nu in het magazijn voorhanden is onder de comités te verdeelen, hem niet toelacht en hij het ook niet uitvoerbaar acht. Hoe toch zou die verdeeling moeten plaats hebben? Naar mate van den inbreng? Maar het zal nu zeker niet gemakkelijk meer zijn met juistheid te constateren wat en hoeveel door ieder comité is ingebragt. Zal de verdeeling dan moeten geschieden naar het ledental van elk comité, of wel naar de contributie die ieder geeft?

Z. i. zal het voor het Hoofd-comité onmogelijk zijn een juisten maatstaf voor de verdeeling te vinden.

Wat spreker echter toelacht, dat zou zijn het magazijn in stand te houden, op kleiner schaal, voor zoodanige goederen, die niet aan bederf of waardevermindering onderhevig zijn, en niet in den handel in groote hoeveelheid op een gegeven oogenblik te verkrijgen zijn.

Een tweede reden, waarom spreker eene verdeeling niet wenschelijk zou achten, is deze: dat als de comités ieder een gedeelte der goederen zullen moeten bewaren, de som der kosten van die verschillende kleine bewaarplaatsen veel hooger zal zijn dan die van eene groote bewaarplaats: het tegenwoordige centraal-magazijn.

De heer VAN HOORN, afgevaardigde van het comité te Hoorn, meent, zoo hij zich niet vergist, dat er twee argumenten zijn aangevoerd vóór de opheffing van het centraal-magazijn: *ten eerste:* de groote kosten van dat magazijn, en *ten tweede*: het beter gebruik, dat de comités in hun bijzonderen kring kunnen maken van de goederen, thans in het magazijn geborgen.

Tegen beide argumenten wenscht spreker een argument over te stellen.

Het eerste argument is reeds kortelijk wederlegd door den vorigen spreker, die er op gewezen heeft, dat bij verdeeling ieder comité eene bewaarplaats zou moeten bekostigen, en de som dier kosten minstens gelijk zou staan met het bedrag dat thans het centraal-magazijn kost. Er zijn thans 117 comités hier te lande, en zoo elk nu, om niet veel te noemen, *f* 15 's jaars voor eene bewaarplaats zal moeten betalen, dan verkrijgt men nagenoeg dezelfde som, die thans het centraal-magazijn

kost. En daar het er nu z. i. weinig toe doet wie betaalt, de comités of het Hoofd-comité, daar allen uitmaken ééne vereeniging, zou men geen winst hebben.

Wat het tweede argument betreft: dat de comités ieder in zijn kring gebruik zou kunnen maken van den goederen-voorraad om nood te lenigen en hulp te schaffen, — met zeer veel genoegen had spreker vernomen, dat door de welwillendheid van het Hoofd-comité reeds hier en daar, waar het noodig was, goederen in leen zijn afgestaan, zoodat nu reeds werkelijk geschiedt, wat men verlangt: de goederen, op aanvrage, beschikbaar te stellen.

De Voorzitter vraagt in welken zin de vorige spreker verlangt dat gehandeld worde.

De heer VAN HOORN antwoordt, dat zijn gevoelen is, dat de goederen op de tegenwoordige wijze bewaard moeten worden.

De heer DE MEIJER meent uit het gesprokene te moeten opmaken, dat hij de kwestie niet duidelijk genoeg heeft voorgesteld. Men moet onderscheid maken tusschen twee zaken: het opruimen van het gebouw van het magazijn en van de goederen, die in dat magazijn geborgen zijn. Zooals de Voorzitter reeds heeft opgemerkt, kan het magazijn nimmer geheel worden opgeruimd. Er zijn goederen waarvoor voortdurend eene bewaarplaats noodig zal wezen.

Spreker wenschte wel, dat eerst werd uitgemaakt: of men van oordeel is, dat het gebouw kan worden van de hand gedaan, en dan in de tweede plaats: of men den inhoud van het magazijn, de goederen, voor verdere bewaring vatbaar acht.

De Voorzitter merkt op, dat het gebouw niet in eigendom aan de vereeniging behoort, maar door haar slechts in huur wordt bezeten.

De heer DE MEIJER antwoordt, dat, volgens de mededeeling van den Voorzitter, bij opruiming van dit gebouw, een ander lokaal zal moeten worden gehuurd, zoodat de *f* 2000 nimmer geheel bespaard zullen kunnen worden. Ook dient men z. i. niet te vergeten, dat niet alle goederen aan bederf onderhevig zijn, en alhoewel het schijnt, dat men nu in Indie daarvan geen gebruik wenscht te maken, zou er een tijd kunnen komen, waarin men ze daar wèl noodig had. Juist daarom wenscht hij ze niet van de hand te doen. Wij leven — zegt spreker, — nu niet in vrede. Dan eerst, als de oorlog met Atjeh *geeindigd* is, zullen wij, naar wij hopen, in vredestijd verkeeren. Op dit oogenblik dus is het niet verstandig de goederen op te ruimen. Er *kan* eene aanvrage uit Indie komen, later *kan* het gebeuren, dat men in Indie de goederen wel noodig heeft. Spr. verklaart zich bereid in dien zin een voorstel te formuleren.

De heer JACOBSON gelooft dat de discussie over deze zaak onder zeer ongunstige omstandigheden wordt gevoerd. Er wordt gehandeld over de vraag: of de goederen al dan niet verdeeld zullen worden, zonder dat de vergadering bekend is met het gevoelen van het Hoofdcomité. In antwoord op mijn vraag, zegt spr. heeft de Voorzitter er ook op gewezen dat, hoezeer het wenschelijk kon zijn het magazijn te behouden, de kosten te groot zijn, en later verklaarde men, dat de *f* 2000 niet geheel zouden worden uitgespaard. Nu vraagt spr. of de vergadering

wel behoorlijk in staat is een besluit te nemen, waarover zij later geen berouw zal gevoelen.

Hij althans aarzelt een besluit te nemen, alhoewel hij het behoud van het magazijn wenschelijk acht, omdat hem nog gegevens ontbreken. Daarom zou hij wenschen, dat het Hoofd-comité alsnog een gemotiveerd voorstel deed, en daarbij die inlichtingen voegde, welke de vergadering in staat zouden stellen een besluit te nemen.

De heer Polak Daniels, lid en penningmeester van het Hoofd-comité, moet de opmerking vooropstellen, dat hij het woord opvat als lid van de vergadering en niet als penningmeester. Hij moet dat doen, omdat de heer Jacobson een voorstel wenschte van het Hoofd-comité, en spreker noch als lid noch als penningmeester namens dat Hoofd-comité het woord kan voeren, om de eenvoudige reden, dat in deze zaak geen besluit door het Hoofd-comité is genomen. Hij zal zich dus bepalen als lid der vergadering zijn individueele meening medetedeelen.

Als spreker de discussie resumeert, dan meent hij, wat de hoofdzaak betreft, tot de slotsom te mogen komen, dat de geest der vergadering niet is het centraal-magazijn geheel opteruimen. De redenen daarvoor zijn verschillend: 't zij men met den heer Jacobson meent, dat de omstandigheden minder gunstig zijn, 't zij men met den heer Templeman van der Hoeven hecht aan het weldadige doel, waarvoor de goederen zijn gegeven, 't zij men eindelijk met den heer Verspijck gelooft, dat het niet wenschelijk is de kosten van het Hoofd-comité naar de comités overtebrengen.

Door den heer Engelen werd gewenscht, dat,

daar de kosten van het magazijn zoo hoog zijn, in ieder geval mogten worden opgeruimd de goederen die aan bederf onderhevig zijn. Het spreekt van zelf, dat het Hoofd-comité daartoe reeds nu is moeten komen. Maar die spreker voegde er bij, dat hij ook die goederen wilde opgeruimd hebben, welke in den handel op een gegeven tijdstip in voldoende hoeveelheid tegen niet al te dure prijzen verkrijgbaar zijn.

De geest ook van dat denkbeeld is dus het in stand houden van een kern, die, in geval van oorlog of groote calamiteiten, aangevuld zou kunnen worden door geldelijke en andere bijdragen der particuliere liefdadigheid.

Het komt er nu dus slechts op aan de grenzen te bepalen, waartusschen die kern besloten ligt. Daar men nu toch altijd een lokaal noodig zal hebben om eenige voorwerpen te bewaren, wordt het geldelijk bezwaar verminderd en is de kring, waarin men zich beweegt, niet ruim genoeg, om daarvan veel resultaten te verwachten.

Spreker zou daarom voorstellen een bewaarplaats te behouden, met den zeer uitdrukkelijken wensch: dat het Hoofd-comité zal opruimen, wat aan bederf onderhevig is, en zal te gelde maken al datgene, waarvan men zich de wedergade bij behoefte tegen redelijken prijs weder zal kunnen aanschaffen. Zoodoende wordt het magazijn kleiner en dus de administratie eenvoudiger.

Het voorstel komt dus hierop neder: in beginsel het magazijn te behouden, maar het te ontdoen van alle goederen die aan bederf onderhevig zijn, en van al die, welker vernieuwing slechts een geldquestie is.

De heer DE BIEBERSTEIN vraagt, of het in de bedoeling van dat voorstel ligt, goederen te verkoopen?

De heer POLAK DANIELS antwoordt, dat men voor het woord *verkoopen* niet te veel vrees moet hebben. De edele gevers der goederen hadden zeker niet de bedoeling, dat dit of dat bepaalde stuk, dat ieder gaf, aan deze of gene bepaalde persoon moest worden uitgereikt. Neen, zij hebben te zamen eene groote verzameling bijeengebragt, en hechten er weinig aan of juist hun voorwerp dan wel een ander wordt gebruikt. Zoo nu toevalligerwijze sommige dier voorwerpen niet zijn gebruikt, dan heeft dit overschot nog niet een heilig karakter verkregen, maar zal men in elk geval toch meer handelen in den geest van de gevers, door die voorwerpen nu in geld te verwisselen om later daarvoor anderen aanteschaffen, dan niet te voldoen aan hunne bedoeling, namelijk hulp te verleenen. Wilde men toch zoo streng vasthouden aan het beginsel van niets te verkoopen, dan moest men eigenlijk de goederen maar laten bederven.

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN vertrouwt, dat de andere comités wel even weinig zullen behoeven te betalen voor eene bewaarplaats als het Utrechtsche comité, dat niets betaalt dan *f* 6 's jaars voor 't schoonmaken. Overigens moet spreker opkomen tegen het denkbeeld om zaken van zooveel waarde, en die met zorg zijn bijeenverzameld, eenvoudig te verkoopen, terwijl er zooveel hulpbehoevenden zijn, die er om bidden en om smeeken. Zou er dan in geen stad een mensch te vinden zijn, die bereid is een bergplaats, al was het een linnenkast, aftestaan? Hij kan dat niet gelooven.

De heer POLAK DANIELS zegt, dat hij door den vorigen

spreker niet juist schijnt begrepen te zijn, hij stelt namelijk niet voor een inventaris op te maken van de goederen in 't magazijn voorhanden en ze dan ten overstaan van een notaris publiek te verkoopen: dit zou z. i. eene gevaarlijke finantieele operatie zijn. Maar hij zou dien verkoop willen doen geschieden au fur et à mesure, en mogt dan inmiddels eene aanvrage inkomen van een Godshuis of een liefdadige instelling, dan zou spreker niets liever zien dan dat daaraan voldaan wierd. Wat het lokaal betreft, spreker moet tot zijn leedwezen bekennen, dat het vinden van een geschikt lokaal niet altoos zoo gemakkelijk is, als de vorige spreker meent.

De heer SINGENDONCK, lid van het Hoofd-comité, zou zich met den inhoud van het voorstel, door den heer POLAK DANIELS als lid der vergadering gedaan, wel kunnen vereenigen, maar heeft tegen dat voorstel een formeel bezwaar, en wel in zijn hoedanigheid van lid der vergadering èn van het Hoofd-comité.

Het blijkt uit de discussie thans gevoerd, dat van wege het Hoofd-comité geen voorstel is gedaan. Er is hier wel een wensch geuit de voorwerpen, in dat magazijn aanwezig, te verdeelen onder de comités — en het laat zich zeer wel hooren, dat dergelijke wensch geuit wordt, — maar zoo het spreker geoorloofd is bescheiden zijne meening te zeggen, dan moet hij verklaren, dat het hem voorkomt, dat omtrent zulk eene belangrijke zaak hier geen besluit mag genomen worden.

Spreker zou dus in overweging willen geven het Hoofd-comité uit te noodigen zeer ernstig in overwe-

ging te nemen de wenschen in deze vergadering geuit, maar omtrent het punt zelf nu geen bepaalde beslissing te nemen.

De heer Heynsius zou zich gaarne willen aansluiten bij den laatsten spreker, maar ziet er groot bezwaar in dien weg op te gaan: zeer uitvoerige discussiën toch zijn over deze quaestie, een jaar geleden, gevoerd in de vergadering der commissie van deskundigen, waarin alle argumenten voor en tegen zijn overwogen. Toen hebben die deskundigen nagegaan de kosten van het centraal-magazijn en hebben zij aangetoond, dat er geen dadelijke behoefte bestond om het te behouden. Er zijn waarschijnlijk redenen van teederen aard geweest om desniettemin geene beslissing te nemen. En nu thans de zaak op nieuw ter sprake wordt gebragt, nadat zij zoo gewikt en gewogen is, acht spreker deze vergadering wèl geroepen eene beslissing te nemen, waartoe zij door het Hoofd-comité bovendien is uitgenoodigd. Wij hebben — zegt Spr. — nu reeds zoolang over de zaak gedelibereerd, dat wij dit niet tot in het oneindige kunnen voortzetten. Hoe het besluit moet worden uitgevoerd, dat zal de vergadering zeker gaarne aan het Hoofd-comité overlaten. Alleen zou spreker wenschen, dat zoo ruim mogelijk aan alle aanvragen wierd voldaan. Maar, waar de commissie van deskundigen heeft aangetoond, dat het magazijn, zelfs bij het plotseling uitbreken van eenen oorlog, niet noodig is, dat er b. v. nog altijd meer dekens bij de fabriekanten zullen te verkrijgen zijn, dan wij bij mogelijkheid zullen kunnen bewaren, daar meent spr. dat de hoofdzaak is het geld om ze te kunnen koopen. En, terwijl spreker het aan het Hoofd-comité

overlaat, om de goederen weg te geven of te verdeelen, acht hij 't wenschelijk, dat het beheer zoo spoedig mogelijk zoodanig beperkt worde als door de commissie noodig werd geacht; met die zienswijze van de commissie zal de vergadering wel vrede hebben. Vijf heelkundigen en vier leden van het Hoofd-comité, die te zamen die commissie uitmaken, zullen toch wel weten wat noodig is, en als zij een voorstel doen, zal deze vergadering zich daarbij wel willen nederleggen. Spreker doet dus met aandrang het voorstel:

„dat het centraal-magazijn worde beperkt zoodanig als de commissie van deskundigen wenschelijk oordeelt."

De heer POLAK DANIELS kan zich met dat voorstel wel vereenigen, en trekt zijn eigen voorstel in.

De Voorzitter verzoekt den heer HEYNSIUS zijn voorstel nader te willen formuleren.

De Secretaris leest het voorstel, door den heer HEYNSIUS geformuleerd, voor. Het luidt: „dat het „centraal-magazijn worde beperkt zoodanig als „door de commissie voor de modellenverzame„ling zal goed geoordeeld worden."

De heer TEMPELMAN VAN DER HOEVEN merkt op, dat dit voorstel niet het eenige is, maar dat er wel 3 à 4 voorstellen zijn gedaan.

De Secretaris meent dat, al zijn er ook andere voorstellen gedaan, dat van den heer HEYNSIUS het eerst in

stemming moet worden gebragt omdat het alle anderen beheerscht.

De heer HEYNSIUS zegt, dat zijn voorstel als 't ware eene motie van orde is om tot een besluit te komen.

De Secretaris vraagt: of geen der leden zich verzet tegen het in stemming brengen van dit voorstel?

De heer HAAK vraagt: wat er gedaan zal worden met de goederen, die uitgeschoten zullen worden?

De Secretaris zegt, dat die vraag zeer natuurlijk is en logisch uit het voorstel voortvloeit. Hij meent daarom, dat het beter ware eerst het voorstel in stemming te brengen, en dan later eene beslissing te nemen omtrent de voorwerpen, die de commissie zal oordeelen verwijderd te moeten worden.

De heer VERSPIJCK zou wel wenschen te weten, of het in den geest van dit voorstel ligt een kern te behouden, zoodanig, dat daaruit voldaan kunne worden aan alle aanvragen tot leeniging van calamiteiten, zooals spreker heeft voorgesteld? Mogt dit toch niet het geval zijn en de kern zoo ingekrompen worden, dat er niets uit kon worden afgestaan, dan zou die kern weinig nut stichten. Hij wenscht derhalve gaarne antwoord op zijne vraag.

De Voorzitter antwoordt, dat z. i. de bedoeling is, dat datgene, wat niet aan bederf of waardevermindering onderhevig is, moet blijven.

De heer VAN CAPPELLE vraagt of, als het voorstel van den heer HEYNSIUS wordt aangenomen, daardoor dan dat

van het comité Gorinchem is verworpen? Hij gelooft dit niet. Wordt het voorstel vau den heer HEYNSIUS aangenomen, dan bezitten wij een beperkt centraal-magazijn. Maar dan blijft nog te beslissen de vraag: of de overschietende goederen onder de comités zullen verdeeld worden.

Mevrouw BASTING zegt, van meening te zijn, dat aan eene gelijkmatige verdeeling niet te denken valt. Wanneer de bedoeling van het voorstel is, dat hetgeen de comités noodig hebben, zij dit uit het centraal-magazijn kunnen bekomen, zij zich dan vereenigt met het voorstel.

De heer HEYNSIUS acht de opmerking van den heer VAN CAPPELLE juist. Wanneer sprekers voorstel wordt aangenomen, valt er geen beslissing, maar wordt deze aan de benoemde commissie opgedragen. De Vergadering is nu toch niet in staat een definitief oordeel te vellen; daarom is het beter de beslissing aan eene commissie van deskundigen op te dragen.

Wanneer die commissie vermoedelijk beslist, dat er een beperkt magazijn zal zijn, dan is het eene kwestie van later zorg wat met de overschietende goederen zal moeten geschieden. De hoofdvraag is toch: hoe het centraal-magazijn ingerigt zal worden. En of de overschietende goederen nu verdeeld of verkocht zullen worden, is eene zaak van uitvoering. Maar de heer VAN CAPPELLE heeft z. i. juist gezegd dat, zoo spreker's voorstel wordt aangenomen, omtrent het onderhouden van het magazijn niet beschikt kan worden.

De Voorzitter vraagt: wat eigenlijk het voorstel was van den heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN?

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN antwoordt, dat zijn voorstel strekt om niets te verkoopen, maar al wat daarvoor vatbaar is onder de comités te verdeelen.

De heer DE BIEBERSTEIN voegt er bij, dat als de comités niets verlangen, zij natuurlijk niets behoeven te ontvangen.

De heer HEYNSIUS meent, na het voorstel van den heer v. D. HOEVEN, gehoord te hebben, dat men niet kan eischen, dat de behandeling daarvan niet aan die van het zijne zal voorafgaan. Het voorstel van den heer v. D. HOEVEN toch wil beslissen wat er met de goederen gedaan zal moeten worden. Zoo ver gaat spreker's voorstel niet. Hij beweert niet te weten wat goed is, en daarom is dan ook verleden jaar een commissie van deskundigen benoemd om uit te maken, wat goed was. Spreker nu stelt voor aan die commissie op te dragen te beslissen hoe het magazijn zal moeten worden ingerigt. Wat zal moeten geschieden met de goederen, die zullen worden uitgeschoten, is een vraagstuk. Er zijn b. v. aanwezig 2000 hemden. Stel, men behoudt daarvan 250, dan blijven er nog 1750 over. Zal men die verdeelen? Ja, zeggen de heeren VERSPIJCK en VAN DER HOEVEN. En ik, zegt spr. zeg dat ook. Maar, zeggen verder de heeren VERSPIJCK en VAN DER HOEVEN, zoo gij dat wilt, dan moet gij niet het eerste voorstel aannemen. Spreker nu meent, dat dit er niets mede te maken heeft. Het voorstel der beide heeren wil beslissen hoe de zaak zal worden uitgevoerd. Spreker's voorstel wil die uitvoering aan eene commissie overdragen. Hij meent dus regt te hebben zijn voorstel de prioriteit te zien verleenen, en is die vraag beslist, dan zal hij welligt ondersteunen het voorstel van den heer v. D. HOEVEN om de overschietende goederen te

verdeelen; maar hij blijft er bij: dat voorstel is van ondergeschikt belang.

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN moet bekennen, dat de heer HEYNSIUS met behendigheid weet bloot te leggen, wat spreker's voorstel al of niet beoogt; doch hij vergeet, dat het nog lang niet uitgemaakt is of de commissie zal besluiten dat er een magazijn zal zijn. Spr. zou er zich wel mede kunnen vereenigen, dat de commissie verzocht wierd de goederen te sorteren, en wat dan de verdeeling betreft: 't spreekt van zelf, dat de bedoeling van spreker's voorstel is alles te doen komen ten bate van den hulpbehoevenden evenmensch.

De heer AALBERTSBERG zou 't best achten eerst te stemmen over de vraag, welke der beide voorstellen het eerst in stemming zullen komen. Dan komt er een eind aan de discussie.

De heer POLAK DANIELS meent ook, dat, waar het een voorstel van orde betreft, de vergadering zelve moet beslissen, aan welk voorstel de prioriteit toekomt. Dat kan geschieden door zitten en opstaan. Die er voor is: het eerst het voorstel van den heer HEIJNSIUS in stemming te brengen, sta dus op.

Bij zitten en opstaan wordt alsnu besloten, het voorstel van den heer HEYNSIUS het eerst in stemming te brengen.

Mevrouw BASTING weet niet of het voorstel van den heer HEYNSIUS wel geheel bevredigend is, en of er ook in opgenomen is wat zal worden verkocht. Vele leden zijn tegen verkoop.

De heer VERSPIJCK vindt, dat zoowel het verkoopen als het verdeelen van goederen aan veel moeijelijkheid onderhevig zal zijn, en zou 't daarom niet kwaad vinden het overschietende onder de comités te doen verloten.

Het voorstel van den heer HEYNSIUS wordt nu in stemming gebragt, en met 51 tegen 4 stemmen *aangenomen.*

Tegen stemden de heeren: de CASEMBROOT, TEMPLEMAN, VAN DER HOEVEN, VERSPIJCK en NIERSTRASZ.

Alsnu komt in behandeling het voorstel van den heer VAN DER HOEVEN.

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN wil gaarne overnemen het amendement van den heer DE BIEBERSTEIN, om de goederen te verdeelen onder die comités, die het verlangen. Spr. formuleert dus zijn voorstel in dier voege:

„Om de overschietende goederen uit het magazijn nadat de commissie ze zal hebben gesorteerd, te verdeelen onder de comités, die zulks verlangen."

Mevrouw de Douairiere VAN DER OUDERMEULEN, wenscht te verklaren, dat zij zeer gestemd is tegen verkoop en verdeeling.

De Secretaris merkt op, dat dit ook niet ligt in den geest van het voorstel, 'twelk de overschietende goederen wil verdeelen onder de comités, die ze *verlangen* mogten. De vraag is dus: of zij goederen zullen verlangen.

Mevr. de Douairière VAN DER OUDERMEULEN verklaart,

indien dit de beteekenis van het voorstel is, zich dan daarmede wel te kunnen vereenigen.

Het voorstel van den heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN wordt daarop bij acclamatie *aangenomen*.

Alsnu is aan de orde: het voorstel van het comité te Utrecht:

„Proeve van een Algemeen Reglement voor de comités van Het Roode Kruis,"

bij missive door het bestuur van het Utrechtsche comité aan de besturen der comités gezonden.

Dit voorstel luidt aldus:

Art. 1. Na afloop van elken oorlog, waarin door de vereeniging hulp is verleend, en overigens alle twee jaren in September, wordt eene Algemeene Vergadering, door het Hoofd-comité bijeengeroepen, gehouden.

Art. 2 De leiding der Vergadering en de handhaving der orde berusten bij den Voorzitter van het Hoofd-comité, of bij ontstentenis bij diens plaatsvervanger.

Art. 3. In deze Algemeene Vergadering geeft het Hoofd-comité verslag van zijne verrigtingen, van die der comités en van den staat der vereeniging, en legt rekening en verantwoording af van zijn beheer. Daarna wordt beraadslaagd over de voorstellen, vervat in de punten van beschrijving.

Art. 4 *a*. Alle voorstellen bij tijds en door wettig erkende comités bij het Hoofd-comité ingediend, worden onder de punten van beschrijving opgenomen.

b. Voorstellen niet vermeld in de punten van beschrijving, worden niet in behandeling gebragt.

Art. 5. Om onder de punten van beschrijving te wor-

den opgenomen, moeten de voorstellen van de comités vóór 1 Juni van het jaar, waarin de Vergadering plaats heeft, bij het Hoofd-comité worden ingediend.

Art. 6. Alle besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen; bij staking der stemmen wordt een voorstel geacht te zijn verworpen.

Art. 7. Alle besluiten worden door eene speciale commissie aan het oordeel van den Koning onderworpen. Eerst na 's Konings goedkeuring treden die in werking.

Art. 8. Deze commissie bestaat uit twee leden van het Hoofd-comité en twee afgevaardigden of Voorzitters (Voorzitsters) van comités; zij wordt door en uit de Algemeene Vergadering gekozen.

Art. 9. Het ten uitvoer leggen der alzoo goedgekeurde besluiten geschiedt, zoo spoedig mogelijk, door het Hoofd-comité.

Art. 10. Elk comité, dat 25 of meer leden telt en ter Algemeene Vergadering vertegenwoordigd wordt door een uit zijn midden benoemd afgevaardigde, ontvangt als tegemoetkoming in reiskosten, 50 cents heen en 50 cents terug voor elk uur gaans, volgens den gebruikelijken afstandswijzer.

Art. 11. Leden van het Hoofd-comité, Voorzitters of Voorzitsters van comités en correspondenten, niet in de residentie woonachtig, ontvangen, zoo zij de Vergadering bijwonen, gelijke vergoeding.

Art. 12. Naar gelang van het aantal contribuërende leden, waarvan de Algemeene Penningmeester vóór 1 Juni, die aan de Algemeene Vergadering vooraf gaat, ¼ der contributiën ontvangen heeft, wordt door elk vertegenwoordigd comité stem uitgebragt.

Art. 13. Elk comité beneden 51 leden heeft twee, van 51 tot 101 vier, van 101 tot 151 zes, van 151

tot 208 acht stemmen en verder met opklimming van twee stemmen voor elk 100tal leden meer.

Art. 14. Elk comité wordt op de Algemeene Vergadering door zijn afgevaardigde en zijn Voorzitter of Voorzitster, of door een van beide vertegenwoordigd.

Te zamen of alleen, brengen zij het bij art. 13 vermeld aantal stemmen uit.

Art. 15. Onverhoopte verschillen tusschen comités onderling of tusschen een comité en het Hoofd-comité worden, zoo zij bij de Algemeene Vergadering aanhangig worden gemaakt en de belangen der vereeniging er in betrokken zijn, aan de beslissing dier vergadering onderworpen.

De Secretaris zegt, dat, zooals bekend is, het comité te Utrecht het voorstel gezonden heeft naar al de comités, zoodat het Hoofd-comité niet noodig heeft geacht het op de beschrijvingspunten te brengen. Zoo de vergadering echter voorlezing verlangt, dan is hij bereid zulks te doen.

De Voorzitter vraagt: of alle comités het voorstel hebben ontvangen?

De heer Templeman van der Hoeven antwoordt, dat het voorstel aan alle comités is gezonden en voorlezing dus overbodig geacht kan worden.

De Secretaris deelt mede, dat het Hoofd-comité omtrent dit voorstel een praeadvies heeft uit te brengen, dat nog niet aan de leden is medegedeeld, aangezien het voorstel van het comité te Utrecht belangrijke en herhaalde beraadslagingen eischte, zoodat er geen tijd overbleef het praeadvies te doen drukken en ronddeelen.

Het praeadvies luidt aldus:

Het Hoofd-comité heeft een afdruk ontvangen van een door het comité Utrecht aan de verschillende comités ter behandeling op de aanstaande tweejaarlijksche Algemeene Vergadering aangeboden *„Ontwerp of proeve van een algemeen reglement voor de comités van het Roode Kruis.*

Het Hoofd-comité vermeent, dat het niet ongepast zal geoordeeld worden, als het zijn advies over dit ontwerp of proeve mededeelt, en gelooft zich te eerder daartoe bevoegd, omdat het zijn oordeel aan ondervinding heeft kunnen toetsen.

Wanneer het Hoofd-comité zich niet wel met die *proeve* kan vereenigen, liggen hieraan geen andere beweegredenen ten gronde, dan dat zij ingrijpt in de statutaire bepalingen der vereeniging, en dat zij steunt op een ander beginsel van verhouding tusschen het Hoofdcomité en de plaatselijke comités, dan de aard der instelling medebrengt.

Het is te dien aanzien genoeg te wijzen op art. 4 van het Koninklijk Besluit van 19 Julij 1867, no. 60, houdende instelling der Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden.

Bij dat artikel toch van hetgeen men de constitutieve bepalingen der vereeniging zou kunnen noemen, wordt uitdrukkelijk aan het Hoofd-comité de bevoegdheid tot vaststelling van hare statuten en van het reglement van orde voorbehouden.

Iedere afwijking van dit beginsel randt dus als het ware de grondslagen aan, waarop de vereeniging bij hare Koninklijke instelling gebouwd en in het leven geroepen is, en het Hoofd-comité acht het een zijner hoogste pligten om voor het behoud dier grondslagen te waken.

Het Hoofd-comité haast zich echter hierbij te voegen,

dat aan het Utrechtsche comité dank is verschuldigd voor den loffelijken ijver om, ook door het ontwerpen van reglementaire bepalingen, den duur en den bloei van het Roode Kruis te willen bevorderen.

Tot verdere toelichting van het oordeel van het Hoofd-comité is het noodig de navolgende opmerkingen mede te deelen:

De Nederlandsche vereeniging "het Roode Kruis", — hetzij men raadplege het Koninklijk Besluit van 19 Julij 1867 no. 60, waarbij zij is ingesteld, of de statuten, die haar regeren, en goedgekeurd zijn bij Z. M. Besluit van 1 September 1870 n°. 21, — is niet een zedelijk ligchaam, dat zich heeft gevormd door een vereeniging van bijzondere personen, die het bereiken van een zeker doel of het oprigten van een zeker werk of instelling voor oogen hebben gehad, maar is veeleer een verzameling van plaatselijke collegiën of vereenigingen van bijzondere personen, welke collegiën ieder onder de leiding van het Hoofd-comité en naar de beginselen van eerstgemeld Koninklijk Besluit werkzaam zijn, en in zoover een geheel of vereeniging vormen, dat al de leden der plaatselijke comités leden der vereeniging zijn en al die comités nevens elkander de taak van het Roode Kruis helpen uitvoeren.

Het Hoofd-comité beschikt daarbij, en zulks meer uitsluitend in tijd van oorlog, over al de middelen ook van de plaatselijke comités, en ieder lid, ieder comité handelt slechts in naam, onder verantwoordelijkheid en met toestemming, soms ook op last van het Hoofd-comité, wanneer dit lid of dit comité ter verpleging van zieke en gewonde krijgslieden handelend optreedt.

In oorlogstijd geschiedt zulks alleen na overleg van het Hoofd-comité met de ministers van Oorlog en van

Marine over de meest doelmatige aanwending van de hulpmiddelen der vereeniging (Art. 7 Koninklijk Besluit van 19 Julij 1867 no. 60.)

Het Nederlandsche Roode Kruis is dus én door zijn aard én door zijne statuten geheel onderscheiden van zoovele andere liefdadige instellingen, die, vrij van 't toezigt van regering of andere aangewezen magten, haar bestuur, de wijze van benoeming van haar bestuurders en hare comptabiliteit hebben geregeld; en het springt daarom dadelijk in 't oog, dat ieder reglement, al bevat het slechts regelen van orde, op den grondslag der statuten moet rusten.

Bij de statuten is blijkbaar het Hoofd-comité niet een opperbestuur der plaatselijke comités, in dien zin, dat dat opperbestuur de plaatselijke comités tot handelen magtigt, maar het Hoofd-comité alleen oefent de hulp uit, die in oorlogstijd wordt gewenscht, en laat zich hierin door de plaatselijke comités bijstaan, of beschikt, gelijk hierboven is gezegd, over hunne middelen en bezittingen, die eigenlijk allen middelen en eigendom der vereeniging zijn.

Vandaar de uitgebreide en onbeperkte magt, die aan het Hoofd-comité bij art. 9 der statuten is gegeven.

Het Utrechtsche ontwerp is met deze beginselen in strijd, o. a. wanneer het in zijn artikelen 6 en 7, en vooral in zijn art. 9 van „besluiten" en hunne uitvoering door het Hoofd-comité spreekt, en bij zijn art. 15 aan de Algemeene Vergadering de opperste beslissing omtrent geschillen tusschen Hoofd-comité en plaatselijke comités opdraagt.

Een zoodanige regeling toch zou aan het Hoofd-comité, en gevolgelijk aan de gansche vereeniging, zijn karakter doen verliezen, en — daargelaten de vraag of 't ge-

bleken is, dat de toepassing der statutaire bepalingen reeds blijken van noodzakelijkheid tot verandering heeft aangetoond — gelooft het Hoofd-comité, dat zijne bevoegdheid, om buiten medewerking der Regering tot zoodanige wijziging over te gaan, aan ernstigen twijfel is onderworpen.

Vele der bepalingen en voorschriften, die het Utrechtsche comité voorstelt, — men bedoelt hier de artikelen 1 tot 5, — zijn in hoofdzaak reeds in de statuten opgenomen, en, zoo dit niet het geval is, worden ze uit den aard der zaak door het Bestuur opgevolgd.

Zoo is er geen bezwaar tegen het geven van tegemoetkoming voor reiskosten aan de Afgevaardigden, en kan zulks door de comités uit hun eigen middelen geschieden.

Het denkbeeld in art. 13 van het ontwerp aangegeven, om namelijk het aantal afgevaardigden naar verhouding der contribuërende leden te regelen, kan misschien tot een wenschelijke aanvulling der statuten leiden, hoezeer daartegenover de moeijelijke vraagpunten ontstaan, of de afgevaardigden in het uitbrengen hunner stemmen door de meerderheid hunner comités zullen gebonden zijn; of ieder afgevaardigde zelfstandig, en dus ook, casu quo, in strijd met zijn mede-afgevaardigde, over zijn stem kan beschikken, een moeijelijkheid te grooter, nu het Hoofd-comité een regt van stemming aan de afgevaardigden heeft gegeven bij de aanwijzing der aan den Koning voor te dragen candidaten voor het lidmaatschap van het Hoofd-comité.

Het Hoofd-comité praeadviseert mitsdien: „dat de „Algemeene Vergadering zich niet met het ontwerp van „het Utrechtsche comité zal vereenigen.”

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN verklaart met belangstelling het praeadvies van het Hoofd-comité te hebben vernomen, al doet het hem eenigermate leed, dat de tijd ontbroken heeft, om het vroeger ter kennis van de leden te brengen. Er zijn in dit praeadvies eenige punten, die hem voorkomen minder juist te zijn, vooral waar gesproken wordt van „strijd met de statuten" in de Proeve door het comité Utrecht ontworpen. Spreker leest in het Koninklijk Besluit, waarbij de vereeniging is ingesteld, dat het Hoofd-comité de statuten der vereeniging vaststelt; niets zou dus ongepaster zijn, dan zich daartegen te verzetten. Maar het comité Utrecht had niet de bedoeling een reglement van orde te ontwerpen voor het Hoofd-comité, maar wel voor de comités, dat staat uitdrukkelijk boven aan. Wel is waar was spreker vroeger de meening toegedaan, dat deze vergadering wel verandering mag brengen in de statuten, als zij de wenschelijkheid er van inzag, maar daarover zal hij nu niet spreken. Hij geeft toe, dat de statuten als algemeen reglement voor de Nederlandsche Vereeniging onveranderd moeten blijven.

Maar die statuten voorzien niet in alles. Er zijn bepalingen van te weinig beteekenis om in statuten — de grondslagen der vereeniging — te worden opgenomen, en die toch wenschelijk zijn om te reglementeren.

Dat heeft het comité te Utrecht de vrijheid en den moed gegeven om, terwijl de statuten intact gelaten worden, een middel aan de hand te doen om eenige zaken te regelen, die nog niet geregeld zijn, en daaronder voornamelijk twee beginselen, die ten doel hebben de belangstelling in de vereeniging op te wekken en te versterken, nl. het stemregt en de vergoeding van reiskosten voor de afgevaardigden.

In de eerste plaats: het stemregt naar mate van het aantal leden. Daardoor zullen de comités opgewekt worden meer leden aan te werven. Hoe meer leden zij tellen, hoe meer stemmen zij dan zullen kunnen uitbrengen en hoe grooter dus hun invloed zal worden. Het tweede punt: de vergoeding van reiskosten, is een zaak van zoo eenvoudigen aard, maar toch ook van zoo weinig belang, dat zij niet in de statuten is opgenomen.

Daarom wordt het voorstel gedaan, eene bepaling daaromtrent op te nemen, daar ieder comité geacht wordt bij zoodanige bepaling belang te hebben. Het kan toch niet onbillijk voorkomen, dat zij, die uit afgelegen plaatsen naar hier worden afgevaardigd, eene vergoeding van reiskosten ontvangen.

Onze vereeniging is toch eene Nederlandsche vereeniging, en het is van belang, dat de belangen der instelling goed worden behartigd. Daarom moet de opkomst der leden-afgevaardigden gemakkelijk worden gemaakt.

Dit zijn de twee beginselen, die tot nog toe niet opgenomen waren, en die, naar het ons voorkomt, toch opgenomen moeten worden. Spr. zou nu wel het Hoofdcomité willen vragen: of het deze beginselen in het voorstel van Utrecht niet wenschelijk acht, en ze in overweging zou kunnen nemen? Spr. toch was wel voorbereid op eene bespreking van de verschillende artikelen van het voorstel, maar niet op de weêrlegging van het praedvies. Zoo nu het Hoofd-comité meent, dat hetzelfde doel, dat het voorstel beoogt, bereikt kan worden langs een anderen weg, dan zou spr. niets liever zijn dan het voorstel in te trekken.

Anders echter heeft hij in last bescheiden te blijven aandringen op het voorstel, dat in eene behoefte voor-

ziet, want al bestudeert men de statuten en het Koninklijk besluit nog zooveel, men vindt daarin niets van hetgeen dit voorstel regelt.

De heer POLAK DANIELS hoopt, wat hij te zeggen heeft in korte woorden zamen te vatten, namelijk om te bestrijden hetgeen de laatste spreker in hoofdzaak heeft gezegd, en daardoor dan tevens het praeadvies van het Hoofd-comité te verdedigen. Naar spr. bescheiden meening, en hij meent ook dit te mogen verklaren namens de overige leden van het Hoofd-comité, is het standpunt, waarop het comité Utrecht zich heeft geplaatst, niet het standpunt, waarop men de zaak moet brengen als men de proeve niet alleen naar de letter maar ook naar den geest beschouwt. Dat er bij het comité Utrecht zekere verwarring van begrippen heerscht, valt duidelijk in het oog, wanneer men het opschrift der proeve leest. De vorige spreker heeft zich juist op dat opschrift beroepen, tot regtvaardiging van het voorstel. Spr. meent uit dat opschrift de gevolgtrekking te mogen maken, dat er verwarring van begrippen heerscht.

Hoe toch luidt dat opschrift? „Proeve van een algemeen reglement voor de comités van het Roode Kruis.” Bij onbevangen lezing zou men daaruit dus moeten opmaken, dat het reglement niet alleen regelt de zaken van het comité A of het comité B maar van alle comités; dat het de inrigting dier comités reglementeert, maar niet regelt de verhouding van elk comité tot het Hoofd-comité en die van de comités onderling. En wat vindt men nu in het reglement? Niet alleen wordt behandeld de verhouding van de comités onderling en tot het Hoofd-comité, maar zelfs vindt men daarin de ambtspligten van de leden van het Hoofd-comité.

Spreker zou daarom eerder geneigd zijn de proeve te tituleren „proeve van eene aanvulling der statuten door het Hoofd-comité vastgesteld, overeenkomstig het Koninklijk besluit van 19 Juli 1867, en van een reglement, regelende de verhouding van de comités tot het Hoofd-comité.” Spreker zegt dit niet om te schertsen, maar beroept zich tot staving van zijne woorden op de verpligting in een der artikelen aan het Hoofd-comité opgelegd, om de besluiten dezer vergadering uit te voeren. Dat is niet een reglement voor de comités, maar het is eene instructie voor het Hoofd-comité, eene verandering der statuten. Dat het Hoofdcomité zoodanige instructie zich niet zal behoeven te laten welgevallen, daar dit in strijd zou zijn met het meergenoemde Koninklijk besluit, daarvan houdt spreker zich overtuigd. — Eene tweede verwarring van begrippen is deze: als hier de algemeene vergadering eene vergadering was in den trant van die van andere instellingen, b. v. van het Nut van 't Algemeen, en men wenschte dan, dat de besluiten van de algemeene vergadering door het Hoofd-comité werden uitgevoerd, dan zou dit allezins billijk zijn. Maar — en spreker zegt dit niet omdat hij vreest, dat de magt van het Hoofd-comité zal verkleinen — dat is hier niet het geval. Na het tractaat, dat te Genève tusschen de verschillende mogendheden gesloten is, heeft Z. M. de Koning aanleiding gevonden eene vereeniging van het Roode Kruis in te stellen en te bepalen, dat de leden van het Hoofd-comité worden benoemd door den Koning, terwijl in dat Koninklijk besluit er van gesproken wordt, dat er comités overal in gemeenten van Nederland kunnen opgerigt worden. Het Hoofd-comité van het Roode Kruis is dus naar een geheel ander stelsel in het leven geroepen als de hoofdbesturen van andere weldadige instellingen.

Daar heeft men vertakkingen, uit wier midden het Hoofdbestuur werd gekozen, hier heeft de zaak zich juist in een omgekeerde orde toegedragen. Het Hoofd-comité van het Roode Kruis ontleent zijn magt aan den Koning. Men heeft toen aan de beslissing van dat comité overgelaten, zijne verhouding tot de comités te regelen, overeenkomstig het Koninklijk besluit. De aard der instelling brengt dus mede, dat het Hoofd-comité van de comités onafhankelijk is. Dat is noodig voor eene rigtige werking van de vereeniging, vooral in tijd van oorlog, te meer, daar de bepalingen en voorstellen van het Hoofd-comité moeten worden genomen in overleg met de regering, in het bijzonder met de Ministers van Oorlog en van Marine. Het is dus allezins wenschelijk, dat het Hoofd-comité genoegzame ruimte houde om naar zijn beste weten te handelen. — Verandering van het algemeene reglement is derhalve niet noodig, maar het Utrechtsch comité gaat nog verder en regelt andere verhoudingen, en draagt de bevoegdheid tot het nemen van besluiten op aan de algemeene vergadering. Aan het Hoofd-comité kwam het voor, dat het reglement eigenlijk de strekking heeft om het Hoofdcomité met het uitvoerend gezag te bekleeden en daaraan de uitvoering van de besluiten op te dragen, die door de algemeene vergadering worden genomen. Wanneer men nu elk artikel van het voorstel detailleert, dan is het niet te ontkennen, dat het reglement nuttige bepalingen bevat. Maar, wanneer men ze toetst aan de statuten en aan den geest, waarin het Roode Kruis in het leven is geroepen, en ook vooral aan de vruchten, die de tegenwoordige regeling heeft opgeleverd, dan acht het Hoofd-comité die bepalingen niet wenschelijk, ook omdat zij tegen de statutaire bepalingen aandruischen.

De heer Templeman v. d. Hoeven vangt aan met de opmerking, dat in de gedrukte missive, die de proeve begeleidt, het voorstel wordt genoemd: „Proeve van een algemeen reglement voor de comités, meer bepaald in betrekking tot de Algemeene Vergadering." Hij dankt den heer Polak Daniels voor diens herinnering aan de wijze, waarop het Roode Kruis gesticht is. Het was zeker nuttig, dit nogmaals vernomen te hebben. Hij is geneigd dien heer alles toe te geven, wat deze gezegd heeft; maar ééne zaak kan hij niet toegeven en zij is deze: dat het voorstel van het comité Utrecht indruischt tegen de statuten. Dan alleen zou dit waar zijn, wanneer men van oordeel mogt zijn, dat hetgeen niet in de statuten staat, tegen de statuten indruischt, maar spreker vat indruischen in dien zin op, dat men *ja* zegt, waar in de statuten *neen* staat.

Spreker zou gaarne van den Voorzitter vernemen of het de bedoeling van het praeadvies is het voorstel Utrecht niet in stemming te brengen? Wel is waar had hij zich niet voorgesteld, dat het reglement zoo grif hier zou doorgaan, maar er is toch werkelijk eene goede bedoeling in gelegen om zaken te regelen, die tot dusver alleen door usance beheerscht werden, zoodat het toch wel de moeite waard is om daarover van gedachten te wisselen. Het voorstel heeft eene goede bedoeling: het Roode Kruis te consolideren, de eensgezindheid te bevorderen. Bestaat er een andere weg om tot dat doel te geraken, is het mogelijk althans de hoofdbeginselen over te nemen, niets zou hem aangenamer zijn dan dat. Spreker laat 't aan het Hoofd-comité over het voorstel al of niet in stemming te brengen, maar drukt er op, dat het beginsel van het voorstel een ernstig beginsel is.

De heer DE BIEBERSTEIN acht het ook wel noodzakelijk, dat de comités over dat voorstel van gedachten wisselen. Veel toch is er voor het voorstel Utrecht te zeggen. Er zijn verschillende bepalingen in opgenomen, die wel waard zijn bij eene herziening der statuten in overweging te worden genomen.

De Secretaris vraagt: of de Vergadering verlangt, dat de Proeve in stemming zal worden gebragt.

De heer TEMPLEMAN V. D. HOEVEN meent, dat — waar het de wensch van de vergadering schijnt te zijn, nog over het beginsel te spreken en men het voorstel belangrijk genoeg acht om daarover van gedachten te wisselen — het overweging verdient nu nog geene stemming over het voorstel te doen plaats hebben, en de vergadering de verschillende bepalingen te doen bespreken.

De heer VAN CAPPELLE vraagt: of men niet alle artikelen zou kunnen terugbrengen tot één hoofdbeginsel, en daarover dan van gedachten wisselen.

De heer POLAK DANIELS zegt, dat het moeijelijk is over een beginsel te spreken, omdat men zoodoende op een abstract terrein zou komen. Niettegenstaande de bestrijding van den heer V. D. HOEVEN, blijft hij van meening, dat het voorstel is in strijd met de statuten, want hoe men het ook keere of wende, nergens in de statuten wordt aan de algemeene vergadering het regt gegeven verbindende besluiten te nemen, maar wordt dit aan het Hoofd-comité overgelaten. Geeft men dus zoodanig regt aan de algemeene vergadering, dan han-

delt men in strijd met de statuten. Één schip kan maar één bevelhebber hebben, òf het Hoofd-comité voert, overeenkomstig het Kon. besluit, zijn eigen besluiten uit, òf het doet 't niet, en handelt dan in strijd met dat besluit.

Hierbij kan dus geen sprake zijn van eene discussie over een beginsel, doch alleen van de vraag: of de vergadering meent, dat er al dan niet met de statuten strijd aanwezig is.

Door aanneming van het praeadvies van het Hoofd-comité wordt die zaak uitgemaakt, en geeft men te kennen niet te zweren bij alles wat in het voorstel van het comité Utreeht staat, want neemt men alle artikelen daaruit, die ontbeerd kunnen worden, dan blijft er een magere schotel over, en is de regeling van dat weinige beter geschikt om aan de verschillende besturen overgelaten te worden, en zeker is het te weinig om daarvoor de statuten te veranderen. Het verschil van standpunt is en blijft dit, dat het Utrechtsche comité in artt. 6—9, 13 en 15 aan de algemeene vergadering een regt geeft, dat volgens het Hoofd-comité niet aan haar behoort, maar aan het Hoofd-comité zelf, omdat het aan het Koninklijk besluit zijne zamenstelling ontleent.

De heer Carsten wenscht, naar aanleiding van het door den heer Polak Daniels aangevoerde omtrent het regt van stemming ter vergadering en het nemen door haar van besluiten, een enkel woord in het midden te brengen. Zoo spreker dien heer wel begrepen heeft, dan zegt deze, dat in de statuten nergens gesproken wordt van het regt der afgevaardigden tot het nemen van besluiten. Dat beweren komt hem voor niet juist te zijn, en hij beroept zich tot staving van zijn gevoelen op art. 6 der statuten, alinea 4.

De heer Polak Daniels heeft volstrekt niet willen betwisten de bevoegdheid der vergadering tot het nemen van besluiten, maar alleen, dat die besluiten voor het Hoofd-comité bindend zouden zijn.

Ware het tegendeel het geval, in de statuten zoude het regt van het Hoofd-comité daartoe niet opgenomen zijn. En wat nu het voorstel Utrecht betreft, het gaat zelfs verder, het verlangt niet alleen, dat de besluiten bindend zullen zijn, maar dat eene speciale commissie zal worden benoemd om toe te zien hoe die besluiten door het Hoofd-comité zullen worden ten uitvoer gebragt. Spr. betwist geenszins het regt dezer vergadering om door besluiten wenschen te uiten, maar wel, dat die besluiten voor 't Hoofd-comité verpligtend zullen zijn.

De heer Carsten meent, dat de besluiten, hier genomen, zoo zij niet strijdig zijn met de statuten, inderdaad bindende zijn. Het kan toch niet aangaan de vergadering eenvoudig wenschen te laten uitspreken en later te vernemen, welke besluiten door het Hoofd-comité daaromtrent zijn genomen. Hij keurt het goed, dat besluiten, in strijd met de statuten zijnde, niet worden uitgevoerd, maar zoolang zij binnen de perken der statuten blijven, moeten zij geëerbiedigd worden.

De heer Templeman v. d. Hoeven voegt zich bij de zienswijze van den heer Carsten. In het verslag van de vorige algemeene vergadering, op pagina 344, heeft, — nadat er veel gesproken was over het wenschelijke van de bevoegdheid, aan de vergadering te geven — de heer van der Heim o. a. gezegd: dat de vergadering kan besluiten tot het opstellen van huishoudelijke bepalingen. Op die woorden zich grondende, heeft het

comité Utrecht gemeend, dat er geen bedenking tegen kon bestaan eene proeve, zooals nu is voorgesteld, aan het oordeel der vergadering te onderwerpen. Dat er in de artikelen gesproken wordt over het Hoofd-comité is zeer natuurlijk. Dat men, om de magt van het Hoofd-comité niet te verkorten, zegt, dat 't de leiding der vergadering heeft, waar het met de afgevaardigden te zamen komt, is niet dan gepast. In art. 6 wordt gesproken, dat alle besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen. Zoodanige bepaling staat niet in de statuten, en zoo zijn er meer bepalingen. Wat komt men dan toch eigenlijk doen op de algemeene vergadering, als men geen besluit mag nemen? Men komt toch om de belangen der vereeniging te bespreken. Waartoe leiden die vergaderingen dan anders?

Dat de Voorzitter van het Hoofd-comité de leiding heeft der vergadering, daarvan staat nergens iets; waarom zou men geen ander mogen nemen? Het is alleen usance, en het voorstel wil het reglementeren.

Nog een ander punt. In de statuten wordt gezegd dat het Hoofd-comité een verslag opmaakt van de verrigtingen der vereeniging. Maar hier is weder een kleine leemte: er wordt niet gesproken van de verslagen der comités. Die maken, wel is waar, deel uit van en komen voor in het groote verslag, maar waarom mogen daarvan geen uittreksels op de algemeene vergadering worden voorgelezen?

En eindelijk het afleggen van rekening en verantwoording. Deze zal, zooals te verwachten is, steeds worden goedgekeurd; maar stel het geval, dat die rekening niet wordt goedgekeurd. In welke positie zou dan het Hoofd-comité verkeeren, dat, door den Koning

ingesteld, rekening en verantwoording aan deze vergadering aanbiedt en de vergadering die afkeurt? Zou het dan niet beter zijn dezelfde wijze te volgen als andere groote vereenigingen en instellingen? Reeds heeft het Hoofd-comité zelf toegegeven, dat dit niet onbillijk is; het heeft reeds den invloed der vergadering bij de voordragt van bestuursleden erkend. Dat is eene belangrijke zaak, waarvoor spr. gaarne het Hoofd-comité dank betuigt. Maar waarom dan niet hetzelfde toegestaan voor andere zaken? Waarom de besluiten der vergadering niet aangeboden aan den Koning, door eene commissie uit het Hoofd-comité en de afgevaardigden? Het voorstel is niet gedaan om eenigzins aan de magt van het Hoofd-comité te derogeren, maar alleen in het belang der vereeniging. Zoo wordt in het praeadvies gezegd, dat ieder comité afgevaardigden kan zenden, maar men zal toch moeten toegeven, dat comités op kleine plaatsen, stel b. v. op Schiermonnikoog, niet zooveel middelen bezitten om de reis dier afgevaardigden te bekostigen. Daarom is het niet dan billijk, dat die kosten worden gedragen door de kas.

De heer VAN DER HEIM, lid van het Hoofd-comité, zegt altijd vrees te koesteren als hij van eene discussie over beginselen hoort spreken. Waar het een concreet geval betreft, is het al dikwijls zoo moeijelijk tot eene beslissing te komen, dat het te vreezen is, dat als men over beginselen begint te spreken, men het nooit tot een einde zal brengen Na den laatsten spreker gehoord te hebben, moet hij nu verklaren niet meer te weten, waarover eigenlijk de discussie loopt: over het beginsel in het algemeen, dan wel over het bijzonder voorstel van het comité Utrecht. Dit is echter zeker,

dat wij bij de verdediging van het voorstel door den Utrechtschen afgevaardigde gehoord hebben, dat het voorstel twee hoofdzaken, twee hoofdbeginselen vooropstelt: het stemregt en de vergoeding van reiskosten.

Wat dat tweede hoofdbeginsel betreft, reeds in het praeadvies is gezegd, dat dit eene zaak is, welke ieder comité kan beschouwen zoo als het wil. Behalve toch de afdragt van een gedeelte der contributiën aan het Hoofd-comité, hebben de comités de vrije beschikking over hun eigen gelden, mits die besteed worden tot een doel in verband staande tot het doel, waarmede het Roode Kruis is opgerigt. En daaronder zal toch wel behooren de vergoeding van reiskosten voor de afgevaardigden ter algemeene vergadering. Spr. zou het zeer betreuren als dit een algemeen voorschrift werd, dat algemeen diende te worden nagekomen. Bij eene vereeniging als die van het Roode Kruis toch, staat op den voorgrond: persoonlijke toewijding aan de goede zaak. En nu zou hij het betreuren als geen afgevaardigde kon worden benoemd, zonder hem schadeloos te stellen voor reis- en verblijfkosten. Zoo er echter een comité mogt meenen, dat daartoe termen bestaan, en daardoor uitstekende afgevaardigden zouden kunnen worden gezonden, dan is het voor zoodanig comité gewis wenschelijk, dat zij zoodanige bepaling make. En voor de algemeene vergadering zou het zeker te betreuren zijn, wanneer zij anders, b. v. als er op Schiermonnikoog een comité bestond, verstoken zou moeten zijn van het licht van dien uitstekenden Schiermonnikoogschen afgevaardigde.

En wat het eerste hoofdbeginsel betreft, het stemregt: in de statuten staat, dat er besluiten kunnen worden genomen, en nu men herinnerd heeft aan hetgeen ik bij eene vorige gelegenheid daaromtrent heb gezegd,

moet ik verklaren, dat daarover het geschil niet loopt. De vraag is thans eenvoudig: of het in den geest en de beginselen der statuten ligt, dat de algemeene vergadering een reglement make, beginselen bevattende omtrent het stemregt, zooals door het Utrechtsche comité is voorgesteld. In het praeadvies is gezegd, dat als later mogt blijken, dat er behoefte aan zoodanige bepaling bestond, men dan zou kunnen overwegen of de weg door Utrecht aangewezen juist was, maar het praeadvies heeft ook met zoovele woorden gezegd, dat, hoe men de artikelen ook moge opvatten, zij niet zijn overeenkomstig de statuten. Het gevolg van het voorstel, nl. dat dat reglement zou moeten worden goedgekeurd en ingevoerd, is daarmede al reeds in strijd, maar zeer zeker is het beginsel zelf in strijd met de statuten, want als men de deur eens opengezet heeft om voorstellen door de vergadering te laten doen en die op te volgen, dan bestaat er geen enkele reden meer om niet datzelfde toe te passen, ten aanzien van alle mogelijke voorstellen. Het Hoofd-comité zou dan worden de uitvoerende magt van deze wetgevende vergadering. Dat nu kan niet zoo lang deze statuten bestaan. Daarom mag niet toegelaten worden, dat men hier spreke, of het beginsel wel goed, of niet goed is; deze vergadering is geen constituerende vergadering, en zoolang het Hoofd-comité niet is de uitvoerende magt van hare besluiten, zoolang kan men hier niet spreken van beginselen, die hier uitgemaakt moeten worden.

De heer Engelen was aanvankelijk ingenomen met het voorstel — Utrecht, want hij mag niet ontveinzen, dat het hem, twee jaar geleden, al zeer zonderling voor-

kwam te hooren, dat, in den tegenwoordigen tijd, eene groote vergadering als deze niets zou mogen doen dan wenschen en verlangens uiten, terwijl veel kleinere collegiën besluiten nemen

Bij onderzoek van de statuten heeft hij echter gezien, dat de zaak nu eenmaal zoo is geregeld, en daarom meent hij met den laatsten spreker, dat het voorstel van het comité te Utrecht op dit oogenblik niet aannemelijk is, en niet kan worden in behandeling genomen, zoolang de tegenwoordige statuten van kracht blijven. Spreker zou echter verlangen, dat het Hoofdcomité zooveel mogelijk eene wijziging der statuten bij Z. M. den Koning bevordere, en trachten moge de inrigting er van een weinig meer te democratiseren. Dit zou, naar zijn gevoelen, een zeer gunstigen invloed op de vereeniging uitoefenen. Hij geeft volmaakt toe, dat de vereeniging niet met zoovele anderen in ons land kan gelijk gesteld worden. Deze vereeniging toch heeft eenigermate ook een internationaal karakter, en staat meer dan eenig ander in regtstreeksch verband met regering, rijks- en landsbestuur, maar eenigen meerderen invloed dezer vergadering op de handelingen der vereeniging zou goede vruchten afwerpen. Na de concessie, reeds door het Hoofd-comité gedaan, waardoor der vergadering reeds meer invloed is gewaarborgd op de zamenstelling van het Hoofd-comité, gelooft spreker niet, dat zijn wensch een ijdele wensch zal zijn. Hij hoopt, dat het Hoofd-comité bereid zal worden gevonden op dien weg en in dien geest voort te gaan.

De heer DE BIEBERSTEIN wenscht deze motie voor te stellen:

„De vergadering uit den wensch, dat bij voorkomende gelegenheid het Hoofd-comité het voorstel Utrecht zooveel mogelijk in practijk brenge.”

De heer HEYNSIUS was niet voornemens het woord te voeren. Of de vergadering toch al in theorie het regt mist invloed uit te oefenen, daaraan is hem minder gelegen, daar het in de practijk gebleken is, dat het met dat gemis toch inderdaad zoo slecht niet gaat. Spreker zou daarom nu niet het woord hebben opgevat, ware het niet, dat de heer VAN DER HEIM zich zoo krachtig had vastgehouden aan een beginsel, dat voor twee jaren algemeen werd afgekeurd, namelijk: dat deze vergadering geen besluiten mag nemen, terwijl in art. 6 der statuten duidelijk staat, dat de vergadering wel besluiten mag nemen. En zoolang de heer VAN DER HEIM niet met juistheid heeft aangetoond hoe art. 6 anders is op te vatten, blijft spreker zijne eigene zienswijze als de ware beschouwen, en kan hij zich volkomen vereenigen met hetgeen door den heer CARSTEN is aangevoerd. Wel is het nemen van besluiten aan grenzen gebonden, en toen voor twee jaar het voorstel werd gedaan om door de vergadering de leden van het Hoofd-comité te doen benoemen, kon hij zich daarmede niet vereenigen, omdat dit in strijd was met de statuten.

Maar de heer VAN DER HEIM schijnt nu van meening te zijn, dat de vergadering geen enkel voorstel kan doen, en daarom meent spr., met andere afgevaardigden, zich ernstig tegen dat magtwoord te moeten verzetten, en zien zij zich gedrongen te verklaren, dat dit in strijd is met de statuten, met de woorden van art. 6. Wat daarin staat, kan de heer VAN DER HEIM niet doen vervallen.

De Secretaris, zegt niet als verdediger van den heer VAN DER HEIM op te treden, maar meent toch te moeten opmerken, dat de opvatting van diens woorden door den vorigen spreker niet de meening van den heer VAN DER HEIM kan zijn. Twee jaar geleden reeds zijn er voorstellen gedaan en besluiten genomen, die opgevolgd zijn, en nu nog zijn in deze vergadering ten aanzien van het centraal-magazijn voorstellen gedaan en besluiten genomen, door het Hoofdcomité zelven gevraagd. Daardoor is dus reeds erkend, dat de vergadering besluiten mag nemen, mits die niet in strijd zijn met het Koninklijk besluit en de statuten. Hij meent dan ook, dat dit het gevoelen is van den heer VAN DER HEIM, op dit oogenblik niet tegenwoordig.

De heer VAN HOORN moet nog even terugkomen op het voorstel Utrecht. Dit voorstel heeft de strekking, dat er een reglement worde ontworpen voor de comités van het Roode Kruis. Ook spr. gelooft, dat dit zeer wenschelijk is, want, voor zoover hem bekend is, bestaat zoodanig reglement niet, en daar de discussie toch tot een einde moet worden gebragt, en men erkent, dat het voorstel-Utrecht niet zonder feilen is, wenscht spreker voor te stellen de volgende motie:

„De algemeene vergadering erkent het wenschelijke van een algemeen reglement voor de comités; acht de proeve door het comité Utrecht ontworpen niet aannemelijk, en verzoekt het Hoofd-comité eene commissie te benoemen en deze met het ontwerpen van zoodanig reglement te belasten."

De heer NIERSTRASZ, afgevaardigde van het comité te Maastricht, zou bij die motie alleen nog wenschen te

voegen, dat het algemeen reglement voor de comités hun magt in de algemeene vergaderingen en hunne betrekking tot het Hoofd-comité regelt.

De heer VAN DER HEIM verzoekt die motie schriftelijk te willen indienen.

De heer DE BIEBERSTEIN herinnert, dat hij in de eerste plaats eene motie heeft voorgesteld. De motie van den heer VAN HOORN acht hij niet aannemelijk, nu het Hoofd-comité verklaard heeft voorloopig niet voornemens te zijn iets aan de statuten te veranderen.

De Voorzitter leest nu de motie van den heer DE BIEBERSTEIN voor, luidende:

„De vergadering uit den wensch, dat bij voorkomende gelegenheid de statuten door het Hoofd-comité zullen worden gewijzigd in den geest van het voorstel van het comité Utrecht."

De heer VAN HOORN vraagt, wat dan zal geschieden als die motie verworpen wordt?

De heer POLAK DANIELS weet aan de motie van den heer DE BIEBERSTEIN geen andere uitlegging te geven dan dat, bij aanneming er van, alles moet worden beschouwd te zijn aangenomen, wat het comité Utrecht voorstelde. Daarom zal hij tegen die motie stemmen, want hij kan niet goedkeuren, dat bij ééne stemming reeds over alle onderdeelen van het voorstel beslist worde, zooals de heer DE BIEBERSTEIN schijnt te verlangen.

Hij ziet daarin eene groote moeijelijkheid en zou eerder geneigd zijn de motie van den heer ENGE-

LEN te ondersteunen: dat bij herziening der statuten deze meer gedemocratiseerd worden, dat meer regten worden verleend aan de algemeene vergadering. Daarin ziet hij althans minder gevaar, dan in de motie van den heer DE BIEBERSTEIN, waardoor men zich òf moet aansluiten bij alles wat in 't voorstel — Utrecht vermeld is, òf blijft in den toestand waarin men is.

De heer DE BIEBERSTEIN heeft er niet tegen, dat eerst over de motie van den heer ENGELEN gestemd worde.

De Secretaris leest die motie voor. Zij luidt:
„De vergadering uit den wensch, dat het Hoofd-comité in overweging neme of eene wijziging der statuten in den geest van meerdere magtstoekenning aan de algemeene vergaderingen, niet raadzaam zij te achten."

De heer HEYNSIUS acht beide motien onaannemelijk. Wat de heer ENGELEN wil, wil spr. ook. Maar de heer VAN DER HEIM zegt het tegenovergestelde van de overige leden van het Hoofd-comité. Hoe kan spr. den wensch uitdrukken, dat der algemeene vergadering meer magt worde verleend, terwijl zij de hoegrootheid dier magt niet kent? Spreker wil geen verandering van statuten, maar meent, dat men niet kan voorstellen meer magt te verleenen, zoolang men 't hier niet eens is welke die magt is. Hij wenscht, vóór men spreke over grootere magtstoekenningen, dat men zich aan de statuten houde.

De heer ENGELEN kan zich niet met de zienswijze van den laatsten spreker vereenigen. Z. i. behoeven de statuten wel wijziging, daar anders de magt der vergadering al zeer luttel is.

De heer SASSEN, afgevaardigde van het comité Breda, is van hetzelfde gevoelen, en wil er op wijzen, dat het bezwaar van den heer HEYNSIUS niet bestaat. Wij hebben statuten, en hoe men die nu wil uitleggen en daaraan min of meer ruime beteekenis wil hechten, doet niets ter zake, die uitlegging is van geen verbindende kracht. Wij moeten ons houden aan de letter der statuten en als wij grootere magt verlangen, dan moeten wij die letter wijzigen.

De heer VAN DER HEIM was niet voornemens nogmaals het woord te voeren, maar voelt zich daartoe verpligt nu de heer HEYNSIUS tot twee, driemaal toe hem in den strijd heeft geroepen, en hem als 't ware geinterpelleerd zijne zienswijze te verduidelijken. Spr. stelt dit natuurlijk op hoogen prijs en wil dus gaarne aan dat verzoek voldoen. Men moet niet vergeten, dat er een geheel reglement ter goedkeuring is voorgesteld, en nu zegt spreker, dat deze vergadering niet is eene constituerende vergadering, die bevoegd is reglementen te maken, maar dit geheel aan het Hoofd-comité moet overlaten. Men behoeft dus niet over het beginsel en over de onderdeelen van het reglement te discussieren, want het kan door deze vergadering niet gemaakt worden. Spreker weet zeer goed, dat de vergadering besluiten kan nemen, maar hij blijft volhouden, dat zij niet over het beginsel van het reglement of over het reglement zelf kan beslissen, noch ten aanzien van het Hoofd-comité, noch ten opzigte van de comités. Het reglement kan niet in discussie komen. En wil men nu door motiën van orde zijn wenschen uitdrukken, het is spreker wèl, maar hij

meent, dat het Roode Kruis toch een ander doel heeft dan aan motiën van orde gevolg te geven.

De heer HEYNSIUS verheugt zich over de nadere toelichting door den heer VAN DER HEIM aan zijne woorden gegeven, want daaruit ziet hij, dat deze het regt erkent, dat door art. 6 der statuten aan de algemeene vergadering wordt gegeven. Hij had alleen het woord opgevat toen hij meende dat dit regt werd aangetast.

De heer AALBERTSBERG, afgevaardigde van het comité te Haarlem, is verwonderd, dat het Hoofd-comité niet gebruik heeft gemaakt van de bepaling, dat de voorstellen voor de algemeene vergadering vóór den 20sten Augustus moesten worden ingezonden. Het voorstel van het comité Utrecht toch is gedateerd 23 Augustus. Waarom heeft het Hoofd-comité het voorstel op de punten van beschrijving geplaatst? Nu het eens geschied is, kon men het laten rusten. Utrecht kan zijn concept-reglement wijzigen en op eene volgende algemeene vergadering brengen.

De heer TEMPLEMAN VAN DER HOEVEN zegt, dat de vorige spreker zich vergist. Het gedrukte voorstel is wel eerst den 23 Augustus aan de comités verzonden, maar het Hoofd-comité ontving het reeds schriftelijk op 18 Augustus.

En wat de zaak zelve betreft, meent spr. dat de heer VAN DER HEIM anders gesproken heeft toen spr. het Hoofd-comité verzocht zijne meening uittespreken, dan hij nu laatstelijk heeft gedaan. En hij zou nog wel van het Hoofd-comité willen vernemen of het erkent,

dat de vergadering tot het opstellen van huishoudelijke bepalingen kan besluiten.

De Voorzitter meent, dat 't best zal zijn, na al de discussien, het voorstel aan het Hoofd-comité te renvoyeren, daar er zooveel verschillende meeningen zijn, dat het moeijelijk zal vallen de zaak thans tot klaarheid te brengen.

De Secretaris licht dit voorstel nader toe.

De meening van den Voorzitter is, het voorstel van het comité Utrecht op dit oogenblik niet verder in behandeling te nemen, maar aan het Hoofd-comité te verzoeken de proeve nader in overweging te nemen, welke overweging voorzeker met de meeste welwillendheid en ten beste der vereeniging zal geschieden.

Dit voorstel wordt bij acclamatie aangenomen.

De Voorzitter vraagt magtiging om eene commissie te benoemen tot het arresteren der notulen van deze vergadering.

Deze magtiging wordt verleend.

De heer Templeman van der Hoeven vat alsnu het woord op, om, namens de vergadering, dank te betuigen aan den waardigen Voorzitter, die op zoo welwillende en humane wijze de vergadering heeft geleid. Spreker drukt de hoop uit, dat de geachte Voorzitter nog jaren lang moge gespaard worden om met zijne talenten en ijver aan het hoofd te staan van de Nederlandsche vereeniging van het Roode Kruis.

De Voorzitter betuigt zijn dank voor de tot hem gerigte woorden.

Hij sluit daarna de Derde Algemeene Vergadering.

De Secretaris van het Hoofdcomité,
DR. L. H. VERWEY.

De ondergeteekenden, daartoe door den Voorzitter van het Hoofd-comité uitgenoodigd, hebben bovenstaande Notulen van de Derde Algemeene Vergadering der Nederlandsche Vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog, gehouden te 's Gravenhage den 17den September 1873, vastgesteld.

H. J. VAN DER HEIM.
D. POLAK DANIELS.
J. A. SINGENDONCK.

UITTREKSEL UIT DE REKENING VAN HET HOOFD-COMITÉ VAN HET ROODE KRUIS OVER HET TIJDVAK VAN 1 JULIJ 1871 TOT 30 JUNIJ 1872.

Ontvangsten.

I.	Saldo van het vorige dienstjaar . .	f	8557.41½
II.	Verkochte goederen en restitutie van vrachten	»	119.63
III en IV.	Giften en Contributie	»	48.62
V.	Stortingen door de Comités.	»	4867.63
VI.	Renten van de inschrijvingen in 's Rijks grootboeken	»	5160.81½
	Totaal . . .	f	18754.11

Uitgaven.

I.	Reiskosten (oorlog 1870/71)	f	222.92½
II.	Kosten van het Centraal-Magazijn. .	»	3091.62
III.	Pensioenen	»	700.—
IV.	Tractementen	»	563.72
V.	Druk- en schrijfloonen, porto's, telegrammen en verschotten van verschillenden aard.	»	3333.38
VI.	Aankoop van inschrijvingen in 's Rijks grootboeken.	»	9289.58½
VII.	Saldo in kas op 30 Junij 1872 . . .		1552.88
	Totaal . . .	f	18754.11

Voor eensluitend uittreksel,

De Penningmeester van het Hoofd-Comité van het Roode Kruis,

D. POLAK DANIELS.

UITTREKSEL uit de **Rekening van het Hoofd-**

tijdvak van 1 Julij 1872

	Ontvangsten.	Gulden.	Cents.
I.	Saldo van het vorige dienstjaar	1552	88
II.	Verkochte goederen	267	07
III.	Verkochte inschrijving in 's Rijks grootboek der 2½ pct. Nationale Werkelijke Schuld . . .	30769	80
IV.	Contributie	10	»
V.	Giften ten behoeve der krijgslieden in Indie (Atjin)	4031	51
VI.	Stortingen door de Comités	3273	79½
VII.	Renten van de inschrijvingen in 's Rijks grootboeken	5489	74
	Totaal	*f* 45394	79½

Comité van het **ROODE KRUIS** over het

ot 30 Junij 1873.

	Uitgaven.	Gulden.	Cents.
I.	Restantkosten (oorlog 1870/71)	85	26½
II.	Kosten van het Centraal-Magazijn	2024	74
III.	Pensioenen	790	»
IV.	Tractementen	912	86
V.	Druk- en schrijfloonen, porto's, telegrammen en verschotten van verschillenden aard	1050	20
VI.	Ondersteuning aan de krijgslieden in Indie (Atjin) en andere hiertoe betrekkelijke verschotten. .	35110	45
VII.	Aankoop van inschrijvingen in 's Rijks grootboeken	4312	42
VIII.	Saldo in kas op 30 Junij 1873	1108	86
	Totaal	*f* 45394	79½

Voor eensluidend uittreksel,

De Penningmeester van het Hoofd-Comité van het Roode Kruis,

D. POLAK DANIELS.

REGLEMENT VAN ORDE

VAN HET

HOOFD-COMITÉ.

BIJVOEGING.

Het Hoofd-comité heeft in zijne Vergadering op 12 Julij 1873, besloten:

bij de 4de alinea van art. 2 van het Reglement van Orde te voegen:

« tenzij zij reeds eenmaal om die reden is uiteengegaan, en « de Voorzitter daarop eene vergadering *ad hoc* heeft belegd. »

DE COMMISSIE

VAN

DAGELIJKSCH BESTUUR

UIT HET HOOFD-COMITÉ

BESTAAT UIT DE VOLGENDE HEEREN:

Generaal F. V. A. Ridder de Steurs, *Voorzitter.*

» C. T. van Meurs, *Onder-Voorzitter.*

Mr. J. A. Mutsaers.

Generaal Dr. J. J. Sas.

» H. Hardenberg.

Mr. D. C. A. Graaf van Hogendorp.

Jhr. Mr. H. J. van der Heim.

Mr. D. Polak Daniels, *Penningmeester.*

Dr. L. H. Verwey, *Secretaris.*

DE BIBLIOTHEEK

VAN

HET HOOFD-COMITÉ IS VERMEERDERD MET DE NAVOLGENDE GESCHRIFTEN.

Actes du Comité International de secours aux Militaires blessés à Genève. Van het Internationale Comité.

Ambulance wagen (De) *van Amsterdam.* Van het Amsterdamsche Comité.

Atchin en het Roode Kruis, door F. X. J. VAN OPDORP. Geneesheer. Aangekocht.

Amalia-stichting. Toespraak van J. W. SCHUBART bij de eerste steenlegging te Utrecht in 1873. Van den heer SCHUBART.

Amsterdamsche Linie (De Geneeskundige dienst in de). Bekroond antwoord op de prijsvraag uitgeschreven door het Amsterdamsche comité, door H. A. ZEGERS. Van het comité te Amsterdam.

Bemerkungen aus dem Gebiete der Kriegschirurgie, 1871, von Dr. G. PASSAVANT. Aangekocht.

Bericht über die Thätigkeit und die Wirksamkeit von das Central Comité der Deutsche Vereine 1870/71. Van het Centraal Comité.

Bericht eines Arztes der freiwillige Krankenpflege im Kriege von 1870/71. von Dr. W. KUHN. Aangekocht.

Barakken bouw, van D. J. ADMIRAAL. Arts. Aangekocht.

Compte-rendu de l'Association Belge de la Croix Rouge de 1870. Van het Centraal Comité te Brussel.

Chirurgie Militaire (La) et les Sociétés de secours en France et à l'étranger, par LEON LE FORT. Aangekocht.

Compte-rendu de l'assemblée générale du Juin 1873 de la Société Française. Van het Centraal Comité.

Essai sur l'organisation des Ambulances volantes, par Dr. Em. Hermant. Aangekocht.

Etude sur la Société Française de secours etc. et sur la Convention de Genève. Van het Centraal Comité.

Frankfürter Verein. Protocol 1870/71 en 1871)72. Van het Verein.

Gemeente stem (De) Weekblad. Van Dr. Verwey.

Geschichte der Internationalen und freiwilligen Krankenpflege im Kriege (Zur), von Dr. E. Gurlt. Aangekocht.

Heyfelder (Dr. *O.*). Bericht über seine Arztliche Wirksamkeit 1870/71. Van den Schrijver.

Heyfelder (Dr. *O.*). *Baracke* und *Zelt* in Krieg und Frieden. Van den Schrijver.

Hopitaux, Tentes et Baracques (*Des*), par Dr. M. W. C. Gori. Aangekocht.

Lazarette und Barakken, von R. Virchow 1871. Aangekocht.

Magt der Liefde (De). Aangekocht.

Notes explicatoires sur les caisses de secours etc. Aangekocht.

Nouveau système de transport de malades et blessés, door Lipowsky. Van den Schrijver.

Pavillon- und Baracken systèm (Das combinirte) von Dr. Niece. Van den Schrijver.

Pro Patria. Weekblad. Abonnement.

Preis Courant van Ed. Lipowsky, te Heidelberg. Van den fabrikant.

Red-cross (*The*) Alliance at Sea, door J. H. Ferguson. Van den Schrijver.

Rapport de l'ambulance de Bougival, de Dr. M. J. Grange. Van den Schrijver.

Rapport de ma mission à Metz, par P. H. Thijs. Van den Schrijver.

Rechenschaftsbericht des Wurtt. Sanitäts Vereins 1870/71. Van het Verein.

Id. des Bayerischen Vereins 1870/71. Van het Verein.

Rapport par M. le Comte de Flavigny. Van het Centraal Comité te Parijs

Rechenschaftsbericht des Oesterreichischen Hilfs-vereins 1872. Van het Verein.

Rapport de la commission des Finances etc. de la Société Française. Van het Centraal Comité.

Service funèbre 1870/71 *célébré à Paris* (Compte rendu), par le Dr. M. J. GRANGE. Van den Schrijver.

Sac d'ambulance, par Dr. EM. HERMANT. Aangekocht.

Souvenir de la guerre Franco-Allemande, par le Dr. H. VAN HOLSBEEK. Aangekocht.

Souvenir d'un Chirurgien d'Ambulance, par le Dr. G. MORACHE. Aangekocht.

Waarschuwende stem aan mijn Vaderland, door Bn. v. TUIJLL VAN SEROOSKERKEN. Aangekocht.

